

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego w 2018 r.

Report on the socio-economic situation
of kujawsko-pomorskie voivodship in 2018

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy Statistical Office in Bydgoszcz

Bydgoszcz 2019

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy. Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych, Ośrodek Badań i Analiz Rynku Pracy
Statistical Office in Bydgoszcz. Kujawsko-Pomorskie Centre for Regional Surveys, Surveys and Analysis of Labour Market Centre

Zespół autorski

Editorial team

Michał Cabański, Paulina Goldiszewicz-Cyl, Ewa Liminowicz, Dorota Malicka, Magdalena Miśko, Barbara Ptaszyńska, Małgorzata Rybak, Joanna Wojciechowska-Majorek, Radosław Żmuda-Trzebiatowski

Kierujący

Supervisor

Małgorzata Górka

Prace redakcyjne

Editorial work

Magdalena Miśko

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Jacek Pruski

Tłumaczenie

Translation

Pracownicy Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy
Employees of the Statistical Office in Bydgoszcz

ISSN 2084-6703

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website:

<http://bydgoszcz.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data please indicate the source.

Przedmowa

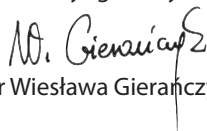
Urząd Statystyczny w Bydgoszczy przekazuje Państwu ósme wydanie „**Raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego**”. Publikacja wydawana jest w identycznym układzie i zakresie tematycznym przez wszystkie urzędy statystyczne w Polsce.

W opracowaniu zaprezentowaliśmy istotne dla rozwoju społeczno-gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego informacje o sytuacji demograficznej, zmianach zachodzących na rynku pracy, tendencjach w podstawowych obszarach gospodarki oraz aktywności podmiotów gospodarki narodowej. Wybrane dane statystyczne przedstawione zostały na tle kraju, w odniesieniu do innych województw, a także w ujęciu retrospektywnym.

Publikacja, składająca się z 13 rozdziałów, poza tablicami statystycznymi i opisem analitycznym, zawiera także graficzne formy prezentacji danych w postaci kartogramów, kartodiagramów i wykresów, które obrazują zmienność przestrzenną i czasową zjawisk. Na końcu publikacji znajdują się uwagi ogólne, które obejmują źródła i zakres danych statystycznych, stosowane klasyfikacje i grupowania oraz definicje najważniejszych pojęć użytych w opracowaniu.

Publikacja jest zbiorem bieżących, rocznych informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa, a jej uzupełnienie stanowią wydawane kwartalnie biuletyny statystyczne oraz miesięcznie komunikaty o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego.

p.o. Dyrektora
Urzędu Statystycznego
w Bydgoszczy

dr Wiesława Gierańczyk

Bydgoszcz, maj 2019 r.

Preface

The Statistical Office in Bydgoszcz presents the eighth edition of **'Report on the socio-economic situation of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship'**. Equivalent versions of the study, with a similar structure and thematic range, are published by all regional statistical offices in Poland.

In the study, we provide, very important for the socio-economic development of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, information on: demographical situation, changes in the labour market, trends in main areas of the national economy and activity of the entities of the national economy. Selected statistics are presented against the background of the country, in relation to other voivodships, as well as in a retrospective way.

The publication, consisting of thirteen chapters, apart from statistical tables and analytical description, also includes graphical forms of presenting data: cartograms, cartodiagrams and charts, which illustrate the spatial and temporal variability of phenomena. At the end of the publication there are general notes which include the sources and range of statistical data, classifications and groupings applied as well as definitions of the most important concepts used in the study.

The publication contains current, annual information on the socio-economic situation of the voivodship. It is complemented by statistical quarterly bulletins and monthly communiqués about socio-economic situation in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship.

Acting Director
of the Statistical Office
in Bydgoszcz

Wiesława Gierańczyk, Ph. D.

Bydgoszcz, May 2019

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
<i>Preface</i>	4
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	6
<i>Symbols. Major abbreviations</i>	6
Synteza	8
<i>Executive Summary</i>	11
Województwo na tle kraju	14
<i>Voivodship against the background of the country</i>	14
Województwo na tle pozostałych województw	15
<i>Voivodship against the background of other voivodships</i>	15
Podział i powierzchnia województwa	18
<i>Division and area of voivodship</i>	18
Ludność	19
<i>Population</i>	19
Rynek pracy	26
<i>Labour market</i>	26
Wynagrodzenia	43
<i>Wages and salaries</i>	43
Świadczenia społeczne	46
<i>Social benefits</i>	46
Ceny	51
<i>Prices</i>	51
Rolnictwo	58
<i>Agriculture</i>	58
Przemysł	70
<i>Industry</i>	70
Budownictwo	75
<i>Construction</i>	75
Budownictwo mieszkaniowe	79
<i>Residential construction</i>	79
Rynek wewnętrzny	86
<i>Internal market</i>	86
Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	89
<i>Financial results of non-financial enterprises</i>	89
Nakłady inwestycyjne	94
<i>Investment outlays</i>	94
Uwagi ogólne	97
<i>General notes</i>	100
Aneks	102
<i>Appendix</i>	102

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. <i>magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.</i>
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.</i>
Kropka (.)	zupelny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych do publikacji, ust. 17 na str. 98. <i>categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the publication, item 17 on page 101.</i>
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>
Znak *	dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych. <i>data revised.</i>
Comma (,)	used in figures represents the decimal point.

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót <i>Abbreviation</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>
zł <i>zl</i>	złoty <i>zloty</i>
tys.	tysiąc <i>thousand</i>
mln <i>mln</i>	million <i>million</i>
g	gram <i>gram</i>
kg	kilogram <i>kilogram</i>
t	tona <i>tonne</i>
dt	decytona <i>deciton</i>
l	litr <i>litre</i>

Skrót (dok.) <i>Abbreviation (cont.)</i>	Znaczenie (dok.) <i>Meaning (cont.)</i>
ha	hektar <i>hectare</i>
m ²	metr kwadratowy <i>square metre</i>
m ³	metr sześcienny <i>cubic metre</i>
km ²	kilometr kwadratowy <i>square kilometre</i>
kpl.	komplet <i>set</i>
szt. <i>pcs</i>	sztuka <i>piece</i>
p. proc. <i>pp</i>	punkt procentowy <i>percentage point</i>
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności <i>NACE classification</i>

Synteza

Ludność w 2018 r.

-0,25% r/r

W końcu grudnia 2018 r. województwo kujawsko-pomorskie zamieszkiwało 2077,8 tys. osób. Było to o 5,2 tys. osób mniej niż w roku poprzednim. Na spadek populacji wpływ wywarł odnotowany ujemny przyrost naturalny oraz ujemne ogólne saldo migracji ludności na pobyt stały. W ostatnich latach maleje udział ludności zamieszkałej w miastach i w 2018 r. wyniósł on 59,1%.

Rynek pracy w 2018 r.

przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw +1,9% r/r

stopa bezrobocia rejestrowanego 8,8%

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2018 r. wyniosło 260,9 tys. osób. Było ono najwyższe od 2010 r. W porównaniu z rokiem poprzednim wyższe o 5,0 tys. W analizowanym roku stopa bezrobocia rejestrowanego obniżyła się w stosunku do notowanej przed rokiem o 1,1 p. proc., a względem 2005 r. o 13,5 p. proc. Bezrobocie dotyczyło głównie ludzi młodych (do 35. roku życia). Wśród bezrobotnych przeważały kobiety.

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności w IV kwartale 2018 r.

pracujący +0,1% r/r

bezrobotni -9,1% r/r

stopa bezrobocia 4,4%

Według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w IV kwartale 2018 r. liczba pracujących była wyższa niż przed rokiem. W tym czasie wzrósł zarówno współczynnik aktywności zawodowej (o 0,1 p. proc.), jak i wskaźnik zatrudnienia (o 0,4 p. proc.). Stopa bezrobocia w IV kwartale 2018 r. była niższa od notowanej w roku poprzednim (o 0,5 p. proc.).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2018 r.

+6,9% r/r

Przeciętne miesięczne nominalne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wzrosło w 2018 r. względem roku poprzedniego. Wzrost był niższy niż w 2017 r. (o 1,0 p. proc.). Systematyczny wzrost obserwowany jest od 2005 r., wobec którego w 2018 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto zwiększyło się dwukrotnie.

Świadczenia społeczne w 2018 r.

z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych +4,7% r/r

rolników indywidualnych +2,2% r/r

W 2018 r. przeciętna liczba emerytów i rencistów otrzymujących świadczenia społeczne z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wzrosła względem 2017 r. Zmalała natomiast liczba świadczeniobiorców KRUS. Wyższą dynamiką charakteryzowały się świadczenia wypłacane przez ZUS niż rolnikom indywidualnym. Wzrost przeciętnej emerytury i renty brutto notowany jest od 2010 r.

Ceny w 2018 r.

ceny towarów i usług konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych +1,6%/r

Rok 2018 był drugim z rzędu w województwie kujawsko-pomorskim, w którym nastąpił wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych (w stosunku do roku poprzedniego). Najwyższy wzrost cen dotyczył towarów i usług związanych z transportem, a spadek odnotowano w przypadku towarów z grupy odzież i obuwie.

Rolnictwo w 2018 r.

skup żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami +21,6% r/r

Według danych z czerwca 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim w odniesieniu do analogicznego okresu roku poprzedniego zwiększyło się pogłowie trzody chlewnej i drobiu, a obniżyło bydła i owiec. W porównaniu z rokiem poprzednim zaobserwowano wzrost skupu ziemniaków jadalnych, żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami), a także żywca wieprzowego i drobiowego w wadze żywej. Spadek skupu notowany był w przypadku ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi) oraz buraków cukrowych, a także żywca wołowego (w wadze żywej) i mleka krowiego. W skupie odnotowano wzrost cen pszenicy, żyta, ziemniaków jadalnych, żywca wołowego i drobiowego oraz spadek cen żywca wieprzowego i mleka. Na targowiskach wzrosły ceny zbóż i ziemniaków jadalnych. W 2017 r. w odniesieniu do roku poprzedniego, nastąpił spadek globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych). W przypadku produkcji końcowej i towarowej nastąpiło zwiększenie produkcji ogółem.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2018 r.

+7,0% r/r

W 2018 r. produkcja sprzedana przemysłu w cenach stałych wzrosła względem roku poprzedniego. Było to konsekwencją wzrostu produkcji w największej sekcji przemysłu, tj. przetwórstwie przemysłowym. Wzrostowi produkcji towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia. W okresie od 2015 r. było ono najwyższe w 2018 r.

Produkcja budowlano-montażowa w 2018 r.

+30,7% r/r

W porównaniu z rokiem poprzednim w 2018 r. wzrosła produkcja budowlano-montażowa. Wzrost był wyższy niż w 2017 r. (o 13,9 p. proc.). Zwiększyła się ona we wszystkich działach budownictwa, tj. w podmiotach, których podstawowym rodzajem działalności jest budowa budynków, w jednostkach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej oraz w przedsiębiorstwach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne. W 2018 r. przeciętne zatrudnienie w budownictwie wzrosło wobec roku poprzedniego (było wyższe niż w trzech poprzednich latach).

Budownictwo mieszkaniowe w 2018 r.

mieszkania oddane do użytkowania -8,4% r/r

W 2018 r. zmalała względem roku 2017 liczba mieszkań oddanych do użytkowania oraz mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym, wzrosła natomiast liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto. Liczba tych ostatnich była najwyższa w ciągu ostatniego dziesięciolecia. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2018 r., po wzroście w porównaniu z poprzednim rokiem, wyniosła 97,6 m².

Sprzedaż detaliczna w 2018 r.

+7,1%r/r

W województwie kujawsko-pomorskim wartość sprzedaży detalicznej (w cenach bieżących) zrealizowana przez jednostki handlowe i niehandlowe zwiększa się rokrocznie od 2014 r. Największy roczny wzrost sprzedaży detalicznej w 2018 r. odnotowano w grupie „pozostałe”.

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2018 r.

wynik finansowy netto +30,6% r/r

wskaźnik rentowności obrotu:

brutto +5,6%

netto +4,7%

Wyniki finansowe przedsiębiorstw w 2018 r. były lepsze od uzyskanych w roku poprzednim. Wzrost przychodów z całości działalności był wyższy od wzrostu kosztów ich uzyskania, co wpłynęło na polepszenie wskaźnika poziomu kosztów. Zwiększyły się wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto. W drugiej dekadzie XXI wieku najwyższe ich wartości odnotowano w 2018 r.

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych w 2018 r.

nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) -15,7% r/r

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w 2018 r. były niższe niż 2017 r. Rozpoczęto więcej niż przed rokiem nowych inwestycji, a ich wartość kosztorysowa była znacznie wyższa.

Executive Summary

Population in 2017

-0.25% y/y

At the end of December 2018 the Kujawsko-Pomorskie Voivodship was inhabited by 2077.8 thousand people. It was 5.2 thousand people fewer than in the previous year. The decline in the population was caused by the recorded negative natural increase and the negative total net migration of population for permanent residence. In recent years, the share of population inhabiting urban areas has been decreasing and in 2018 stood at 59.1%.

Labour market in 2018

average paid employment in enterprise sector +1.9% y/y
registered unemployment rate 8.8%

Average paid employment in the enterprise sector in 2018 amounted to 260,9 thousand people. It has reached the highest level since 2010. It was higher than a year earlier by 5.0 thousand. In the analysed year, the registered unemployment rate decreased by 1.1 percentage points as compared to the previous year and by 13.5 percentage points in comparison to the year 2005. Unemployment affected mainly young people (up to 35 years old). Women tended to be unemployed more often than men.

Labour Force Survey in the fourth quarter of 2018

employed persons +0.1% y/y
unemployment rate -9.1% y/y
unemployment rate 4.4%

According to the Labour Force Survey carried out in the fourth quarter of 2018, the number of employed persons was higher than a year earlier. During this time, there was a decrease in the economic activity rate (by 0.1 percentage point) as well as in the employment rate (by 0.4 percentage point). The unemployment rate in the fourth quarter of 2018 was lower than for the respective period of the previous year (by 0.5 percentage point).

Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector in 2018

nominal +6.9% y/y

Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector increased in 2018 as compared to the previous year. Increase was lower than in 2017 (by 1.0 percentage point). It has been systematically growing since 2005. Average monthly gross wages and salaries for 2018 increased twofold as compared to the level of 2005.

Social benefits in 2018

from non-agricultural social security system +4.7% y/y
of individual farmers +2.2% y/y

In 2018, there was an increase in the average number of retirees and pensioners receiving social benefits from the Social Insurance Institution (ZUS) as compared to 2017. However, the number of beneficiaries of the Agricultural Social Insurance Fund (KRUS) decreased. Benefits paid by ZUS were of higher dynamics than those paid to individual farmers. The increase in the average gross retirement pay and disability pension has been recorded since 2010.

Prices in 2018

prices of consumer and non-consumer goods and services +1.6%/y

2018 was the second year in a row in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, in which there was an increase in prices of consumer goods and services (in comparison to the previous year). The largest increase in prices concerned goods and services related to transport, while the largest decrease was in the case of goods from the group: clothing and footwear.

Agriculture in 2018

procurement of livestock for slaughter in terms of meat, including fats +21.6% y/y

According to the data for June 2018, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the population of poultry and pigs increased when compared to the respective month of the previous year, while the population of cattle and sheep decreased in the same period of time. As compared to the previous year, an increase in the procurement of edible potatoes, slaughter animals per meat (including fats) as well as pig and poultry livestock in live weight was observed. The decrease in the procurement was recorded in the case of grains of basic consumption cereals and fodder cereals (including cereal mixes), sugar beet, as well as live beef (in live weight) and cow's milk. An increase in the prices of wheat, rye, edible potatoes, live beef and poultry and a drop in prices of pigs and milk was recorded at procurement centres. Market prices of cereals and edible potatoes increased. In 2017, as compared to the previous year, there was a decline in global agricultural production (in constant prices). In the case of final and commodity production, there was an increase in total production.

Sold production of industry in 2018

+7.0% y/y

In 2018, sold production of industry in constant prices increased on an annual basis. This was a consequence of the increase in the production of the industry's largest section – manufacturing. The increase in production was accompanied by an increase in average paid employment. In 2018, it was the highest since 2015.

Construction and assembly production in 2018

+30.7% y/y

In comparison to 2017, construction and assembly production increased in 2018. The increase was higher than in 2017 (by 13.9 percentage points). The increase took place in all construction sections, i.e. in entities whose main activity is the construction of buildings, in entities specialised in the civil engineering and in entities performing specialised construction activities. In 2018 the average paid employment in construction increased compared to the previous year (it was higher than in the previous three years).

Residential construction in 2018

dwellings completed -8.4% y/y

In 2018, as compared to 2017, the number of dwellings completed as well as dwellings for which construction permits were granted or those which have been registered with a construction project, decreased, while the number of dwellings started, increased. The number of dwellings started was the highest in the last decade. The average usable floor area of a dwelling in 2018, after an increase compared to the previous year, amounted to 97.6 m².

Retail sales in 2018

+7.1%/y/y

In the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the value of retail sales (in current prices) realised by trade and non-trade enterprises has been increasing on a yearly basis since 2014. The largest annual increase in retail sales in 2018 was recorded in the "other" group.

Financial results of non-financial enterprises in 2018

net financial result turnover profitability rate: +30.6% y/y
 gross +5.6%
 net +4.7%

The financial results of the enterprises in 2018 were better than those obtained in the previous year. The increase in revenues from total activity was higher than the increase in the costs of obtaining revenues from total activity, which contributed to the improvement of the cost level indicator. The gross and net turnover profitability rates increased. In the second decade of the 21st century, their highest values were recorded in 2018.

Investment outlays of non-financial enterprises in 2018

investment outlays (current prices) -15.7% y/y

Investment outlays of the enterprises in 2018 were lower than in 2017. More investments were started than the year before, and their cost-estimate value was much higher.

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie w 2018 r.

Table 1. Selected data for the voivodship and Poland in 2018

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Kujawsko-Pomorskie
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII) Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)	123	116
Przyrost naturalny na 1000 ludności Natural increase per 1000 population	-0,68	-1,33
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	0,09	-1,18
Współczynnik aktywności zawodowej na podstawie BAEL ^a w % Activity rate on the LFS ^a basis in %	56,3	55,0
Wskaźnik zatrudnienia na podstawie BAEL ^a w % Employment rate on the LFS ^a basis in %	54,2	52,7
Stopa bezrobocia na podstawie BAEL ^a w % Unemployment rate on the LFS ^a basis in %	3,8	4,3
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w zł Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector in zł	4852,29	4135,08
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS w zł Average monthly gross retirement pay and pension paid by the Social Insurance Institution in zł	2161,65	2000,37
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement pay and pension of farmers in zł	1226,85	1234,80
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (2017=100) Price indices of consumer goods and services (2017=100)	101,6	101,6
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych ^b w 2016 r. w ha Average area of agricultural land in farms ^b w 2016 in ha	10,31	16,15
Obsada bydła ^c na 100 ha użytków rolnych w szt. Cattle density ^c per 100 ha of agricultural land in heads	42,3	46,5
Obsada trzody chlewnej ^c na 100 ha użytków rolnych w szt. Pigs density ^c per 100 ha of agricultural land in heads	80,6	113,2
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w zł Sold production of industry (current prices) per 1 average paid employed in industry in zł	536772	458900
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w zł Sold production of construction (current prices) per 1 average paid employed in construction in zł	587695	408301
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	4,8	3,4
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności (stan w dniu 31 XII) Entities of the national economy in the REGON register per 10 thousand population (as of 31 XII)	1136	951
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności (stan w dniu 31 XII) Commercial companies with foreign capital participation per 10 thousand population (as of 31 XII)	19	7
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych podmiotów w % Share of profitable enterprises in total number of surveyed entities in %	80,8	80,2
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych w % Cost level indicator in the non-financial enterprises in %	95,5	94,4
Dynamika nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach (2017= 100, ceny bieżące) Indices of investment outlays in the enterprises (2017= 100, current prices)	112,5	84,3
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2016 r. w zł Gross domestic product (current prices) per capita in 2016 in zł	48432	39503

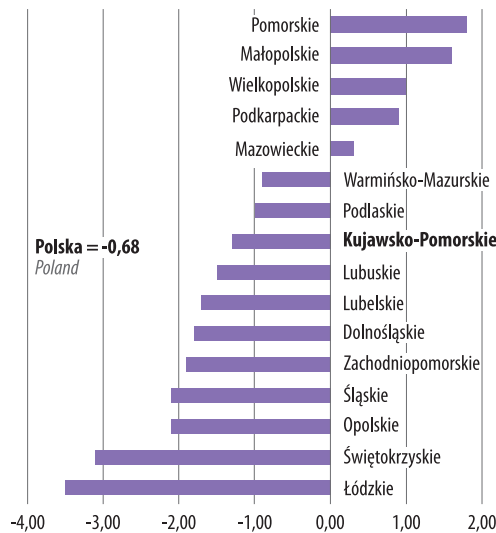
^a Przeciętne w roku. ^b Dane na podstawie reprezentacyjnego badania struktury gospodarstw rolnych, przeprowadzanego co 3 lata. ^c Stan w czerwcu.
a Annual average. b Data on the basis of a sample survey of the structure of agricultural holdings, conducted every three years c As of June.

Województwo na tle pozostałych województw

Voivodship against the background of other voivodships

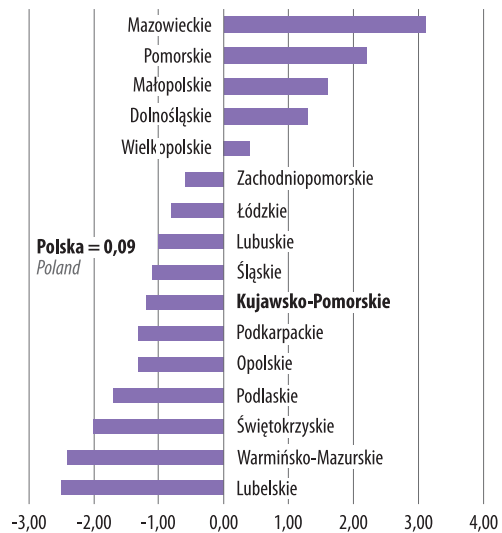
Wykres 1. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2018 r.

Chart 1. Natural increase per 1000 population in 2018

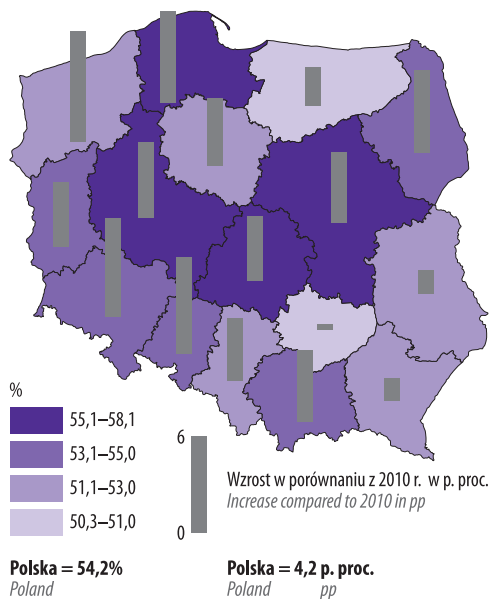
Wykres 2. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2018 r.

Chart 2. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2018

Mapa 1. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL^a w 2018 r.

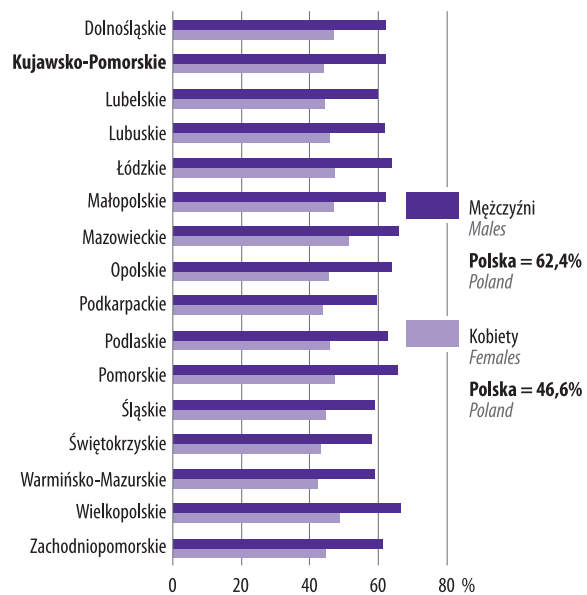
Map 1. Employment rate by LFS^a in 2018

^a Przeciętny w roku.
a Annual averages.

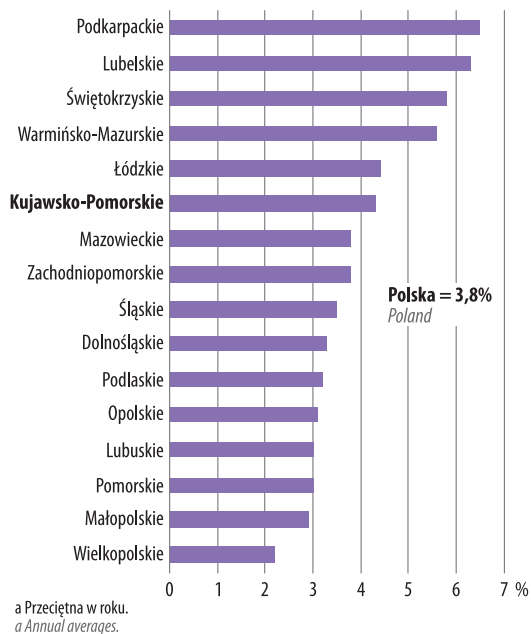
Wykres 3. Wskaźnik zatrudnienia według płci na podstawie BAEL^a w 2018 r.

Chart 3. Employment rate by sex on the LFS^a basis in 2018

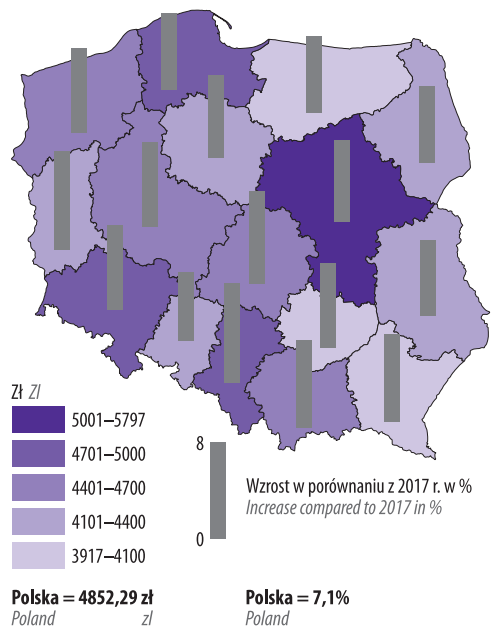
Wykres 4. Stopa bezrobocia według BAEL^a w 2018 r.

Chart 4. Unemployment rate by LFS^a in 2018

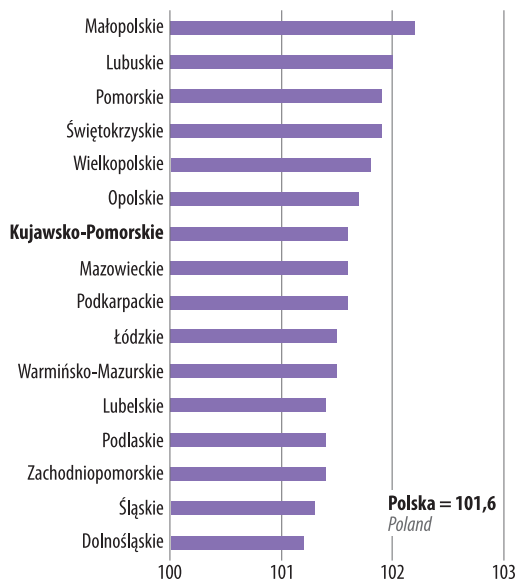
Mapa 2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2018 r.

Map 2. Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector in 2018

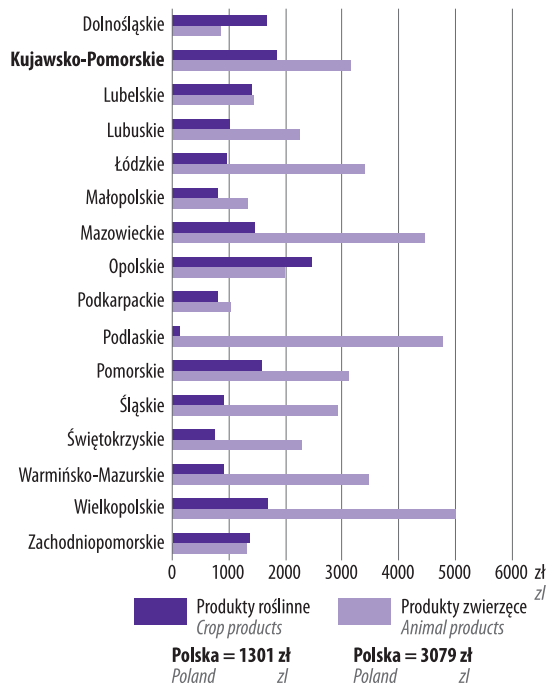
Wykres 5. Wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2018 r. Rok poprzedni = 100

Chart 5. Increase of prices of consumer goods and services in 2018
Previous year = 100

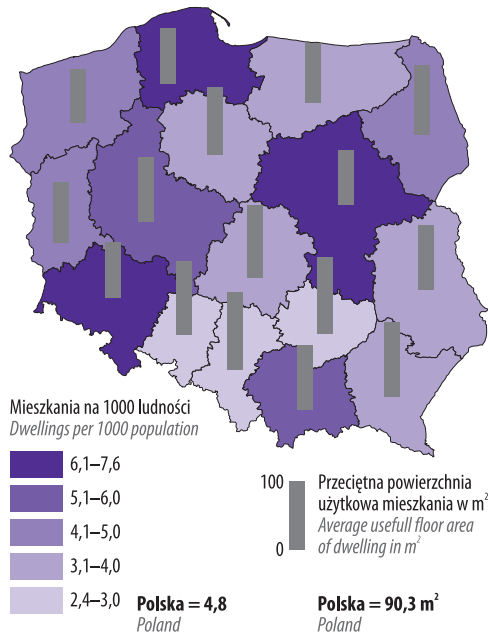
Wykres 6. Wartość skupu produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych w 2018 r.

Chart 6. Value of agricultural products procurement per 1 ha agricultural land in 2018

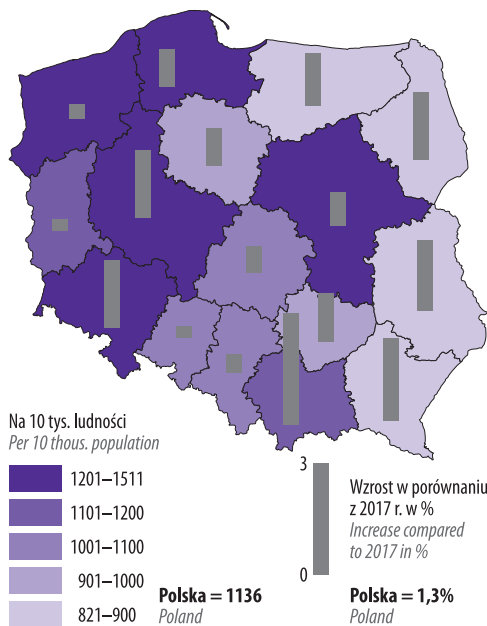
Mapa 3. Mieszkania oddane do użytkowania w 2018 r.

Map 3. Dwellings completed in 2018

Mapa 4. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON^a w 2018 r. Stan w dniu 31 XII

Map 4. Entities of the national economy in the REGON^a register in 2018
As of 31 XII

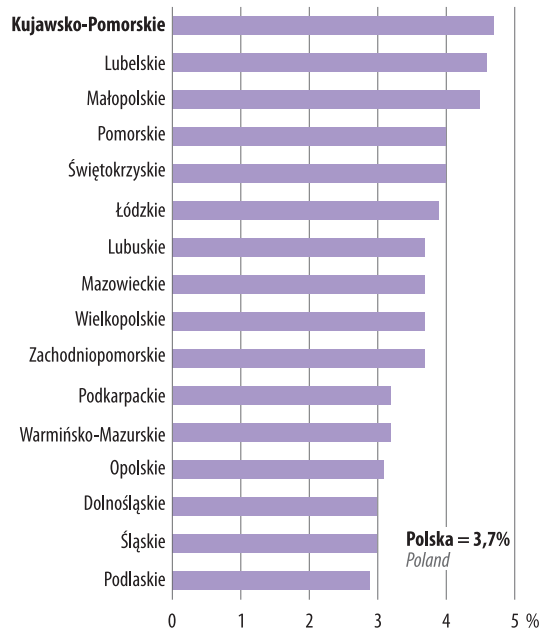

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. W podziale według województw bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby lub miejscu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. In division by voivodships excluding entities for witch the information on the head office/place of residence not occur in the REGON register.

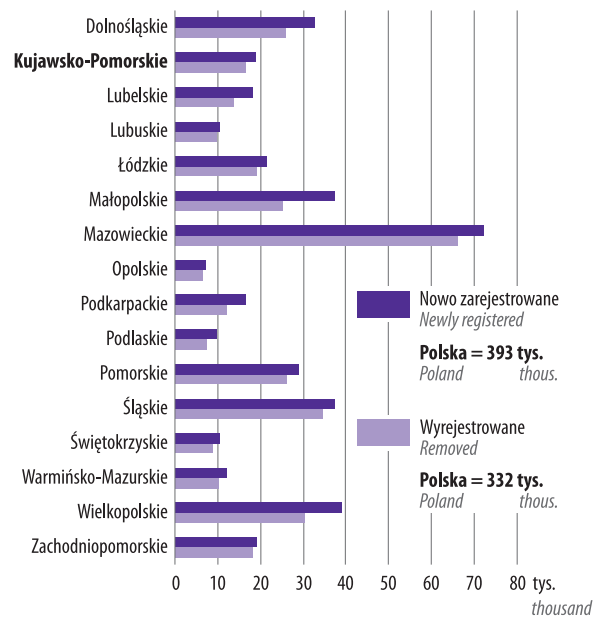
Wykres 7. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2018 r.

Chart 7. Net turnover profitability rate in non-financial enterprises in 2018

Wykres 8. Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w rejestrze REGON^a w 2018 r.

Chart 8. Newly registered and removed entities in the REGON register^a in 2018

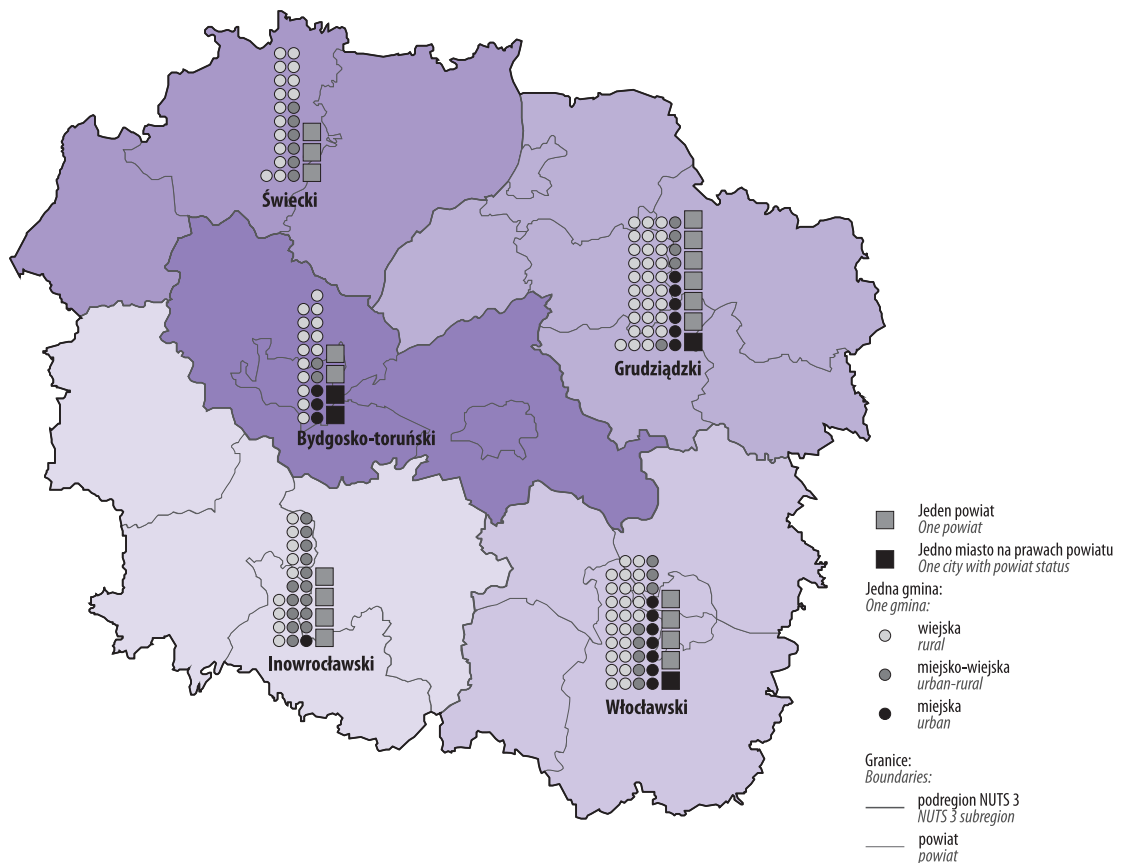

Podział i powierzchnia województwa

Division and area of voivodship

Mapa 5. Podział województwa kujawsko-pomorskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2018 r. Stan w dniu 31 XII

Map 5. Division of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2018
As of 31 XII

Podregiony województwa
Subregions of the voivodship

	Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thous.
Kujawsko-pomorskie	1797134	2078
Bydgosko-toruński	291624	777
Grudziądzki	405370	390
Inowrocławski	400515	363
Świecki	334073	189
Włocławski	365552	359

Według stanu w dniu 1 I 2018 r. województwo kujawsko-pomorskie zajmowało powierzchnię 17972 km² (1797134 ha), co stanowi 5,7% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 XII 2018 r.) mieszkało 2078 tys. ludności, tj. 5,4% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 116 osób (9 lokata w kraju). W miastach mieszkało 59,1% ludności województwa.

LUDNOŚĆ POPULATION

W 2018 r., podobnie jak w roku poprzednim, wystąpił w skali roku spadek liczby ludności województwa kujawsko-pomorskiego. Liczba urodzeń była niższa niż liczba zgonów, co przełożyło się na ujemny przyrost naturalny — sytuacja taka występuje od 2015 r. Ogólne saldo migracji ludności na pobyt stały w 2018 r., podobnie jak w ostatnich latach, było ujemne. Kolejny rok z rzędu zaobserwowano dodatnie saldo migracji zagranicznych.

Szacunki liczby i struktury ludności dla lat międzyspisowych sporządza się **metodą bilansową**, przyjmując wyniki ostatniego spisu powszechnego jako bazę wyjściową do obliczenia danych dla danej gminy z uwzględnieniem liczby urodzeń, zgonów, salda migracji wewnętrznych i zagranicznych (wyjątek stanowi 2015 r., w przypadku którego dla migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r.) oraz zmian administracyjnych, jakie miały miejsce w bilansowanym okresie.

Prezentowane dane dotyczą ludności w danej gminie, tj. liczby ludności zameldowanej na pobyt stały skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące.

Jako bazę wyjściową bilansów przyjęto wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. — według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. liczba ludności województwa kujawsko-pomorskiego zmniejszyła się w skali roku o 5169 osób, tj. do 2077,8 tys. Spadek liczby ludności odnotowano także w odniesieniu do stanu z 2010 r. (o 1,0%). Populacja województwa stanowi 5,4% ogółu ludności Polski.

W 2018 r. większa część ludności województwa (59,1%) zamieszkiwała miasta. W ciągu analizowanego roku na terenach wiejskich przybyło 1979 mieszkańców, a w miastach ubyło 7148 osób. Tendencja do zaludniania terenów wiejskich obserwowana jest już od kilkunastu lat. W 2018 r. w porównaniu z 2010 r. na terenach wiejskich przybyło 2,7% ludności, a w miastach ubyło 3,4%.

Średnia gęstość zaludnienia (liczba osób przypadająca na 1 km²) w 2018 r. wyniosła w województwie 116, zaś w Polsce — 123 i kształtowała się na zbliżonym poziomie do notowanego w 2010 r.

W ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety, których odsetek w końcu grudnia 2018 r., podobnie jak przed rokiem i w 2010 r., wyniósł 51,5%. W Polsce struktura ludności według płci była podobna — kobiety w końcu grudnia 2018 r. stanowiły 51,6%. W województwie kujawsko-pomorskim współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) osiągnął wartość 106, analogicznie jak w obu porównywanych latach. W Polsce w analizowanych latach kształtował się na poziomie 107.

Tablica 2. Ludność na podstawie bilansów
Table 2. Population based on balances

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010	2015	2017	2018
POLSKA <i>POLAND</i>				
Stan w dniu 30 VI w tys. <i>As of June 30 in thousands</i>	38517	38455	38422	38413
w tym kobiety <i>of which females</i>	19869	19847	19834	19830
Miasta <i>Urban areas</i>	23436	23203	23126	23095
Wieś <i>Rural areas</i>	15081	15252	15297	15318
Stan w dniu 31 XII: <i>As of December 31:</i>				
w tysiącach <i>in thousands</i>	38530	38437	38434	38411
na 1 km ² <i>per 1 km²</i>	123	123	123	123
w tym kobiety: <i>of which females:</i>				
w tysiącach <i>in thousands</i>	19877	19839	19840	19829
na 100 mężczyzn <i>per 100 males</i>	107	107	107	107
Miasta: w tysiącach <i>Urban areas: in thousands</i>	23417	23166	23109	23067
w % <i>in %</i>	60,8	60,3	60,1	60,1
Wieś: w tysiącach <i>Rural areas: in thousands</i>	15113	15271	15324	15344
w % <i>in %</i>	39,2	39,7	39,9	39,9
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE <i>KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP</i>				
Stan w dniu 30 VI w tys. <i>As of June 30 in thousands</i>	2099	2088	2083	2080
w tym kobiety <i>of which females</i>	1081	1076	1074	1072
Miasta <i>Urban areas</i>	1274	1248	1237	1232
Wieś <i>Rural areas</i>	825	840	846	848
Stan w dniu 31 XII: <i>As of December 31:</i>				
w tysiącach <i>in thousands</i>	2099	2086	2083	2078
na 1 km ² <i>per 1 km²</i>	117	116	116	116
w tym kobiety: <i>of which females:</i>				
w tysiącach <i>in thousands</i>	1081	1075	1074	1071
na 100 mężczyzn <i>per 100 males</i>	106	106	106	106
Miasta: w tysiącach <i>Urban areas: in thousands</i>	1271	1244	1235	1228
w % <i>in %</i>	60,6	59,6	59,3	59,1
Wieś: w tysiącach <i>Rural areas: in thousands</i>	827	842	848	850
w % <i>in %</i>	39,4	40,4	40,7	40,9

**Tablica 3. Ludność według województw
Stan w dniu 31 XII**

Table 3. Population by voivodships
As of December 31

Województwa Voivodships	Ludność w tys. Population in thousands				Średnioroczne tempo przyrostu/ubytku liczby ludności w % The average annual growth / loss rate population in %			
	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018
Polska Poland	38529,9	38437,2	38433,6	38411,1	0,95	-0,11	0,00	-0,06
Dolnośląskie	2917,2	2904,2	2902,5	2901,2	1,41	-0,15	-0,04	-0,05
Kujawsko-Pomorskie	2098,7	2086,2	2082,9	2077,8	1,43	-0,18	-0,05	-0,25
Lubelskie	2178,6	2139,7	2126,3	2117,6	0,99	-0,37	-0,33	-0,41
Lubuskie	1023,2	1018,1	1016,8	1014,5	1,30	-0,22	-0,05	-0,22
Łódzkie	2542,4	2493,6	2476,3	2466,3	0,02	-0,42	-0,36	-0,40
Małopolskie	3336,7	3372,6	3391,4	3400,6	1,17	0,13	0,27	0,27
Mazowieckie	5267,1	5349,1	5384,6	5403,4	0,86	0,27	0,35	0,35
Opolskie	1017,2	996,0	990,1	986,5	-1,34	-0,48	-0,30	-0,36
Podkarpackie	2127,9	2127,7	2129,1	2129,0	1,25	-0,07	0,07	-0,01
Podlaskie	1203,4	1188,8	1184,5	1181,5	1,15	-0,26	-0,18	-0,25
Pomorskie	2275,5	2307,7	2324,3	2333,5	2,04	0,24	0,37	0,40
Śląskie	4634,9	4570,8	4548,2	4533,6	-0,12	-0,33	-0,24	-0,32
Świętokrzyskie	1282,5	1257,2	1247,7	1241,5	0,98	-0,47	-0,41	-0,50
Warmińsko-Mazurskie	1453,8	1439,7	1433,9	1429,0	1,87	-0,30	-0,17	-0,35
Wielkopolskie	3446,7	3475,3	3489,2	3494,0	1,13	0,08	0,22	0,14
Zachodniopomorskie	1723,7	1710,5	1705,5	1701,0	1,80	-0,29	-0,15	-0,26

Dane o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) zostały obliczone zgodnie z kryteriami definicji urodzenia i zgonu noworodka — rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO).

W województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. zarejestrowano 19866 urodzeń żywych, tj. mniej o 1034 niż przed rokiem i mniej o 2730 niż w 2010 r. Współczynnik urodzeń żywych wyniósł 9,55 (9 lokata w kraju) i był niższy w stosunku do notowanego rok wcześniej (10,03) i niższy od odnotowanego w 2010 r. (10,77). W kraju w 2018 r. współczynnik wyniósł 10,11.

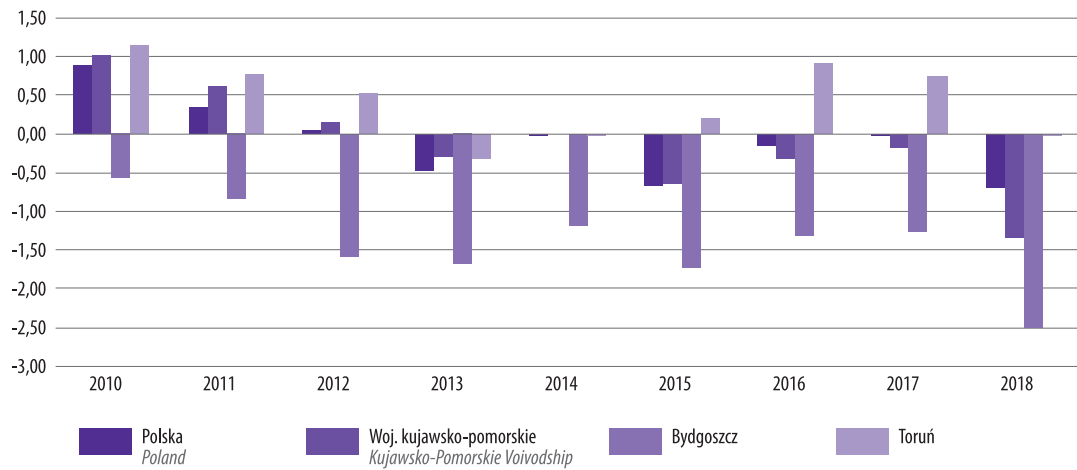
Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności faktycznie zamieszkałej (według stanu w dniu 30 VI) pomnożonej przez 1000.

W 2018 r. w województwie zmarło 22629 osób, tj. więcej o 1377 osób niż przed rokiem i o 2176 osób niż w 2010 r. Ogólny współczynnik zgonów wyniósł 10,88 (8 lokata w kraju), podczas gdy rok wcześniej — 10,20, a w 2010 r. — 9,75. W kraju współczynnik ten ukształtował się na poziomie 10,78.

W województwie kujawsko-pomorskim w stosunku do roku poprzedniego, jak i do 2010 r., spadła umieralność niemowląt, tj. do 78 zgonów. Współczynnik zgonów niemowląt (liczony na 1000 urodzeń żywych) przyjął wartość 3,93 (wobec 5,12 w 2017 r. i 5,80 w 2010 r.), co plasuje województwo kujawsko-pomorskie na 7 pozycji wśród województw.

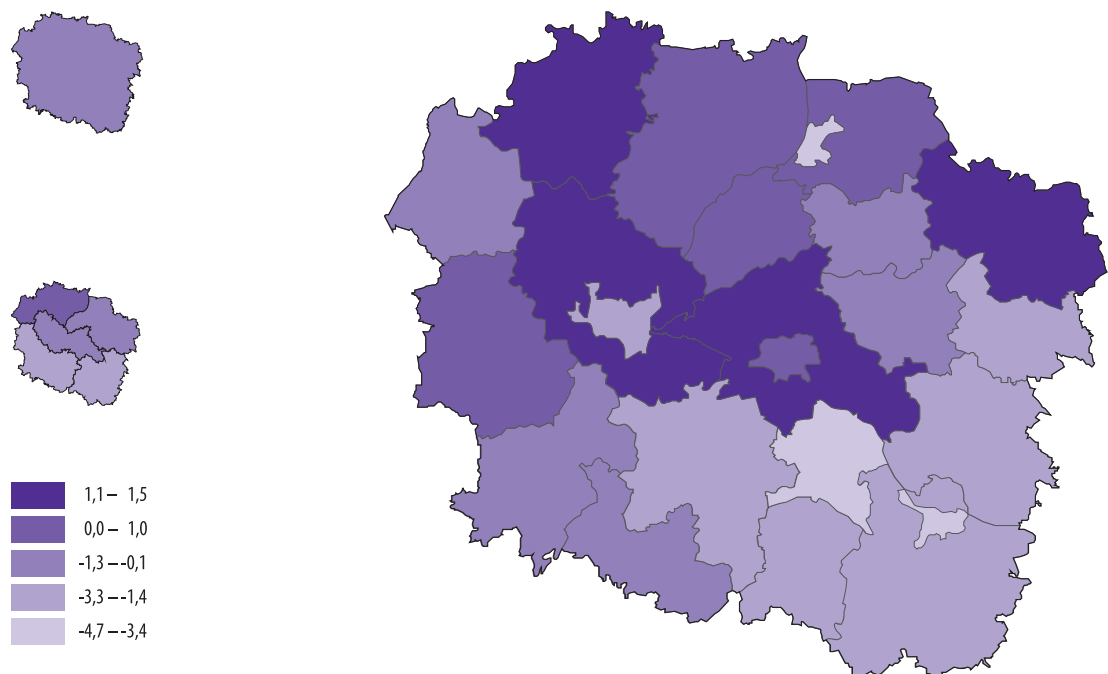
W województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. zanotowano ujemny przyrost naturalny. Różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów wyniosła minus 2763, podczas gdy rok wcześniej minus 352, a w 2010 r. wyniosła plus 2143. Współczynnik ubytku naturalnego w 2018 r. osiągnął wartość minus 1,33 (co daje 8 lokatę w kraju) i był niższy niż przed rokiem (minus 0,17) oraz niższy niż w 2010 r. (plus 1,02). Omawiany współczynnik dla Polski w 2018 r. ukształtował się na poziomie minus 0,68 (w 2017 r. było to minus 0,02, a w 2010 r. plus 0,90).

Wykres 9. Przyrost naturalny na 1000 ludności
Chart 9. Natural increase per 1000 population

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim współczynnik przyrostu naturalnego przyjmował wartości dodatnie w 8 powiatach powiatach — najwyższe w: tucholskim (1,53), bydgoskim (1,23), toruńskim (1,20) oraz brodnickim (1,17). Najniższe wartości współczynnika zanotowano w powiecie aleksandrowskim (minus 4,75), w Grudziądzu (minus 4,27) oraz we Włocławku (minus 4,10).

Mapa 6. Przyrost naturalny na 1000 ludności w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r.
Map 6. Natural increase per 1000 population in Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2018

W urzędach stanu cywilnego w województwie w 2018 r. zarejestrowano 10364 nowo zawartych małżeństw, tj. więcej o 171 niż przed rokiem i o 2083 mniej niż w 2010 r. W 2018 r. stanowiły one 5,4% małżeństw zawartych w kraju. W skali roku wyższy był również współczynnik małżeństw, który w omawianym okresie osiągnął poziom 4,98 (wobec 4,89 w 2017 r., a w 2010 r. 5,93). W analizowanych latach liczba nowo zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności w województwie była zbliżona do średniej w Polsce.

Tablica 4. Ruch naturalny ludności i saldo migracji na 1000 ludności
Table 4. Vital statistics and net migration per 1000 population

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
POLSKA POLAND				
Małżeństwa Marriages	5,93	4,91	5,01	5,01
Urodzenia żywe Live births	10,73	9,60	10,46	10,11
Zgony Deaths	9,83	10,27	10,48	10,78
w tym niemowląt ^a of which infants ^a	4,98	4,00	3,99	3,85
Przyrost naturalny ^b Natural increase ^b	0,90	-0,67	-0,02	-0,68
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Internal and international net migration for permanent residence	-0,05	-0,41 ^c	0,04	0,09
w tym zagranicznych of which international	-0,05	.	0,04	0,09
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP				
Małżeństwa Marriages	5,93	4,96	4,89	4,98
Urodzenia żywe Live births	10,77	9,19	10,03	9,55
Zgony Deaths	9,75	9,83	10,20	10,88
w tym niemowląt ^a of which infants ^a	5,80	4,06	5,12	3,93
Przyrost naturalny ^b Natural increase ^b	1,02	-0,64	-0,17	-1,33
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Internal and international net migration for permanent residence	-0,80	-1,36 ^c	-0,63	-1,18
w tym zagranicznych of which international	-0,11	.	0,10	0,04
BYDGOSZCZ				
Małżeństwa Marriages	5,76	4,93	5,23	5,28
Urodzenia żywe Live births	9,62	8,67	9,68	9,21
Zgony Deaths	10,19	10,40	10,94	11,72
w tym niemowląt ^a of which infants ^a	6,83	3,55	6,44	4,33
Przyrost naturalny ^b Natural increase ^b	-0,56	-1,73	-1,26	-2,50
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Internal and international net migration for permanent residence	-3,47	-3,10 ^c	-2,52	-3,01
w tym zagranicznych of which international	-0,30	.	0,11	0,15

^a Dzieci w wieku poniżej 1 roku. Na 1000 urodzeń żywych. ^b Różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie. ^c W przypadku migracji zagranicznych — dane dotyczą 2014 r.

^a Children under the age of 1 year. For 1000 live births. ^b The difference between the number of live births and the number of deaths in a given period. ^c In the case of international migration — data concern 2014.

Tablica 4. Ruch naturalny ludności i saldo migracji na 1000 ludności (dok.)
Table 4. Vital statistics and net migration per 1000 population (cont.)

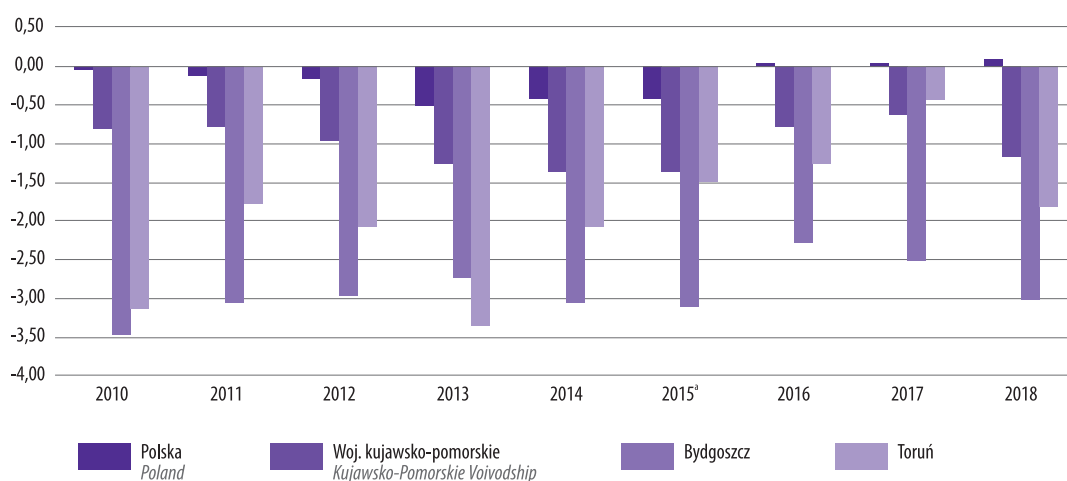
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
TORUŃ				
Małżeństwa Marriages	5,87	4,65	4,93	4,88
Urodzenia żywe Live births	10,18	9,60	10,42	9,98
Zgony Deaths	9,03	9,41	9,67	9,99
w tym niemowląt ^a of which infants ^a	5,74	5,13	3,79	2,48
Przyrost naturalny ^b Natural increase ^b	1,15	0,19	0,75	-0,01
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Internal and international net migration for permanent residence	-3,13	-1,49 ^c	-0,45	-1,83
w tym zagranicznych of which international	-0,20	.	0,07	-0,01

a Dzieci w wieku poniżej 1 roku. Na 1000 urodzeń żywych. *b* Różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie. *c* W przypadku migracji zagranicznych — dane dotyczą 2014 r.

a Children under the age of 1 year. For 1000 live births. *b* The difference between the number of live births and the number of deaths in a given period. *c* In the case of international migration — data concern 2014.

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim, podobnie jak we wcześniej analizowanych latach, ogólne saldo migracji ludności na pobyt stały było ujemne. Oznacza to, że liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego przekroczyła liczbę osób zameldowanych na pobyt stały w tym czasie. Różnica ta wynosiła: w 2018 r. minus 2463 osoby, w 2017 r. minus 1304 osoby, a w 2010 r. minus 1683 osoby. Województwo kujawsko-pomorskie uplasowało się w 2018 r. na 10 pozycji pod względem salda migracji na pobyt stały. W Polsce odnotowano dodatnie saldo migracji stałej.

Wykres 10. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności
Chart 10. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population

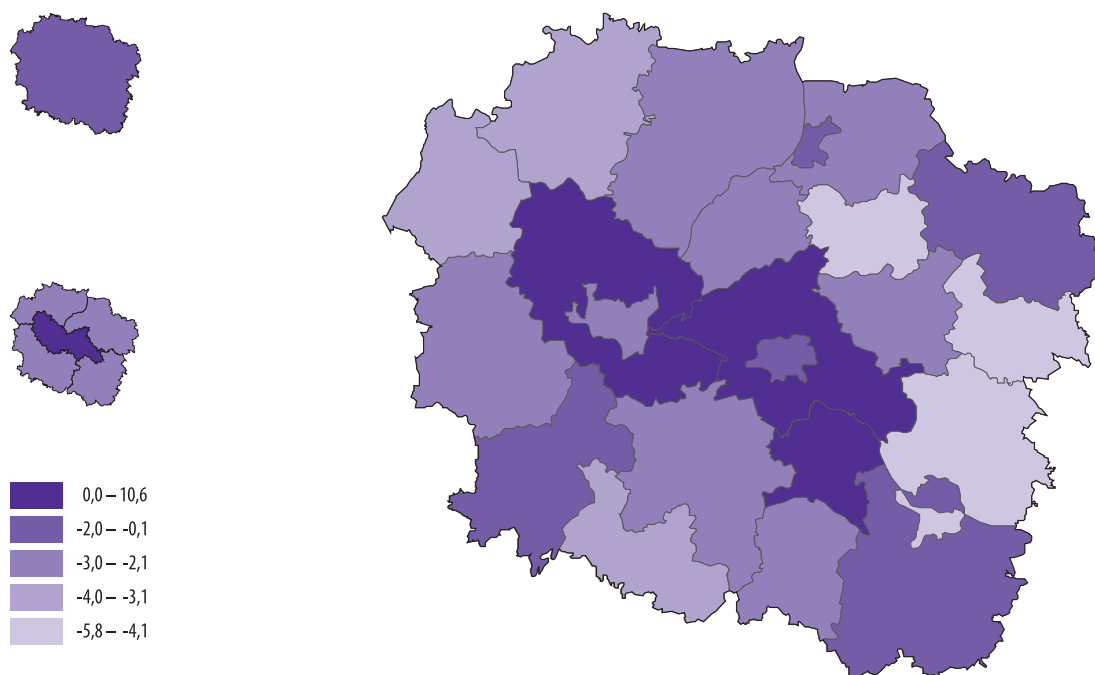
a W przypadku migracji zagranicznych - dane dotyczą 2014 r.
a In the case of international migration - data concern 2014.

Analizując migracje zagraniczne ludności w 2018 r. należy stwierdzić, że zarówno w Polsce, jak i w województwie kujawsko-pomorskim kolejny rok z rzędu liczba imigrantów przewyższyła liczbę emigrantów. Saldo migracji zagranicznych wyniosło plus 78. W 2018 r. w porównaniu z 2017 r. nastąpił spadek salda migracji zagranicznych, zaś w porównaniu z 2010 r. nastąpił wzrost.

Analizując saldo migracji wewnętrznych ludności na pobyt stały w województwie kujawsko-pomorskim według powiatów i miast na prawach powiatu w 2018 r. należy stwierdzić, iż przyjęło ono wartości dodatnie jedynie w trzech powiatach: bydgoskim, toruńskim i aleksandrowskim. Wartości salda migracji wewnętrznych na pobyt stały odnotowane w 2018 r. w powyższych powiatach były szczególnie wysokie w pierwszych dwóch wymienionych powiatach i wyniosły odpowiednio 10,38 i 10,32 osób w przeliczeniu na 1000 ludności.

Mapa 7. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r.

Map 7. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2018

Zaobserwowane w 2018 r. procesy demograficzne powodują m.in. ubytek rzeczywistej ludności (będący wynikiem ubytku naturalnego oraz ujemnego salda migracji stałej), czy starzenie się mieszkańców. Pozytywnymi zjawiskami odnotowanymi w analizowanym roku był wzrost liczby małżeństw oraz spadek umieralności niemowląt.

Dane prezentujące ludność w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” — publikacja dostępna co kwartał,
- „Stan i ruch naturalny ludności w województwie kujawsko-pomorskim” — informacja sygnałna dostępna co roku do 2016 r., od 2017 r. opracowanie „Procesy demograficzne w województwie kujawsko-pomorskim”;

jak również w Banku Danych Lokalnych, w Bazie Demografia i w Dziedzicznej Bazie Wiedzy.

Rynek pracy Labour market

Zatrudnienie Employment

W województwie kujawsko-pomorskim od 2010 roku, najwyższy roczny wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw wystąpił w roku 2011. Od 2015 r. w kolejnych latach notowano wzrosty przeciętnego zatrudnienia w odniesieniu do roku poprzedniego. W 2018 r. wzrost był niższy niż w roku poprzednim. W porównaniu z 2017 r. najbardziej wzrosło zatrudnienie w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych. Blisko 50% zatrudnionych w 2018 r. w województwie stanowili zatrudnieni w sekcji przetwórstwo przemysłowe. W sekcji tej odnotowano wzrost zatrudnienia wobec roku poprzedniego.

W sektorze przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. przeciętne zatrudnienie wyniosło 260,9 tys. osób. Było o 1,9% wyższe w stosunku do poprzedniego roku i o 9,8% wyższe niż w 2010 r. W kraju w 2018 r. odnotowano wzrost zatrudnienia w porównaniu z rokiem poprzednim o 3,5%.

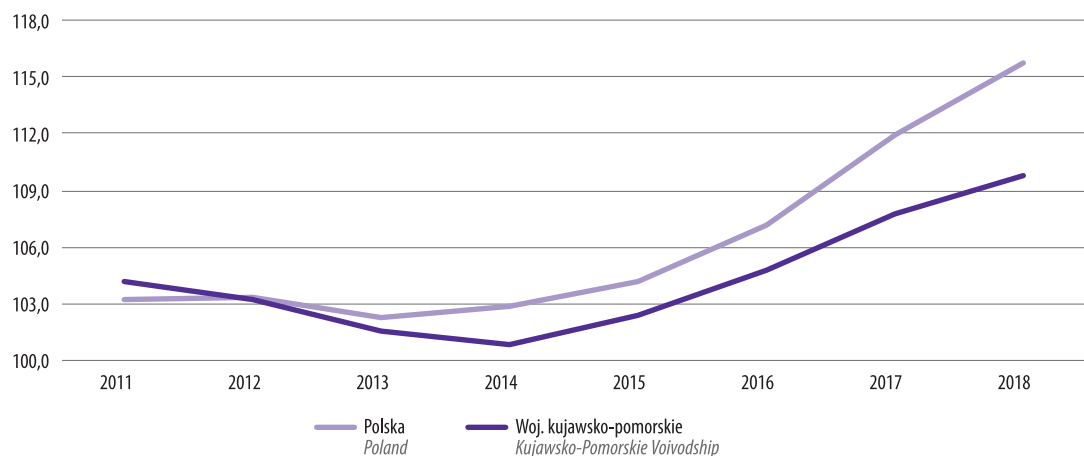
Dane o **przeciętnym zatrudnieniu** obejmują osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy oraz niepełnym, w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Tablica 5. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw
Table 5. Average paid employment in the enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018		
	w tysiącach in thousands			2010=100	2017=100	
Polska Poland	5372,6	5601,6	6017,1	6229,6	115,8	103,5
Woj. kujawsko-pomorskie Kujawsko-Pomorskie Voivodship	237,3	243,0	256,0	260,9	109,8	101,9
Bydgoszcz	.	56,2	56,8	57,4	x	101,0
Toruń	.	38,4	39,1	39,7	x	101,5

Wykres 11. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw
2010 = 100

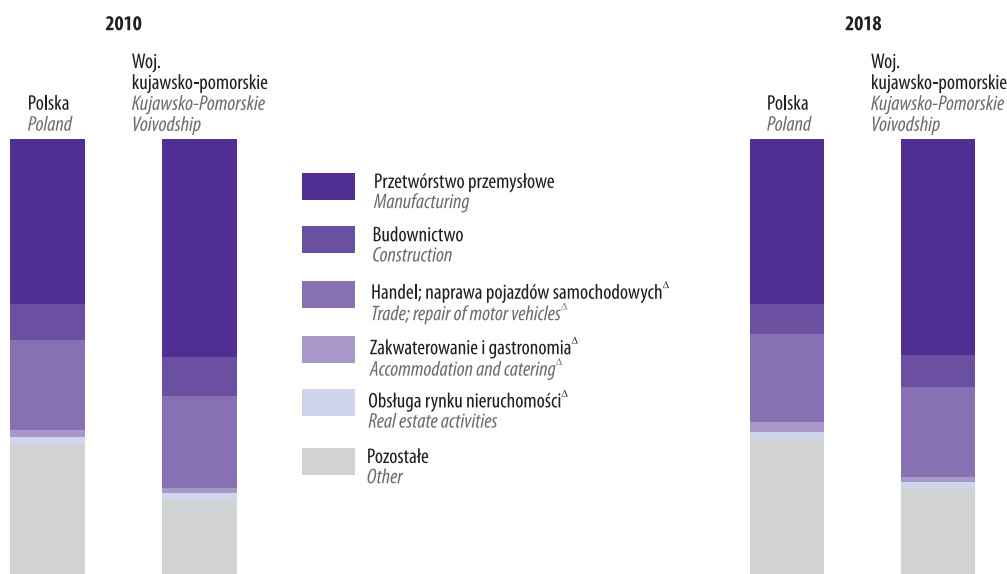
Chart 11. Indices of average paid employment in the enterprise sector
2010 = 100

W 2018 r. największe zatrudnienie w województwie kujawsko-pomorskim zanotowano w sekcji przetwórstwo przemysłowe — 127,5 tys. osób, tj. 48,9% ogółu zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw. Kolejną sekcją pod względem wielkości zatrudnienia był handel; naprawa pojazdów samochodowych — 53,9 tys. osób, tj. 20,7% ogółu zatrudnionych. W odniesieniu do 2010 r. największe zmiany w strukturze zatrudnienia zaobserwowano w budownictwie. Udział zatrudnionych w tej sekcji zmniejszył się o 1,9 p. proc.

Wykres 12. Struktura przeciętnego zatrudnienia według sekcji PKD 2007

Chart 12. Structure of average paid employment by PKD 2007 sections

W 2018 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, przeciętne zatrudnienie zwiększyło się najbardziej w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 3,6%). Znaczny wzrost odnotowano także w sekcjach: administrowanie i działalność wspierająca (o 2,5%), budownictwo (o 2,2%) oraz przetwórstwo przemysłowe (o 2,1%). Natomiast największy spadek przeciętnego zatrudnienia w skali roku wystąpił w sekcji transport i gospodarka magazynowa (o 2,0%).

Tablica 6. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim

Table 6. Average paid employment in the enterprise sector in Kujawsko-Pomorskie Voivodship

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2017				2018				w tys. osób <i>in thousands persons</i>
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	
	analogiczny okres roku poprzedniego=100 <i>corresponding period of previous year=100</i>								
Ogółem <i>Total</i>	102,8	103,0	103,0	103,0	101,9	101,9	101,9	101,9	260,9
w tym: <i>of which:</i>									
Przemysł <i>Industry</i>	103,2	103,4	103,1	103,3	101,9	102,0	102,2	102,1	136,9
w tym: <i>of which:</i>									
przetwórstwo przemysłowe <i>manufacturing</i>	103,3	103,4	103,1	103,4	101,9	102,0	102,3	102,1	127,5

Tablica 6. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim (dok.)
 Table 6. Average paid employment in the enterprise sector in Kujawsko-Pomorskie Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2017				2018				w tys. osób in thousand persons
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	
	analogiczny okres roku poprzedniego=100 corresponding period of previous year=100								
Przemysł (dok.) Industry (cont.)									
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^d water supply; sewerage, waste management and remediation activities	104,1	103,7	104,7	104,5	104,3	104,3	103,0	101,9	6,8
Budownictwo Construction	97,5	98,6	99,7	100,4	104,4	103,9	103,3	102,2	19,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^d Trade; repair of motor vehicles ^d	103,9	104,5	104,7	103,5	101,2	102,3	102,4	103,6	53,9
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	119,4	117,2	115,9	116,6	101,0	98,6	98,8	98,0	16,3
Zakwaterowanie i gastronomia ^d Accommodation and catering ^d	119,5	118,1	115,9	111,2	98,4	95,3	97,3	98,3	3,6
Informacja i komunikacja Information and communication	99,3	95,8	95,6	96,6	100,2	100,4	98,9	100,9	1,7
Obsługa rynku nieruchomości ^d Real estate activities ^d	100,6	101,3	101,4	100,9	98,2	98,1	97,9	99,0	4,3
Administrowanie i działalność wspierająca ^d Administrative and support service activities	85,2	86,4	86,8	88,2	102,0	101,9	101,6	102,5	12,5

Bezrobocie rejestrowane Registered unemployment

W województwie kujawsko-pomorskim, podobnie jak w Polsce, od grudnia 2014 r. notuje się roczne spadki stopy bezrobocia. W końcu 2018 r. w województwie stopa bezrobocia wyniosła 8,8% i była o 1,1 p. proc. niższa niż w 2017 r. We wszystkich województwach w skali roku zanotowano niższą wartość stopy bezrobocia. Bezrobotni zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy w województwie kujawsko-pomorskim w końcu grudnia 2018 r. stanowili 7,5% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w Polsce, tyle samo, co przed rokiem.

W końcu grudnia 2018 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa kujawsko-pomorskiego wyniosła 72,7 tys. osób i była niższa od zanotowanej przed rokiem (o 8,9 tys. osób, tj. o 10,9%) oraz niższa niż w 2010 r. (o 66,7 tys. osób, tj. o 47,9%). W kraju w końcu 2018 r. liczba bezrobotnych była o 10,4% niższa niż rok wcześniej i o 50,4% niższa niż w 2010 r.

Dane o **bezrobociu rejestrowanym** dotyczące osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 z późniejszymi zmianami).

Tablica 7. Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia rejestrowanego Stan w dniu 31 XII

Table 7. Registered unemployed persons as well as registered unemployment rate As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
POLSKA POLAND				
Bezrobotni zarejestrowani w tys. Registered unemployed persons in thousands	1954,7	1563,3	1081,7	968,9
Bezrobotni nowo zarejestrowani ^a w tys. Newly registered unemployed persons ^a in thousands	3042,0	2368,8	1914,8	1662,1
Bezrobotni wyrejestrowani ^a w tys. Persons removed from unemployment rolls ^a in thousands	2979,8	2630,6	2168,3	1774,9
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy Registered unemployed persons per a job offer	83	31	16	15
Stopa bezrobocia rejestrowanego w % Registered unemployment rate in %	12,4	9,7	6,6	5,8
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP				
Bezrobotni zarejestrowani w tys. Registered unemployed persons in thousands	139,4	107,3	81,5	72,7
Bezrobotni nowo zarejestrowani ^a w tys. Newly registered unemployed persons ^a in thousands	203,2	167,8	130,3	116,8
Bezrobotni wyrejestrowani ^a w tys. Persons removed from unemployment rolls ^a in thousands	198,2	187,6	147,3	125,7
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy Registered unemployed persons per a job offer	129	36	26	24
Stopa bezrobocia rejestrowanego w % Registered unemployment rate in %	17,0	13,2	9,9*	8,8
BYDGOSZCZ				
Bezrobotni zarejestrowani w tys. Registered unemployed persons in thousands	13,0	8,8	6,6	6,0
Bezrobotni nowo zarejestrowani ^a w tys. Newly registered unemployed persons ^a in thousands	23,3	17,1	12,2	10,5
Bezrobotni wyrejestrowani ^a w tys. Persons removed from unemployment rolls ^a in thousands	22,6	20,4	13,6	11,1
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy Registered unemployed persons per a job offer	318	16	13	9
Stopa bezrobocia rejestrowanego w % Registered unemployment rate in %	8,0	5,4	3,9	3,6
TORUŃ				
Bezrobotni zarejestrowani w tys. Registered unemployed persons in thousands	7,5	6,2	4,8	4,5
Bezrobotni nowo zarejestrowani ^a w tys. Newly registered unemployed persons ^a in thousands	15,2	11,0	8,4	7,4
Bezrobotni wyrejestrowani ^a w tys. Persons removed from unemployment rolls ^a in thousands	15,3	12,2	9,1	7,8
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy Registered unemployed persons per a job offer	48	17	11	19
Stopa bezrobocia rejestrowanego w % Registered unemployment rate in %	8,2	6,9	5,2	4,8

^a W ciągu roku.
a During the year.

W końcu 2018 r. we wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu województwa kujawsko-pomorskiego liczba bezrobotnych była mniejsza niż w roku poprzednim, przy czym największy spadek odnotowano we Włocławku (o 19,7%). Natomiast najmniejszy spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano w powiecie rypińskim (o 4,2%).

Bezrobotni nieposiadający prawa do zasiłku to zarejestrowane w urzędach pracy osoby bezrobotne, które utraciły, bądź nie nabyły prawa do zasiłku.

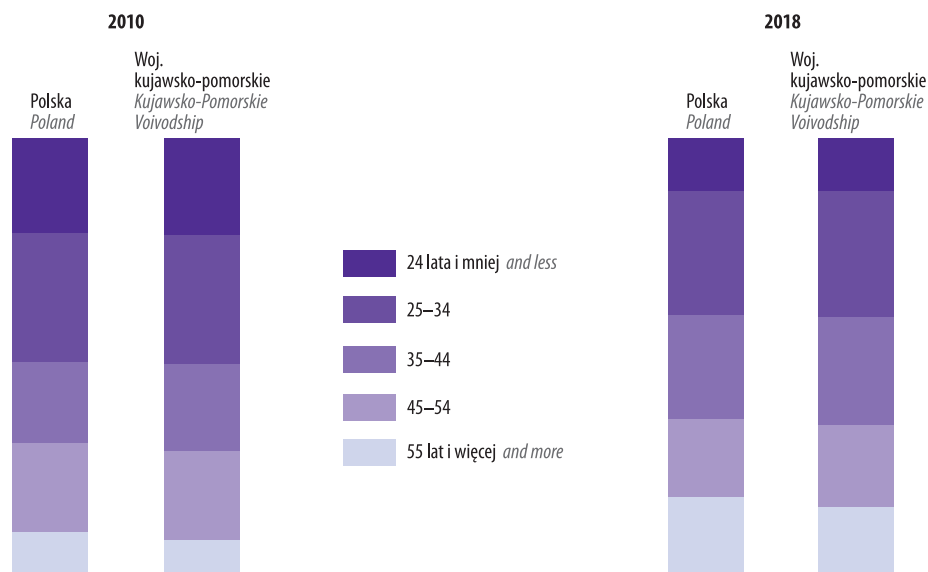
Spośród ogółu bezrobotnych w regionie według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. 83,3% nie posiadało prawa do zasiłku (w 2017 r. — 84,2%), 87,5% stanowiły osoby uprzednio pracujące (w 2017 r. — 87,1%), a 47,8% to mieszkańcy wsi (w 2017 r. — 47,4%).

W województwie kujawsko-pomorskim w końcu grudnia 2018 r. wśród osób bezrobotnych, podobnie jak w kraju, przeważały kobiety. Stanowiły one 60,9% ogółu zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy (przed rokiem — 59,9%). Liczba kobiet zarejestrowanych jako bezrobotne spadła w skali roku o 9,4%.

W końcu 2018 r. bezrobocie w województwie kujawsko-pomorskim nadal dotyczyło przede wszystkim ludzi młodych — najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25–34 lata (20,8 tys.), a ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększył się o 0,3 p. proc. (do 28,7%). Grupa ta wraz z osobami w wieku 18-24 lata stanowiła 41,1% zarejestrowanych bezrobotnych (w końcu 2017 r. było to 40,8%). W porównaniu z 2017 r. liczba osób bezrobotnych spadła we wszystkich kategoriach wiekowych.

Wykres 13. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wieku Stan w dniu 31 XII

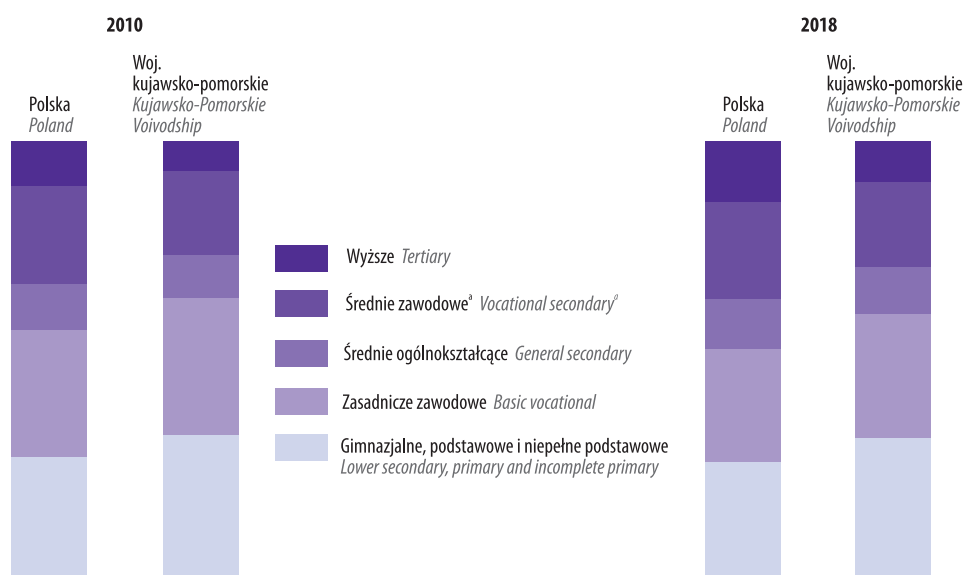
Chart 13. Structure of registered unemployed persons by age
As of 31 XII

Większość bezrobotnych rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy to osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. W końcu grudnia 2018 r. osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe oraz zasadnicze zawodowe stanowiły 60,7% ogólnej liczby bezrobotnych. Udział ten zmniejszył się w stosunku rocznym o 1,1 p. proc. Problemy na rynku pracy odczuwały również osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. W badanym okresie zanotowano zwiększenie udziału tych osób w ogólnej liczbie bezrobotnych (o 0,5 p. proc. do 10,6%), jednakże podobnie jak we wszystkich kategoriach bezrobotnych według poziomu wykształcenia nastąpił spadek ich liczby o 6,7% — był to jednak najmniejszy spadek ze wszystkich kategorii.

**Wykres 14. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według poziomu wykształcenia
Stan w dniu 31 XII**

*Chart 14. Structure of registered unemployed persons by educational level
As of 31 XII*

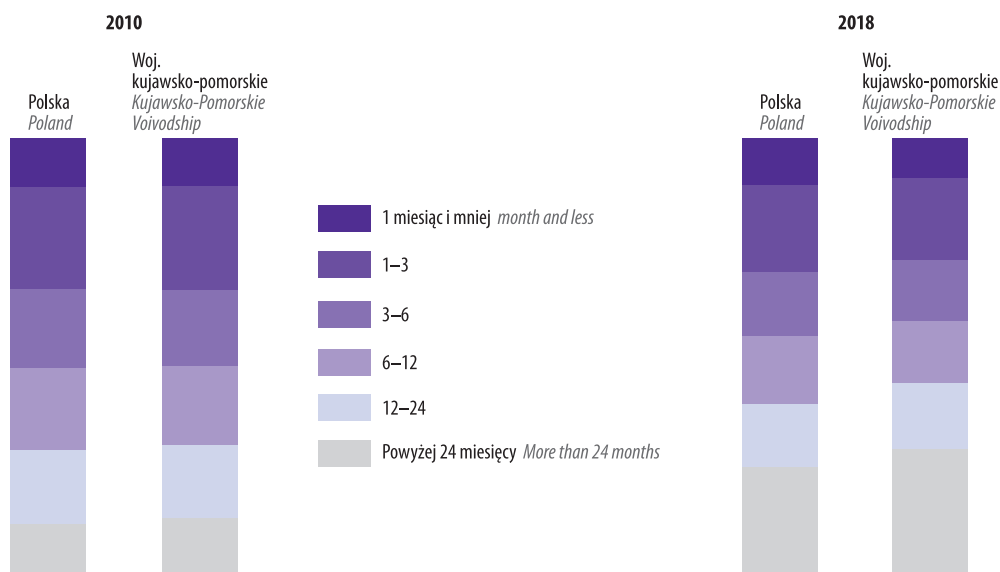

^a łącznie z wykształceniem policealnym.
a Including post-secondary education.

Analizując czas pozostawania bez pracy można zauważyć, że w końcu 2018 r. we wszystkich grupach zanotowano spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych w odniesieniu do 2017 r. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby pozostające bez pracy ponad 24 miesiące (29,2% ogólnej liczby bezrobotnych). Była to grupa, w której zanotowano największy wzrost udziału (o 0,8 p. proc.) w porównaniu z 2017 r. Największy roczny spadek liczby bezrobotnych odnotowano w grupie pozostających bez pracy od ponad 12 miesięcy do 24 miesięcy włącznie — o 21,3%. W tej grupie zaobserwowano także największy spadek udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych (o 1,9 p. proc.).

Wykres 15. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według czasu pozostawania bez pracy^a Stan w dniu 31 XII

Chart 15. Structure of registered unemployed persons by duration of unemployment^a
As of 31 XII

^a Przedziały zostały domknięte prawostronnie.
a Intervals were shifted upward.

Największe trudności ze znalezieniem pracy w końcu grudnia 2018 r. miały osoby z krótkim stażem pracy (do 5 lat włącznie; ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł powyżej 45%). W kategoriach: zestarzeń od powyżej 20 do 30 lat włącznie, bez stażu, zestarzeń od powyżej 10 do 20 lat włącznie oraz ze stażem powyżej 30 lat, nastąpił spadek udziału liczby bezrobotnych w ogółem odpowiednio o: 0,5 p. proc., 0,4 p. proc., 0,3 p. proc. i 0,1 p. proc. Natomiast dla osób bezrobotnych ze stażem pracy do 5 lat włącznie oraz od powyżej 5 do 10 lat włącznie wzrost udziału odpowiednio o 1,3 p. proc. oraz o 0,1 p. proc. W porównaniu z rokiem poprzednim we wszystkich kategoriach nastąpił spadek liczby bezrobotnych, przy czym najmniejszy odnotowano dla osób ze stażem pracy do 5 lat włącznie (o 8,3%), a największy dla osób bezrobotnych ze stażem od powyżej 20 do 30 lat włącznie (o 16,7%).

Liczba bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy¹, czyli osób, którym przysługuje pierwszeństwo do udziału w programach specjalnych, w województwie kujawsko-pomorskim zmniejszyła się z 70,7 tys. osób w 2017 r. do 62,8 tys. osób w 2018 r. Udział tej kategorii bezrobotnych w ogólnej ich liczbie zmniejszył się w stosunku rocznym o 0,3 p. proc. Do bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy zaliczane są m.in. osoby długotrwale bezrobotne. Ich udział w liczbie zarejestrowanych ogółem zmniejszył się w skali roku o 2,4 p. proc. (do 57,8%). Zmalał także udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia o 0,1 p. proc. (do 25,2%). Zwiększył się natomiast udział bezrobotnych posiadających co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia o 1,6 p. proc. (do 23,7%), udział bezrobotnych do 30 roku życia o 0,7 p. proc. (do 26,5%) oraz niepełnosprawnych o 0,1 p. proc. (do 4,5%). Odsetek bezrobotnych do 25 roku życia pozostał na niezmiennym poziomie (12,4%).

¹ Według ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 z późniejszymi zmianami) osobami będącymi w szczególnej sytuacji na rynku pracy są: bezrobotni do 30 roku życia, bezrobotni długotrwale, bezrobotni powyżej 50 roku życia, bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej, bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia, bezrobotni niepełnosprawni. Osoba spełniająca jednocześnie kilka kryteriów jest wykazana w ogólnej liczbie bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy tylko raz.

Tablica 8. Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko-pomorskim

Table 8. Registered unemployed persons as well as registered unemployment rate in Kujawsko-Pomorskie Voivodship

Wyszczególnienie Specification	2017				2018			
	I–III	IV–VI	VII–IX	X–XII	I–III	IV–VI	VII–IX	X–XII
Bezrobotni zarejestrowani (stan w końcu okresu): Registered unemployed persons (as of the end of the period):								
w tysiącach osób in thousand persons	98,7	85,8	82,3	81,5	81,5	72,5	70,1	72,7
analogiczny okres roku poprzedniego = 100 corresponding period of previous year = 100	88,8	86,7	86,7	82,8	82,6	84,6	85,1	89,1
Bezrobotni nowo zarejestrowani (napływ): Newly registered unemployed persons (inflow):								
w tysiącach osób in thousand persons	34,5	28,0	32,8	35,0	30,9	26,4	29,6	30,0
analogiczny okres roku poprzedniego = 100 corresponding period of previous year = 100	81,0	80,5	90,7	89,3	89,4	94,2	90,3	85,7
Bezrobotni wyrejestrowani (odpływ): Persons removed from unemployment rolls (outflow):								
w tysiącach osób in thousand persons	34,3	40,9	36,2	35,7	30,9	35,4	32,1	27,4
analogiczny okres roku poprzedniego = 100 corresponding period of previous year = 100	88,8	87,0	90,3	100,5	90,0	86,4	88,5	76,7
Płynność bezrobocia (napływ-odpływ) w tysiącach osób Liquidity of unemployment (inflow-outflow) in thousand persons	0,2	-13,0	-3,4	-0,8	0,0	-9,0	-2,4	2,6
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w końcu okresu) w % Registered unemployment rate (as of the end of the period) in %	11,9	10,5	10,1	9,9*	9,8	8,8	8,6	8,8

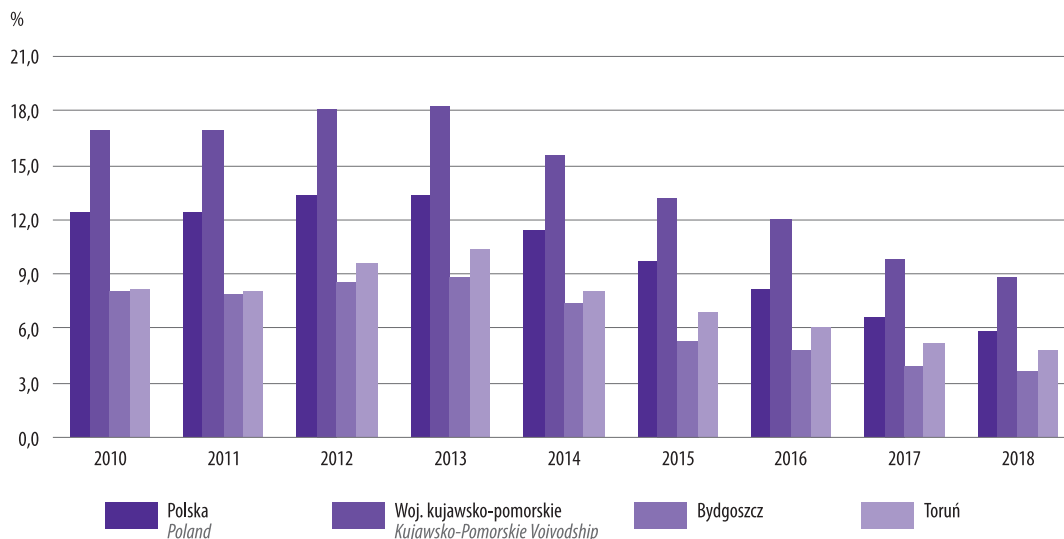
Stopa bezrobocia rejestrowanego w kraju w kolejnych miesiącach 2018 r. była niższa niż w odpowiednich miesiącach poprzedniego roku. W analogiczny sposób wskaźnik ten kształtował się w województwie.

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

W końcu grudnia wskaźnik ogólnokrajowy wyniósł 5,8% i był niższy o 0,8 p. proc. w odniesieniu do zanotowanego przed rokiem oraz niższy o 6,6 p. proc. w porównaniu z grudniem 2010 r. W województwie kujawsko-pomorskim w końcu 2018 r. stopa bezrobocia rejestrowanego ukształtowała się na poziomie 8,8% i była o 1,1 p. proc. niższa od zanotowanej w grudniu 2017 r. i o 8,2 p. proc. niższa niż w 2010 r. W grudniu 2018 r. tylko w województwie warmińsko-mazurskim zanotowano wyższą wartość wskaźnika.

Wykres 16. Stopa bezrobocia rejestrowanego Stan w dniu 31 XII

Chart 16. Registered unemployment rate
As of 31 XII

Spadek wartości omawianego wskaźnika w skali roku odnotowano we wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu i zawierał się on w przedziale od 0,3 p. proc. (w Bydgoszczy) do 2,5 p. proc. (w powiecie włocławskim). W województwie nadal obserwowano dość duże terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia rejestrowanego. Rozpiętość pomiędzy najniższą i najwyższą wartością wskaźnika w powiatach i miastach na prawach powiatu wyniosła 13,3 p. proc. i w skali roku zmniejszyła się o 1,3 p. proc. Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiecie radziejowskim (16,9%). Niewiele niższą wartość wystąpiła w powiecie lipnowskim (16,7%). Natomiast najniższą stopę bezrobocia notowano w Bydgoszczy (3,6%).

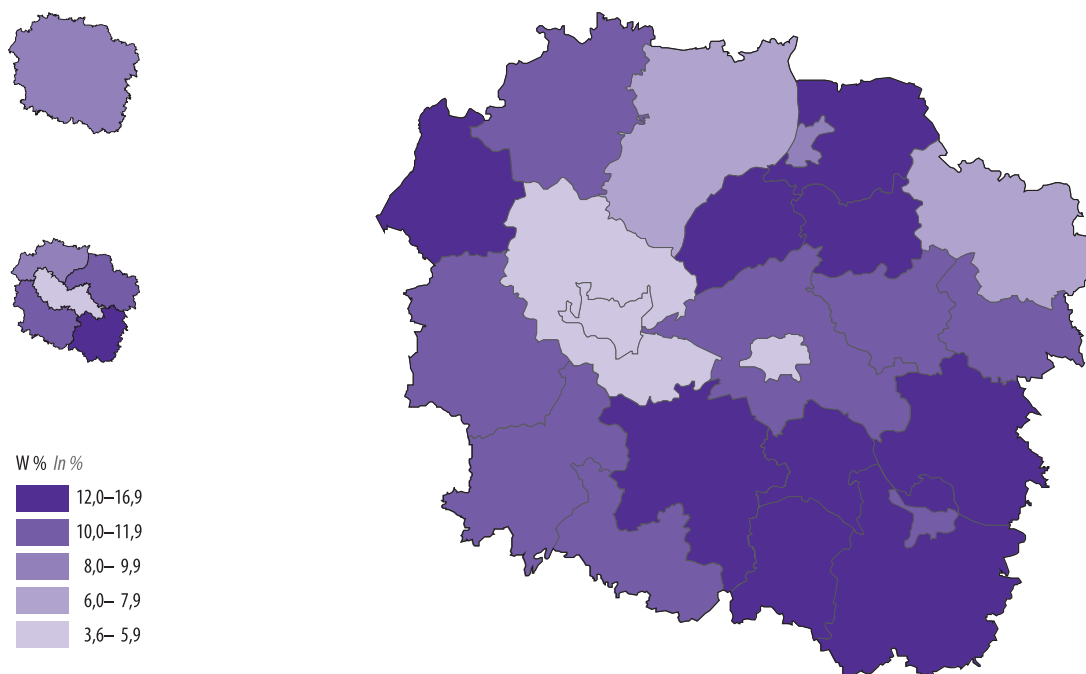
W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 116,8 tys. osób i była mniejsza niż przed rokiem (o 13,4 tys., tj. o 10,3%) i mniejsza w porównaniu ze stanem z 2010 r. (o 86,3 tys., tj. o 42,5%). Najliczniejszą grupę nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich odsetek w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych zwiększył się o 0,8 p. proc. w stosunku do 2017 r. i wyniósł 85,8%.

Z ewidencji bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim w ciągu 2018 r. wyłączono 125,7 tys. osób, tj. o 14,6% mniej niż przed rokiem oraz o 36,6% mniej niż w analogicznym okresie 2010 r. Główną przyczynę wyrejestrowania stanowiło podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych skreślono 65,7 tys. osób (wobec 74,9 tys. przed rokiem). Udział tej kategorii bezrobotnych w ogólnej liczbie wyrejestrowanych zwiększył się w ujęciu rocznym o 1,4 p. proc. (do 52,3%).

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim bilans bezrobotnych kształtował się korzystnie, tzn. w ciągu roku wyłączono z ewidencji o 8,9 tys. osób więcej niż zarejestrowano. Relacja napływu do odpływu z bezrobocia ukształtowała się na poziomie 92,9%. Powiatowe urzędy pracy w województwie kujawsko-pomorskim w ciągu 2018 r. miały do dyspozycji 89,9 tys. ofert pracy, tj. o 5,8% mniej niż rok wcześniej. W końcu grudnia na 1 ofertę pracy przypadało 24 bezrobotnych (wobec 26 osób przed rokiem) i wskaźnik ten był wyższy niż w skali kraju (o 9 osób). W 2018 r. najniższa wartość wskaźnika wystąpiła w Bydgoszczy (9 osób na 1 ofertę pracy). Niewiele wyższą odnotowano w powiecie brodnickim (11 osób). Natomiast najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych w przeliczeniu na 1 ofertę pracy przypadało w powiecie lipnowskim (280 osób).

Mapa 8. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. Stan w dniu 31 XII

Map 8. Registered unemployment rate in Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2018 As of 31 XII

Badanie aktywności ekonomicznej ludności²

Labour force survey

W IV kwartale 2018 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w regionie liczyła 899 tys. osób, a biernych zawodowo — 755 tys. Ludność aktywną zawodowo tworzyli pracujący (860 tys. osób) i bezrobotni (40 tys.).

Dane o **aktywności ekonomicznej ludności** w wieku 15 lat i więcej opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzonego w cyklu kwartalnym. Badaniem objęte są osoby będące członkami gospodarstw domowych zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach.

² Prezentowane wyniki BAEL zostały uogólnione w oparciu o bilanse ludności opracowane na podstawie NSP 2011. Dane nie obejmują osób bezdomnych oraz członków gospodarstw domowych przebywających (12 miesięcy i więcej) za granicą oraz w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

Tablica 9. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale
 Table 9. Economic activity of the population aged 15 and more in the 4th quarter

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
POLSKA POLAND				
Aktywni zawodowo w tys. Economically active in thousands	17153	17489	17173	17058
pracujący employed	15557	16280	16404	16409
bezrobotni unemployed	1597	1210	769	649
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive in thousands	13826	13473	13402	13353
Wsółczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	55,4	56,5	56,2	56,1
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	50,2	52,6	53,7	54,0
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	9,3	6,9	4,5	3,8
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP				
Aktywni zawodowo w tys. Economically active in thousands	858	928	903	899
pracujący employed	768	859	859	860
bezrobotni unemployed	90	68	44	40
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive in thousands	739	745	761	755
Wsółczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	53,7	55,5	54,3	54,4
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	48,1	51,3	51,6	52,0
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	10,5	7,3	4,9	4,4

W IV kwartale 2018 r. struktura ludności według statusu na rynku pracy zmieniła się zarówno w stosunku do notowanej w IV kwartale roku poprzedniego, jak i w analogicznym okresie 2010 r. W odniesieniu do IV kwartału 2017 r. wzrósł o 0,4 p. proc. udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (w porównaniu z IV kwartałem 2010 r. zanotowano wzrost o 3,9 p. proc.). Udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale 2018 r. zmalał o 0,2 p. proc. w odniesieniu do notowanego w analogicznym okresie roku poprzedniego i o 3,2 p. proc. w odniesieniu do IV kwartału 2010 r.

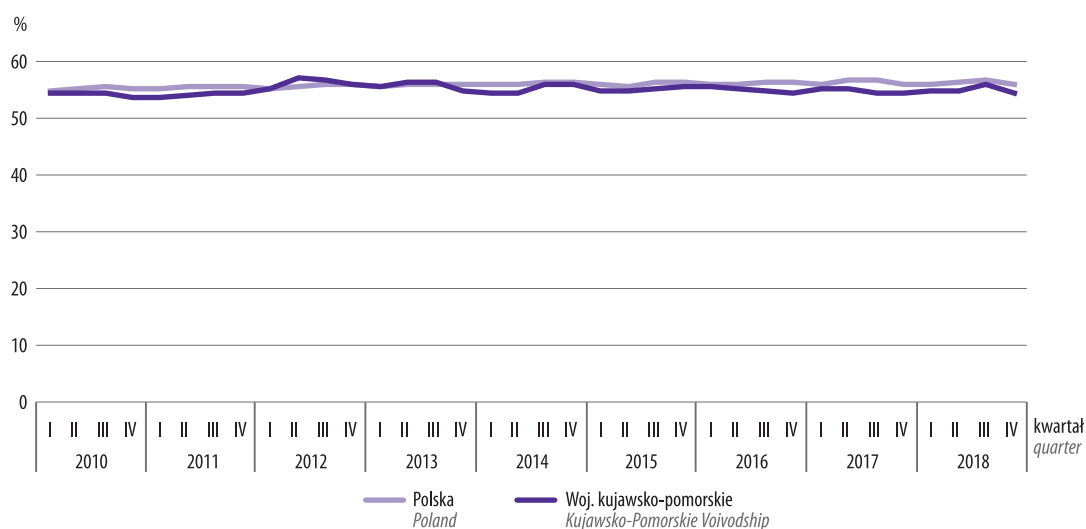
Wykres 17. Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy w IV kwartale
 Chart 17. Structure of population aged 15 and more by employment status in the 4th quarter

Liczba aktywnych zawodowo w IV kwartale 2018 r. zmniejszyła się w stosunku do zanotowanej w analogicznym okresie 2017 r. o 0,4%. Wpływ na to miał spadek o 1,8% liczby aktywnych zawodowo kobiet, gdyż liczba aktywnych zawodowo mężczyzn wzrosła w tym czasie o 0,6%.

Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności (ogółem lub danej grupy).

Wykres 18. Współczynnik aktywności zawodowej
 Chart 18. Activity rate

W omawianym okresie 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na poziomie 54,4% (jego wartość dla kraju wyniosła 56,1%). Zaobserwowano wzrost aktywności zawodowej w województwie w ujęciu rocznym o 0,1 p. proc., a w odniesieniu do analogicz-

nego kwartału 2010 r. — wzrost o 0,7 p. proc., w kraju zaobserwowano spadek odpowiednio o 0,1 p. proc. i wzrost o 0,7 p. proc. W analizowanym okresie w województwie kujawsko-pomorskim wśród mężczyzn zanotowano wyższą wartość współczynnika aktywności zawodowej (64,7%) niż wśród kobiet (44,9%).

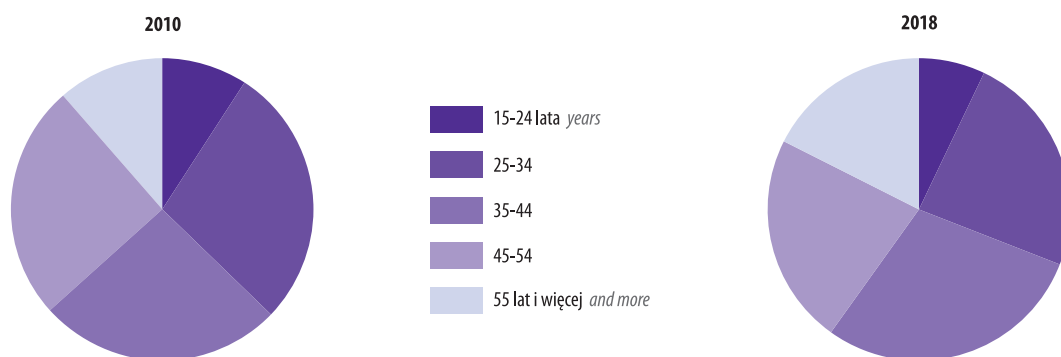
Do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód, tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem;
- formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych), jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące; jeśli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące, dodatkowym kryterium w BAEL w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące prace nakładczą) był fakt otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

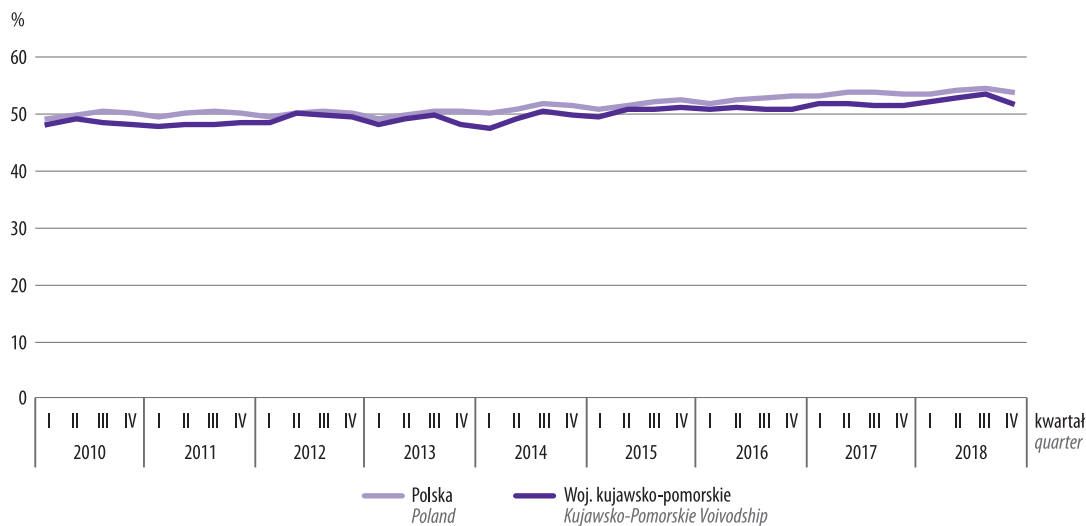
Populacja pracujących w IV kwartale 2018 r. liczyła 860 tys. i była o 1 tys., tj. o 0,1% większa niż w roku poprzednim. W porównaniu z analogicznym okresem 2010 r. omawiana zbiorowość zwiększyła się o 92 tys. osób (o 12,0%), a obserwowany wzrost dotyczył obydwu płci. W analizowanym okresie mniejszy udział wśród pracujących miały kobiety (42,9%).

Biorąc pod uwagę wiek pracujących, w IV kwartale 2018 r. najmniejszy udział w omawianej zbiorowości miały osoby z najmłodszej grupy wiekowej, tj. 15–24 lata. Stanowiły one 7,1% pracujących i było ich ponad czterokrotnie mniej od najliczniej reprezentowanej grupy osób w wieku 35–44 lata (28,8% ogólnej liczby pracujących).

Wykres 19. Struktura pracujących według wieku w województwie kujawsko-pomorskim w IV kwartale
Chart 19. Structure of employed persons by age in Kujawsko-Pomorskie Voivodship in the 4th quarter

Wykres 20. Wskaźnik zatrudnienia
 Chart 20. *Employment rate*

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności (ogółem lub danej grupy).

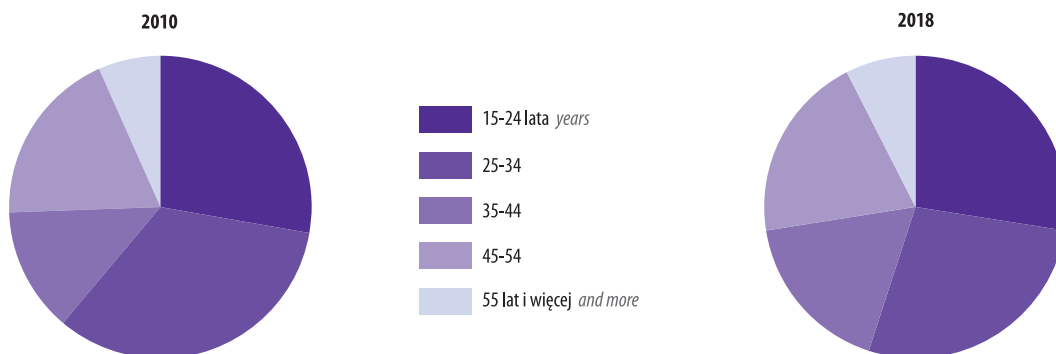
Wskaźnik zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim w IV kwartale 2018 r. wyniósł 52,0% (był o 2,0 p. proc. niższy od średniego w kraju). W odniesieniu do analogicznego kwartału 2017 r. wzrósł o 0,4 p. proc. (w skali kraju o 0,3 p. proc.).

Bezrobotni to osoby w wieku 15-74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki: w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi, w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy oraz były gotowe podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym. Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

W IV kwartale 2018 r. liczba bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim wyniosła 40 tys. osób i w odniesieniu do analogicznego okresu roku poprzedniego zmalała o 4 tys. osób (wśród mężczyzn odnotowano spadek liczby bezrobotnych o 3 tys., a wśród kobiet — o 1 tys.). W porównaniu z analogicznym okresem 2010 r. liczba osób bezrobotnych była niższa o 50 tys. (o 55,6%). W IV kwartale 2018 r. połowę osób bezrobotnych w regionie stanowiły kobiety.

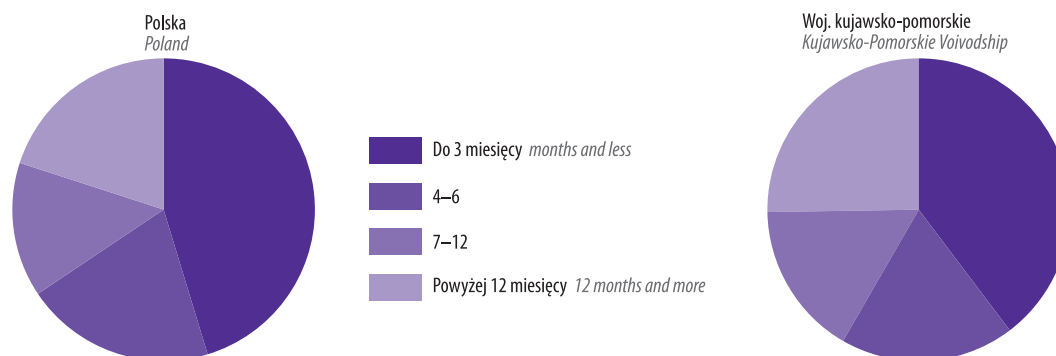
Analiza bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim w IV kwartale 2018 r. pod względem wieku wykazała, że najliczniejszą grupę tworzyły osoby należące do przedziałów wiekowych 15–24 oraz 25–34 lata (po 27,5% ogólnej liczby bezrobotnych). Najmniejszą zbiorowość stanowiły osoby w wieku 55 lat i starsze (7,5%).

Wykres 21. Struktura bezrobotnych według wieku w województwie kujawsko-pomorskim w IV kwartale
 Chart 21. Structure of unemployed persons by age in Kujawsko-Pomorskie Voivodship in the 4th quarter

Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne w IV kwartale 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim wyniósł 8,7 miesiąca (w kraju — 9,5 miesiąca). Na przestrzeni roku okres ten skrócił się o 2,7 miesiąca (w Polsce o 1,2 miesiąca). W analizowanym okresie liczba osób długotrwale poszukujących pracy (tzn. dłużej niż rok) w województwie wyniosła 10 tys., co stanowiło 25,0% ogólnej liczby bezrobotnych (wobec 27,3% rok wcześniej). W kraju w IV kwartale 2018 r. odsetek osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 20,0% i w porównaniu z zanotowanym przed rokiem zmniejszył się o 5,2 p. proc.

Wykres 22. Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w IV kwartale 2018 r.
 Chart 22. Structure of unemployed persons by duration of unemployment in the 4th quarter 2018

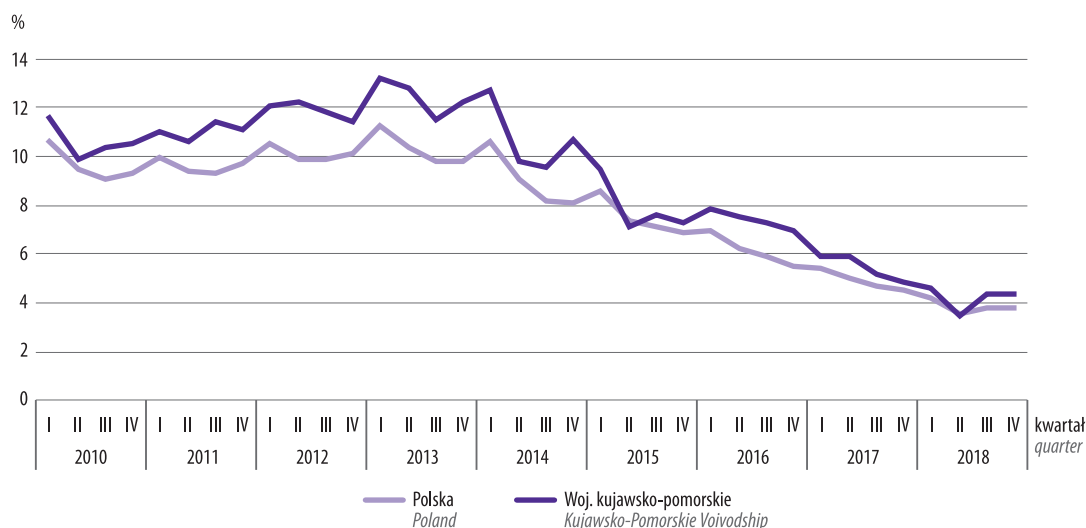

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Stopa bezrobocia w IV kwartale 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim ukształtowała się na poziomie 4,4% i była o 0,6 p. proc. wyższa od wskaźnika ogólnokrajowego.

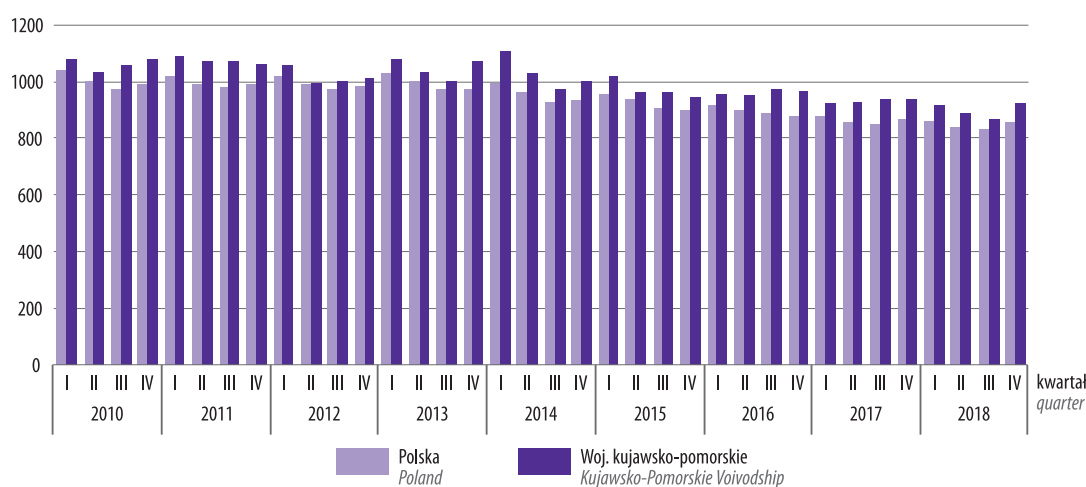
Na przestrzeni roku zmalała o 0,5 p. proc. (w Polsce — o 0,7 p. proc.), a w odniesieniu do analogicznego okresu 2010 r. zmalała o 6,1 p. proc. (w kraju o 5,5 p. proc.). W IV kwartale 2018 r. w województwie analizowany wskaźnik wyniósł 3,9% w przypadku mężczyzn i 5,2% wśród kobiet.

Wykres 23. Stopa bezrobocia
Chart 23. Unemployment rate

W IV kwartale 2018 r. zbiorowość biernych zawodowo liczyła 755 tys. osób i stanowiła 45,6% ogólnej liczby mieszkańców województwa w wieku 15 lat i więcej. W kraju udział biernych zawodowo w ogólnej liczbie ludności w tym wieku ukształtował się na poziomie 43,9%. Na przestrzeni roku liczba biernych zawodowo w województwie zmniejszyła się o 0,8%, a w stosunku do analogicznego okresu 2010 r. wzrosła — o 2,2%. W skali kraju w analogicznych okresach liczebność analizowanej populacji zmalała odpowiednio o 0,4% i o 3,4%. Większą część zbiorowości osób biernych zawodowo w regionie stanowiły kobiety, których udział w IV kwartale 2018 r. wyniósł 62,9%.

Wykres 24. Liczba osób niepracujących na 1000 osób pracujących
Chart 24. Number of unemployed persons per 1000 employed persons

W województwie kujawsko-pomorskim w IV kwartale 2018 r. na 1000 pracujących przypadały 924 osoby bezrobotne i bierne zawodowo. Rok wcześniej obciążenie to wynosiło 937 osób, a w analogicznym okresie 2010 r. — 1079 osób. W IV kwartale 2018 r., podobnie jak w analogicznym okresie 2017 r. i 2010 r., w województwie na 1000 pracujących przypadało więcej osób pozostających bez pracy niż w skali kraju.

Dane prezentujące rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” — informacja sygnałna dostępna co miesiąc,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” — publikacja dostępna co kwartał,
- „Aktywność ekonomiczna ludności w województwie kujawsko-pomorskim” — informacja sygnałna dostępna co kwartał,
- „Bezrobocie rejestrowane w województwie kujawsko-pomorskim” — informacja sygnałna dostępna co roku,
- „Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim” — publikacja dostępna co roku;

jak również w Banku Danych Lokalnych i w Dziedzicznej Bazie Wiedzy.

Wynagrodzenia

Wages and salaries

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim ukształtowało się na poziomie wyższym niż w roku poprzednim. Jednak w porównaniu z rokiem poprzednim był niższy wzrost wynagrodzeń. Wobec 2017 r. zwiększył się czas faktycznie przepracowany oraz wzrosło przeciętne wynagrodzenie za godzinę pracy. W 2018 r., podobnie jak w latach poprzednich, najwyższe przeciętne wynagrodzenie brutto odnotowano wśród zatrudnionych w sekcji informacja i komunikacja.

W 2018 r. w województwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw osiągnęło poziom 4135,08 zł i było wyższe niż w roku poprzednim o 6,9%. W kraju przeciętne wynagrodzenie brutto wyniosło 4852,29 zł i było również wyższe o 7,1% w odniesieniu do zanotowanego przed rokiem.

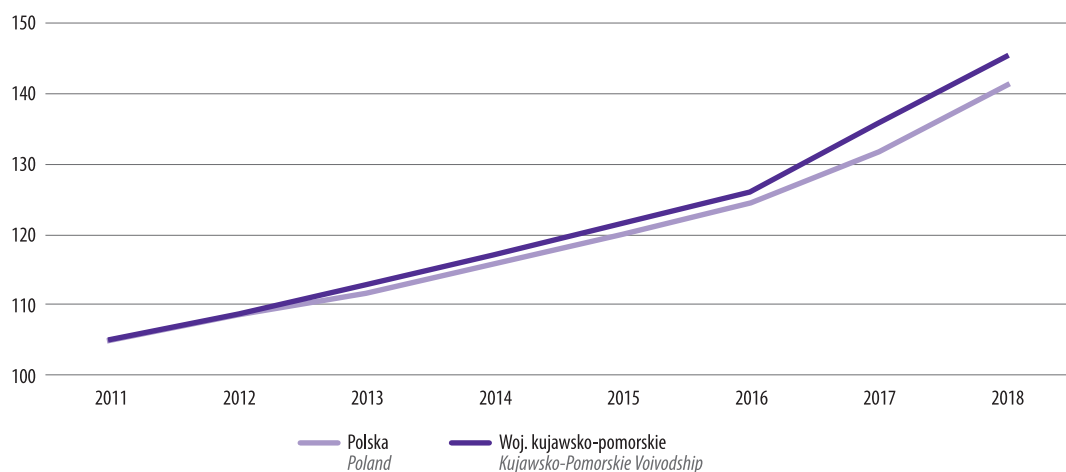
Przeciętne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku do podziału lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie, po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

Tablica 10. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
Table 10. Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018		
	w złotych in zlotys			2010=100	2017=100	
Polska Poland	3434,62	4121,41	4530,47	4852,29	141,2	107,1
Woj. kujawsko-pomorskie Kujawsko-Pomorskie Voivodship	2848,61	3459,49	3867,60	4135,08	145,2	106,9
Bydgoszcz	.	3599,80	3986,74	4258,15	x	106,8
Toruń	.	3835,33	4351,23	4607,28	x	105,9

Wykres 25. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw 2010 = 100

Chart 25. Indices of average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector 2010 = 100

W stosunku do poprzedniego roku, w 2018 r. wystąpił wzrost wynagrodzeń we wszystkich sekcjach sektora przedsiębiorstw w województwie, przy czym najwyższy zanotowano w sekcji zakwaterowanie i gastronomia (o 9,8%). Niewiele niższy wzrost wystąpił w sekcjach budownictwo (o 8,9%) oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 8,0%). Odnotowany wzrost wynagrodzeń jedynie w wymienionych sekcjach przekroczył poziom wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw notowany w województwie.

Tablica 11. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim

Table 11. Average paid employment in the enterprise sector in Kujawsko-Pomorskie Voivodship

Sekcje Sections	2017				2018				w zł in zł
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	
	analogiczny okres roku poprzedniego=100 corresponding period of previous year=100								
Ogółem <i>Total</i>	107,1	106,9	107,3	107,9	107,0	107,1	107,1	106,9	4135,08
w tym: <i>of which:</i>									
Przemysł <i>Industry</i>	106,4	106,3	106,7	107,0	106,6	106,7	106,6	106,4	4229,17
w tym: <i>of which:</i>									
przetwórstwo przemysłowe <i>manufacturing</i>	106,6	106,5	106,9	107,3	106,9	107,0	106,8	106,6	4217,20
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^d <i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities^d</i>	104,2	105,0	104,1	104,0	104,8	103,6	105,2	105,2	4131,94
Budownictwo <i>Construction</i>	108,7	107,8	107,0	107,7	107,2	107,6	110,0	108,9	4317,18
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^d <i>Trade; repair of motor vehicles^d</i>	109,2	109,2	109,7	110,1	107,8	107,5	107,3	108,0	4096,30
Transport i gospodarka magazynowa <i>Transportation and storage</i>	106,7	107,6	108,0	109,7	107,6	106,3	105,4	105,2	3515,08
Zakwaterowanie i gastronomia ^d <i>Accommodation and catering^d</i>	98,9	99,1	103,8	105,1	112,7	116,4	113,6	109,8	3452,65
Informacja i komunikacja <i>Information and communication</i>	103,1	108,6	106,3	106,6	105,3	103,9	101,5	102,6	5765,20
Obsługa rynku nieruchomości ^d <i>Real estate activities</i>	102,4	104,5	105,8	107,4	108,8	106,4	107,3	106,5	4439,02
Administrowanie i działalność wspierająca ^d <i>Administrative and support service activities</i>	104,6	103,6	103,1	106,3	105,5	105,5	105,8	105,1	2972,77

W 2018 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto wyższe od średniej wojewódzkiej zanotowano m.in. w sekcjach informacja i komunikacja (o 39,4% wyższe) oraz obsługa rynku nieruchomości (o 7,4% wyższe). Najniższe wynagrodzenia zanotowano natomiast w sekcjach administrowanie i działalność wspierająca (o 28,1% niższe od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w województwie). Niskie wynagrodzenia wystąpiły także w sekcji zakwaterowanie i gastronomia (o 16,5% niższe niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie) oraz transport i gospodarka magazynowa (o 15,0% niższe).

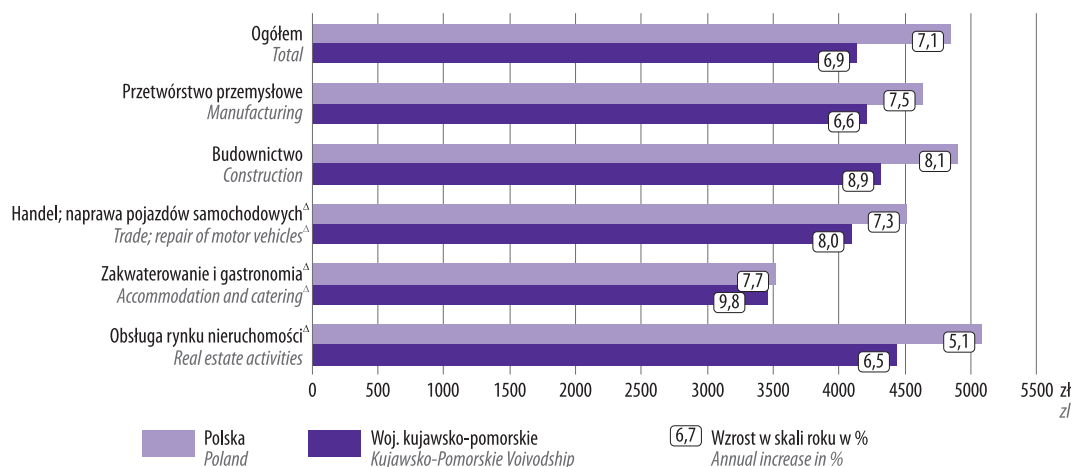
Zatrudnieni w sektorze przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. przepracowali 457,4 mln godzin, tj. o 1,3% więcej niż przed rokiem. Najwięcej godzin przepracowano w sekcjach przetwórstwo przemysłowe — 223,0 mln (48,7% ogólnej ich liczby) i handel; naprawa pojazdów samochodowych — 94,0 mln (20,6%).

Średni czas przepracowany w ciągu miesiąca przez 1 zatrudnionego w sektorze przedsiębiorstw w 2018 r. wyniósł 146,1 godzin (wobec 147,0 godzin w 2017 r.).

Przeciętne wynagrodzenie godzinowe w 2018 r. wyniosło 28,31 zł. W porównaniu z 2017 r. zaobserwowano wzrost wynagrodzenia za godzinę pracy o 7,6%. Najwyższe wynagrodzenie za przepracowaną godzinę (podobnie jak w roku poprzednim) otrzymali zatrudnieni w sekcji informacja i komunikacja — 39,81 zł, a najniższe w sekcji administrowanie i działalność wspierająca — 20,33 zł.

Wykres 26. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w wybranych sekcjach w sektorze przedsiębiorstw w 2018 r.

Chart 26. Average monthly gross wages and salaries in selected sections in the enterprise sector in 2018

Dane prezentujące przeciętne wynagrodzenia brutto w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” — informacja sygnalna dostępna co miesiąc,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” — publikacja dostępna co kwartał; jak również w Banku Danych Lokalnych oraz w Dziedzinowej Bazie Wiedzy.

Świadczenia społeczne

Social benefits

W województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. przeciętna liczba emerytów i rencistów ukształtowała się na wyższym poziomie niż rok wcześniej. Wpływ na to miała wzrastająca zbiorowość świadczeniobiorców ZUS, gdyż liczba świadczeniobiorców KRUS spadła. W 2018 r. osoby pobierające świadczenia z KRUS stanowili 16,0% ogółu emerytów i rencistów z województwa. W analizowanym roku, zarówno w odniesieniu do 2010 r., jak i do 2017 r., odnotowano wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto, przy czym świadczenia wypłacane przez ZUS charakteryzowały się wyższą dynamiką niż wypłacane rolnikom indywidualnym zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i w porównaniu z 2010 r.

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim przeciętna liczba emerytów i rencistów wyniosła 478,3 tys. osób i była wyższa od notowanej przed rokiem (o 14,2 tys. osób, tj. o 3,1%) oraz od notowanej w 2010 r. (o 10,6 tys. osób, tj. o 2,3%). Zmiany w tym zakresie stwierdzono również w skali kraju — w omawianym roku świadczenia wypłacano przeciętnie 8799,0 tys. osób, czyli o 3,1% więcej niż w roku poprzednim, ale o 0,8% mniej niż w 2010 r.

Tablica 12. Świadczenia społeczne
Table 12. Social benefits

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010	2015	2017	2018		
	w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>			2010=100	2017=100	
	POLSKA		POLAND			
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.) <i>Average monthly number of retirees and pensioners (in thousands)</i>	8866,0	8476,9	8533,5	8799,0	99,2	103,1
w tym: <i>of which:</i>						
pobierających świadczenia wypłacane przez ZUS ^a <i>receiving benefits paid by Social Insurance Institution^a</i>	7491,4	7273,8	7358,2	7641,6	102,0	103,9
rolników indywidualnych <i>individual farmers</i>	1374,7	1203,2	1175,3	1157,4	84,2	98,5
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS ^a (w zł) <i>Average monthly gross retirement pay and pension paid by Social Insurance Institution^a (in zł)</i>	1588,95	1980,96	2072,44	2161,65	136,0	104,3
w tym emerytura <i>of which retirement pay</i>	1698,35	2096,55	2182,45	2257,66	132,9	103,4
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych (w zł) <i>Average monthly gross retirement pay and pension of individual farmers (in zł)</i>	954,68	1179,63	1200,00	1226,85	128,5	102,2
w tym emerytura <i>of which retirement pay</i>	996,18	1209,81	1221,69	1242,37	124,7	101,7

^a Łącznie z rentami wypadkowymi finansowanymi z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a wypłacanymi przez Ministerstwo Obrony Narodowej (MON), Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) oraz Ministerstwo Sprawiedliwości (MS) w zbiegu z emeryturami finansowanymi z budżetu MON, MSW oraz MS, a także wypłatami świadczeń rolnych z MON, MSW oraz MS (nieuwzględnionymi w województwie).

a including accidental pensions financed from the Social Insurance Fund (SIF), paid by the Ministry of National Defence (MND), the Ministry of Interior and Administration (MIA), and the Ministry of Justice (MJ) simultaneously to retirement pensions financed from the MND, the MIA, and the MJ, as well as payments of agricultural benefits from the MND, the MIA and the MJ (not included in the voivodship).

Tablica 12. Świadczenia społeczne (dok.)
 Table 12. Social benefits (cont.)

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010	2015	2017	2018		
	w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>			2010=100	2017=100	
	WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE		KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP			
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.) <i>Average monthly number of retirees and pensioners (in thousands)</i>	467,7	457,8	464,1	478,3	102,3	103,1
w tym: <i>of which:</i>						
pobierających świadczenia wypłacane przez ZUS ^a <i>receiving benefits paid by Social Insurance Institution^a</i>	383,8	381,3	387,2	401,6	104,6	103,7
rolników indywidualnych <i>individual farmers</i>	83,9	76,5	76,9	76,7	91,4	99,7
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS ^a (w zł) <i>Average monthly gross retirement pay and pension paid by Social Insurance Institution^a (in zł)</i>	1461,65	1826,08	1911,46	2000,37	136,9	104,7
w tym emerytura <i>of which retirement pay</i>	1597,22	1966,09	2042,28	2117,35	132,6	103,7
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych (w zł) <i>Average monthly gross retirement pay and pension of individual farmers (in zł)</i>	948,95	1191,79	1208,53	1234,80	130,1	102,2
w tym emerytura <i>of which retirement pay</i>	995,08	1213,51	1220,87	1241,18	124,7	101,7

W 2018 r. odsetek osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe w województwie w ogólnej ich zbiorowości w Polsce wyniósł 5,4% — tyle samo co przed rokiem. Świadczeniobiorcy ZUS z terenu województwa kujawsko-pomorskiego stanowili 5,3% tej populacji w kraju (8 lokata); analizując liczbę wypłat z KRUS, województwo zajęło 7 pozycję w kraju (z udziałem 6,6%).

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych (poza rolnikami indywidualnymi)** dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) oraz w okresie od 1 I 2009 r. do 30 VI 2014 r. ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (OFE).

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim emerytury i renty z ZUS otrzymywało 401,6 tys. osób, tj. więcej o 3,7% niż przed rokiem i o 4,6% niż w 2010 r. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się przeciętna liczba emerytów (o 8,1%). Zmalała przeciętna liczba rencistów otrzymujących świadczenia z tytułu niezdolności do pracy (o 10,9%). W przypadku liczby osób pobierających renty rodzinne odnotowano niewielki spadek (o 1,1%). Emeryci stanowili w 2018 r. najliczniejszą grupę świadczeniobiorców ZUS (70,8% całej zbiorowości), najmniejszą zaś — osoby pobierające renty z tytułu niezdolności do pracy (12,3%).

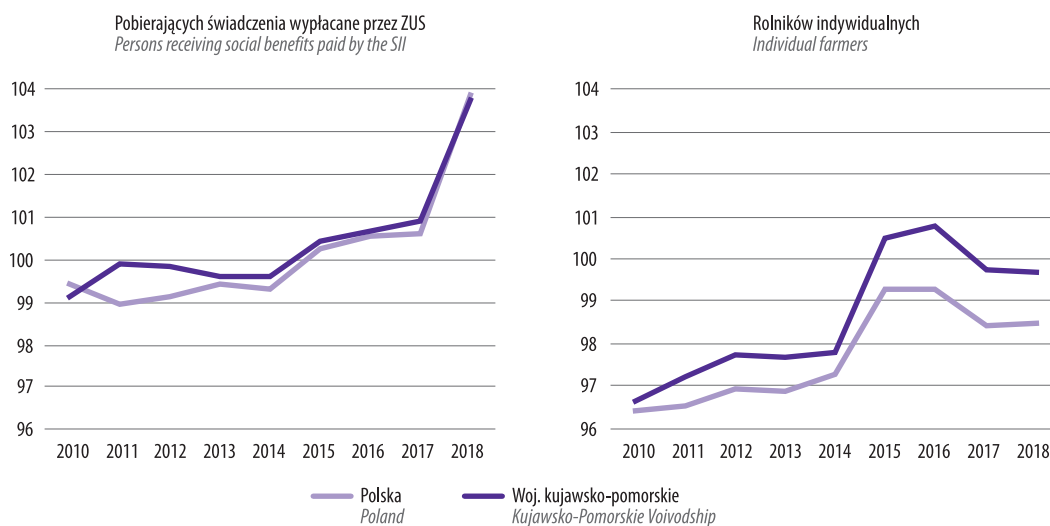
Tablica 13. Świadczenia społeczne w województwie kujawsko-pomorskim
 Table 13. Social benefits in Kujawsko-Pomorskie Voivodship

Wyszczególnienie Specification	2017				2018			
	I–III	I–VI	I–IX	I–XII	I–III	I–VI	I–IX	I–XII
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.) <i>Average monthly number of retirees and pensioners (in thousands)</i>	462,3	462,4	462,4	464,1	476,8	477,3	477,6	478,3
analogiczny okres poprzedniego roku=100 <i>corresponding period of previous year=100</i>	100,5	100,4	100,4	100,7	103,1	103,2	103,3	103,1
w tym: <i>of which:</i>								
pobierających świadczenia wypłacane przez ZUS <i>receiving benefits paid by Social Insurance Institution</i>	385,3	385,4	385,5	387,2	399,5	400,2	400,7	401,6
analogiczny okres poprzedniego roku=100 <i>corresponding period of previous year=100</i>	100,6	100,6	100,5	100,9	103,7	103,8	104,0	103,7
rolników indywidualnych <i>individual farmers</i>	77,1	77,0	76,9	76,9	77,3	77,2	76,9	76,7
analogiczny okres poprzedniego roku=100 <i>corresponding period of previous year=100</i>	99,7	99,8	99,8	99,7	100,3	100,2	100,0	99,7
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto (w zł): <i>Average monthly gross retirement pay and pension (in zł)</i>								
wypłacana przez ZUS <i>paid by Social Insurance Institution</i>	1882,88	1891,15	1897,07	1911,46	1964,97	1983,12	1992,70	2000,37
analogiczny okres poprzedniego roku=100 <i>corresponding period of previous year=100</i>	101,7	102,0	102,2	102,7	104,4	104,9	105,0	104,7
rolników indywidualnych <i>individual farmers</i>	1196,90	1203,64	1205,20	1208,53	1224,22	1230,81	1233,62	1234,80
analogiczny okres poprzedniego roku=100 <i>corresponding period of previous year=100</i>	100,6	101,0	101,1	101,4	102,3	102,3	102,4	102,2

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

Emerytury i renty rolnicze w 2018 r. pobierało 76,7 tys. osób (o 0,3% mniej niż przed rokiem i o 8,6% mniej w stosunku do 2010 r.). W ciągu ostatniego roku wzrost zaobserwowano w przypadku osób otrzymujących emerytury (o 1,3%). Największy spadek odnotowano w przypadku otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy (o 5,9%); zmalała też zbiorowość osób korzystających z rent rodzinnych — o 4,2%. Świadczeniobiorców KRUS charakteryzowała podobna struktura jak w przypadku świadczeń wypłacanych przez ZUS, dominowali emeryci, przy czym ich odsetek ukształtował się na nieco wyższym poziomie niż przed rokiem (o 1,2 p. proc.) i wyniósł 78,2%. Najmniejszy udział miały osoby pobierające renty rodzinne, które stanowiły 3,4% ogółu świadczeniobiorców KRUS (mniej o 0,1 p. proc. niż w 2017 r.).

Wykres 27. Dynamika przeciętnej miesięcznej liczby emerytów i rencistów
 Chart 27. Indices of average monthly number of retirees and pensioners

Świadczenia emerytalno-rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących oraz wyrównawczych) uwzględniającą zmniejszenia m.in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

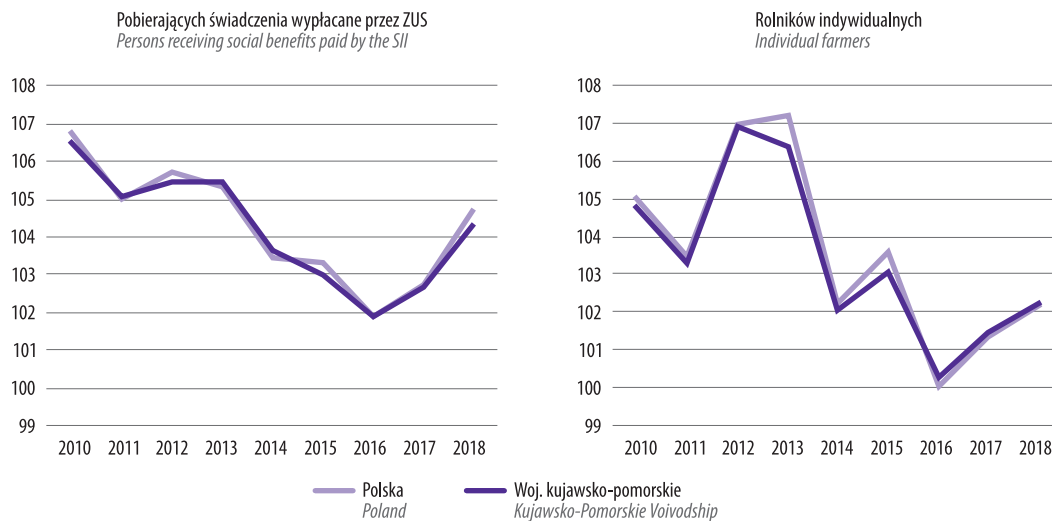
W województwie w 2018 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS wyniosła 2000,37 zł i była wyższa o 4,7% niż przed rokiem (w kraju wzrost o 4,3%). To samo świadczenie pobierane przez rolników indywidualnych w województwie kujawsko-pomorskim wyniosło 1234,80 zł i wzrosło o 2,2% względem 2017 r. (w kraju wzrost również o 2,2%). Wzrost świadczeniobiorców zaobserwowano w przypadku wszystkich kategorii świadczeń zarówno w województwie, jak i w kraju.

Świadczenia emerytalno-rentowe nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

W 2018 r. w odniesieniu do 2010 r., w województwie szybciej rosła przeciętna emerytura i renta wypłacana przez ZUS niż to samo świadczenie wypłacane z KRUS (w kraju wyższą dynamikę także odnotowano w przypadku świadczeń wypłacanych przez ZUS). W analizowanym roku w porównaniu z 2017 r. w województwie wzrost świadczeń wypłacanych przez ZUS był wyższy niż przez KRUS (o 2,5 p. proc.). W kraju dynamika świadczeń wypłacanych przez ZUS również była wyższa (o 2,1 p. proc.) w skali roku w porównaniu ze świadczeniami z KRUS. Rozpatrując zaś poszczególne kategorie świadczeń, największy wzrost w 2018 r. w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano w województwie w przypadku renty rodzinnej wypłacanej przez KRUS (o 7,4%), podobnie w kraju (wzrost na poziomie 6,7%).

Wykres 28. Dynamika przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto Rok poprzedni = 100

Chart 28. Indices of average monthly gross retirement pay and pension
Previous year = 100

W 2018 r. wysokość świadczeń w województwie wypłacanych przez ZUS kształtowała się poniżej średniej krajowej, natomiast powyżej średniej w przypadku świadczeń wypłacanych przez KRUS. Pod względem wysokości przeciętnej emerytury i renty wypłacanej przez ZUS województwo kujawsko-pomorskie plasowało się na 10 miejscu w kraju, a pod względem analogicznego świadczenia pobieranego w 2018 r. przez rolników indywidualnych — znalazło się na 8 miejscu (przed rokiem również odpowiednio 10 i 8 lokata). W przypadku wypłat realizowanych przez KRUS w województwie, wysokość świadczeń kształtowała się powyżej przeciętnej w kraju z wyjątkiem emerytur, które ukształtowały się na nieznacznie niższym poziomie. Najwyższe w relacji do wypłacanych w kraju były kwoty rent rodzinnych oraz rent z tytułu niezdolności do pracy (odpowiednio wyższe o 11,5% i o 2,8%). Wysokość wszystkich świadczeń wypłacanych z ZUS w województwie była niższa od średniej krajowej: renty z tytułu niezdolności do pracy o 10,5%, renty rodzinnej o 8,0%, a emerytury o 6,2%.

Dane prezentujące świadczenia społeczne w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w publikacji udostępnianej co kwartał na stronie internetowej Urzędu pt.: „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego”; jak również w Banku Danych Lokalnych.

W 2018 r., drugi rok z rzędu w województwie kujawsko-pomorskim, podobnie jak w kraju, nastąpił wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w stosunku do roku poprzedniego. Najwyższy wzrost cen odnotowano w zakresie towarów i usług związanych z transportem, a spadek w przypadku towarów z grupy odzież i obuwie.

Podstawę do opracowania wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych obliczono przy przyjęciu systemu wag z roku poprzedzającego rok badany.

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. w odniesieniu do roku poprzedniego wzrosły o 1,6% (w Polsce również o 1,6%). W województwie podrożały towary i usługi w zakresie: transportu (o 3,7%), żywności i napojów bezalkoholowych (o 3,2%), mieszkania (o 1,8%), zdrowia (o 1,8%), rekreacji i kultury (o 1,8%), edukacji (o 1,8%) oraz napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych (o 1,4%). Mniej niż w poprzednim roku płacono za odzież i obuwie (o 3,9%). Podobne tendencje obserwowano w skali kraju, przy czym ceny z grupy żywność i napoje bezalkoholowe wzrosły o 2,6%, a ceny odzieży i obuwia — spadły o 3,6%.

Systemy wag w zakresie poszczególnych województw oraz w skali kraju opracowano na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych. Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP, do 2013 r. — COICOP/HICP).

Tablica 14. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych
Table 14. Price indices of consumer goods and services

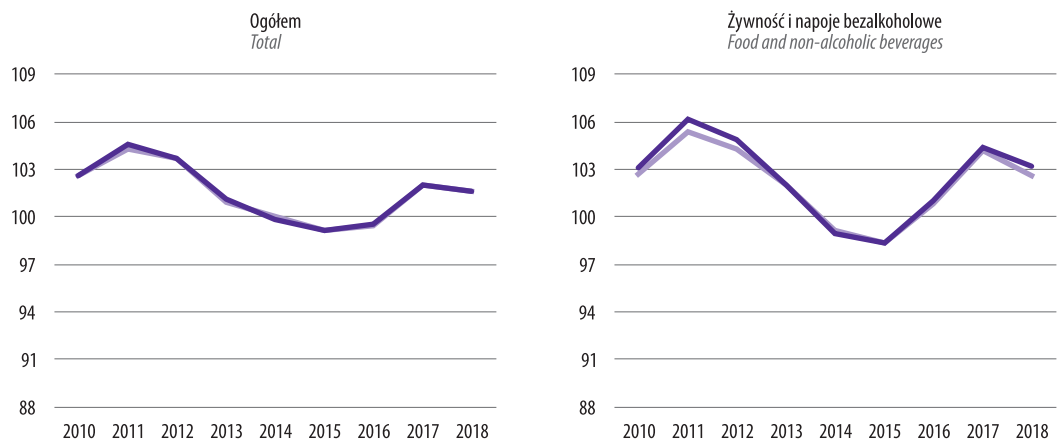
Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010	2015	2017	2018
	rok poprzedni=100 <i>previous year=100</i>			
POLSKA <i>POLAND</i>				
Ogółem <i>Total</i>	102,6	99,1	102,0	101,6
Żywność i napoje bezalkoholowe <i>Food and non-alcoholic beverages</i>	102,7	98,3	104,2	102,6
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe <i>Alcoholic beverages and tobacco</i>	105,3	101,2	101,0	101,5
Odzież i obuwie <i>Clothing and footwear</i>	96,2	95,2	94,8	96,4
Mieszkanie <i>Dwelling</i>	103,3	100,5	101,6	101,8
Zdrowie <i>Health</i>	102,9	101,9	101,2	102,0
Transport <i>Transport</i>	106,2	91,1	103,8	104,2
Rekreacja i kultura <i>Recreation and culture</i>	99,7	100,7	101,4	101,3
Edukacja <i>Education</i>	102,7	101,1	101,2	102,4

Tablica 14. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (dok.)
 Table 14. Price indices of consumer goods and services (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	rok poprzedni=100 previous year=100			
	WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE	KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP		
Ogółem <i>Total</i>	102,6	99,1	102,0	101,6
Żywność i napoje bezalkoholowe <i>Food and non-alcoholic beverages</i>	103,1	98,3	104,4	103,2
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe <i>Alcoholic beverages and tobacco</i>	105,4	101,3	101,8	101,4
Odzież i obuwie <i>Clothing and footwear</i>	92,4	96,0	95,1	96,1
Mieszkanie <i>Dwelling</i>	103,4	100,4	101,6	101,8
Zdrowie <i>Health</i>	102,9	101,7	100,6	101,8
Transport <i>Transport</i>	106,4	91,5	103,1	103,7
Rekreacja i kultura <i>Recreation and culture</i>	99,2	100,5	101,1	101,8
Edukacja <i>Education</i>	102,6	101,3	101,3	101,8

Wykres 29. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych
Rok poprzedni = 100

Chart 29. Price indices of consumer goods and services
 Previous year = 100

Wykres 29. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (dok.)
Rok poprzedni = 100

Chart 29. Price indices of consumer goods and services (cont.)
 Previous year = 100

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim dynamika cen w trzech kwartałach była niższa niż w analogicznych okresach roku poprzedniego, wyższa była wyłącznie w III kwartale. W analizowanych okresach 2018 r. stały trend spadku cen zaobserwowano jedynie w towarach związanych z żywnością i napojami bezalkoholowymi, natomiast w usługach związanych ze zdrowiem zanotowano stały wzrost. W pozostałych grupach obserwowano wahania cen.

Tablica 15. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych w województwie kujawsko-pomorskim
 Table 15. Price indices of consumer goods and services in Kujawsko-Pomorskie Voivodship

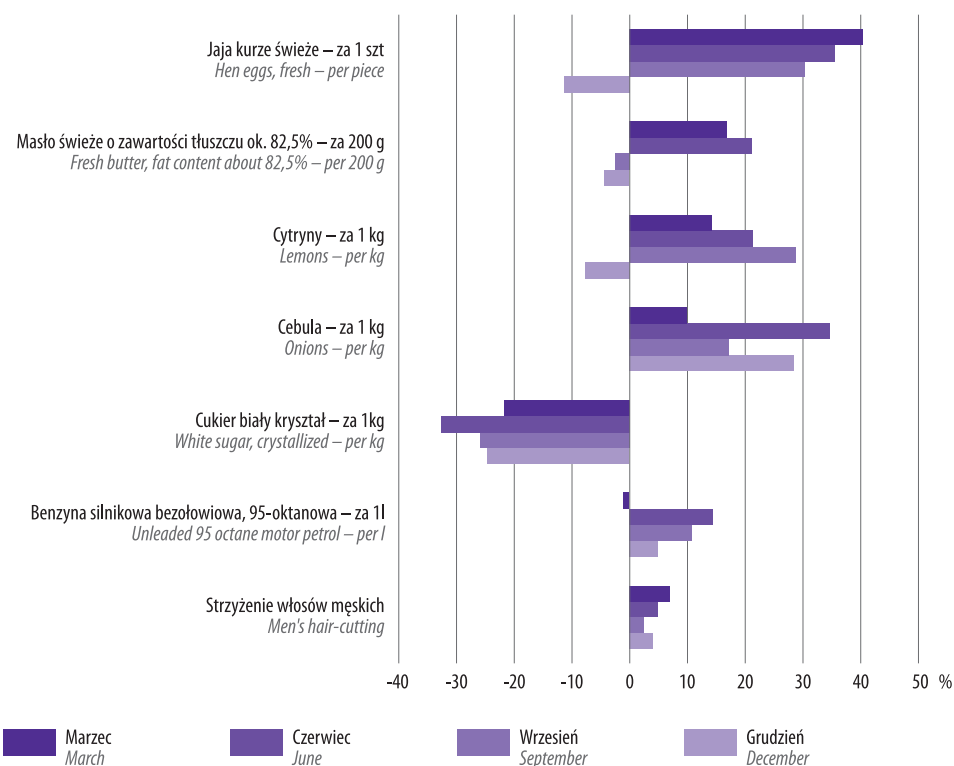
Wyszczególnienie Specification	2017				2018			
	I–III	IV–VI	VII–IX	X–XII	I–III	IV–VI	VII–IX	X–XII
	analogiczny okres roku poprzedniego=100 corresponding period of previous year=100							
Ogółem <i>Total</i>	101,9	101,8	101,9	102,6	101,6	101,7	102,0	101,1
Żywność i napoje bezalkoholowe <i>Food and non-alcoholic beverages</i>	103,2	103,3	104,6	106,3	104,4	103,9	103,0	101,8
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe <i>Alcoholic beverages and tobacco</i>	102,0	101,7	102,0	101,6	101,4	101,6	101,4	101,2
Odzież i obuwie <i>Clothing and footwear</i>	94,7	94,8	95,0	96,0	96,2	95,8	95,8	96,5
Mieszkanie <i>Dwelling</i>	100,9	101,3	101,7	102,5	102,2	101,7	101,9	101,2
Zdrowie <i>Health</i>	100,3	99,9	100,8	101,4	101,3	101,8	101,8	102,3
Transport <i>Transport</i>	109,7	103,7	99,8	99,6	98,0	103,7	107,7	105,4
Rekreacja i kultura <i>Recreation and culture</i>	99,3	102,0	101,6	101,5	102,0	101,5	102,4	101,5
Edukacja <i>Education</i>	100,7	100,9	101,3	102,2	101,7	101,6	101,5	102,4

Źródłem informacji o **cenach detalicznych** prezentowanych towarów żywnościowych były notowania cen prowadzone przez ankierów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania cen. Ceny towarów i usług konsumpcyjnych notowano raz w miesiącu, z wyjątkiem owoców i warzyw, w zakresie których notowania cen prowadzone były dwa razy w miesiącu.

W grudniu 2018 r. w porównaniu z analogicznym miesiącem roku poprzedniego największe zmiany cen wystąpiły w grupie artykułów żywnościowych. W województwie kujawsko-pomorskim znacznie więcej niż przed rokiem płacono m.in.: za ziemniaki (o 40,8%), marchew (o 34,3%), cebulę (o 28,6%), chleb pszenno-żytni (o 11,1%), bułkę pszenną (o 9,5%) oraz filety z morskiczka mrożone (o 9,0%). Mniej niż przed rokiem płacono m.in. za jabłka (o 35,8%) oraz cukier biały kryształ (o 24,7%). W grupie artykułów nieżywnościowych najbardziej podrożały: olej napędowy (o 12,7%), bateria zlewozmywakowa (o 7,1%), oczyszczenie chemiczne garnituru męskiego (o 5,0%) oraz benzyna silnikowa bezołowiowa 95-oktanowa (o 4,9%); spadek cen natomiast dotyczył m. in.: biletu do kina (o 7,0%), papierosów (o 3,9%), piwa jasnego pełnego (o 1,4%) oraz pasty do zębów (o 1,3%).

Wykres 30. Zmiany cen wybranych towarów i usług konsumpcyjnych w skali roku w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r.

Chart 30. Annual changes in prices of selected consumer goods and services in Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2018

Tablica 16. Przeciętne ceny detaliczne wybranych towarów i usług konsumpcyjnych w grudniu
Table 16. Average retail prices of selected consumer goods and services in December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w zł in zł			XII 2017=100	
	POLSKA		POLAND		
Chleb pszenno-żytni — za 0,5 kg Wheat-rye bread — per 0.5 kg	2,08	2,21	2,31	2,56	110,8
Kurczęta patroszone — za 1 kg Disembowelled chicken — per kg	5,96	6,60	7,11	6,92	97,3
Mięso wieprzowe bez kości (schab środkowy) — za 1 kg ^a Meat pork, bone-in (centre loin) — per kg ^a	13,68	13,79	17,30	17,16	99,2
Szynka wieprzowa gotowana — za 1 kg Pork ham, boiled — per kg	21,65	24,01	26,26	26,91	102,5
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3-3,5%, sterylizowane — za 1 l Cows' milk fat content 3-3.5%, sterilized — per l	2,67	2,80	2,78	2,71	97,5
Masło świeże o zawartości tłuszczu 82,5% — za 200 g Fresh butter, fat content about 82.5% — per 200 g	4,27	3,98	6,75	6,54	96,9
Cebula — za 1 kg Onions — per kg	2,25	2,20	2,01	2,96	147,3
Ziemniaki — za 1 kg Potatoes — per kg	1,43	1,19	1,13	1,59	140,7

^a Do XII 2016 r. – z kością.
a Until December 2016 – with bone.

Tablica 16. Przeciętne ceny detaliczne wybranych towarów i usług konsumpcyjnych w grudniu (cd.)
Table 16. Average retail prices of selected consumer goods and services in December (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w zł		in zł	XII 2017=100	
	POLSKA (dok.)		POLAND (cont.)		
Cukier biały kryształ — za 1 kg <i>White sugar, crystallized — per kg</i>	2,94	2,44	2,62	2,13	81,3
Sok jabłkowy — za 1 l <i>Apple juice — per l</i>	3,64	3,63	3,60	3,81	105,8
Garnitur męski 2-częściowy, z udziałem wełny — za 1 kpl. ^b <i>Men's suit, fabrics of wool — per set^b</i>	x	662,30	665,00	606,31	x
Półbuty skórzane męskie na podszewie nieskórzanej — za 1 parę <i>Low leather men's shoes with non-leather sole — per pair</i>	164,09	197,64	202,07	206,43	102,2
Proszek do prania — za 300 g ^c <i>Washing powder — per 300 g^c</i>	x	x	5,48	5,52	100,7
Ciepła woda — za 1 m ³ <i>Hot water — per 1 m³</i>	17,89	21,68	21,69	22,09	101,8
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim, jednorazowy <i>Single ticket for intra-urban bus</i>	2,23	2,71	2,71	2,74	101,1
Bilet do kina <i>Cinema ticket</i>	15,23	18,39	19,58	19,90	101,6
Wizyta u lekarza specjalisty <i>Consultation with a specialist physician</i>	69,63	90,26	100,85	106,31	105,4
	WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE		KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP		
Chleb pszenno-żytni — za 0,5 kg <i>Wheat-rye bread — per 0.5 kg</i>	1,90	2,05	2,07	2,30	111,1
Kurczęta patroszone — za 1 kg <i>Disembowelled chicken — per kg</i>	5,57	6,99	7,26	6,95	95,7
Mięso wieprzowe bez kości (schab środkowy) — za 1 kg ^a <i>Meat pork, bone-in (centre loin) — per kg^a</i>	13,14	13,26	17,50	17,07	97,5
Szynka wieprzowa gotowana — za 1 kg <i>Pork ham, boiled — per kg</i>	22,49	24,76	28,04	29,24	104,3
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3-3,5%, sterylizowane — za 1 l <i>Cows' milk fat content 3-3.5%, sterilized — per l</i>	2,47	2,81	2,83	2,82	99,6
Masło świeże o zawartości tłuszczu 82,5% — za 200 g <i>Fresh butter, fat content about 82.5% — per 200 g</i>	4,23	4,22	7,18	6,87	95,7
Cebula — za 1 kg <i>Onions — per kg</i>	2,21	2,30	2,20	2,83	128,6
Ziemniaki — za 1 kg <i>Potatoes — per kg</i>	1,32	1,08	1,03	1,45	140,8
Cukier biały kryształ — za 1 kg <i>White sugar, crystallized — per kg</i>	2,87	2,43	2,88	2,17	75,3
Sok jabłkowy — za 1 l <i>Apple juice — per l</i>	3,72	3,40	3,65	3,97	108,8
Garnitur męski 2-częściowy, z udziałem wełny — za 1 kpl. ^b <i>Men's suit, fabrics of wool — per set^b</i>	x	599,25	582,74	494,76	x
Półbuty skórzane męskie na podszewie nie-skórzanej — za 1 parę <i>Low leather men's shoes with non-leather sole — per pair</i>	183,61	201,74	202,30	207,23	102,4
Proszek do prania — za 300 g ^c <i>Washing powder — per 300 g^c</i>	x	x	5,13	5,37	104,7
Ciepła woda — za 1 m ³ <i>Hot water — per 1 m³</i>	18,04	21,81	21,68	21,86	100,8

^a Do XII 2016 r. – z kością. ^b W 2010 r. – garnitur męski 2-częściowy, z elanowełny. ^c W 2010 r. – za 400 g, w 2015 r. – za 280 g.
^a Until December 2016 – with bone. ^b In 2010 – men's suit, polyester staple fibres and wool. ^c In 2010 – per 400 g, in 2015 – per 280 g.

Tablica 16. Przeciętne ceny detaliczne wybranych towarów i usług konsumpcyjnych w grudniu (dok.)
 Table 16. Average retail prices of selected consumer goods and services in December (cont.)

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010	2015	2017	2018	
	w zł in zł			XII 2017=100	
	WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE (dok.)		KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP (cont.)		
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim, jednorazowy <i>Single ticket for intra-urban bus</i>	2,29	2,59	2,61	2,61	100,0
Bilet do kina <i>Cinema ticket</i>	16,36	19,90	21,61	20,10	93,0
Wizyta u lekarza specjalisty <i>Consultation with a specialist physician</i>	70,00	92,31	112,31	116,92	104,1

Dane prezentujące ceny towarów i usług konsumpcyjnych w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” — informacja sygnałna dostępna co miesiąc,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” — publikacja dostępna co kwartał;

jak również w Banku Danych Lokalnych i w Dziedzinowej Bazie Wiedzy.

Warunki agrometeorologiczne

Agrometeorological conditions

Warunki agrometeorologiczne panujące w województwie kujawsko-pomorskim w końcu 2017 r. były korzystne dla ozimin. Jednak notowane na początku 2018 r. duże spadki temperatur na większości pól bez okrywy śnieżnej oraz niższe niż normalnie w tym okresie opady wpłynęły niekorzystnie na zimujące rośliny.

Warunki pogodowe panujące na początku marca 2018 r. początkowo poprawiły stan ozimin. Wykonane w tym czasie oceny przezimowania nie stwierdzały większych strat. W II i III dekadzie miesiąca wystąpiły temperatury poniżej 0°C, które przy braku okrywy śnieżnej pogorszyły stan zbóż i rzepaku ozimego.

W kwietniu 2018 r. temperatury wzrosły, nie notowano już spadków poniżej 0°C. Warunki do wzrostu zbóż były na ogół zadowalające, ale krytyczne okazały się dla rzepaku. Nagłe przejście z mroźnych temperatur panujących w marcu, do wysokich temperatur w kwietniu, nie pozwoliło na wytworzenie rozety i rozgałęzień.

Po ciepłym i wilgotnym kwietniu, nastąpił podobny pod względem warunków pogodowych – maj. Temperatura przekraczała średnią wieloletnią, przez wiele dni utrzymywała się powyżej 30°C. Sumy opadów były niskie, chociaż lokalnie występowały burze z obfitymi opadami, stąd duże zróżnicowanie stanu upraw. Poplony ozime były zebrane dość wcześnie, ich plon był niższy niż w poprzednim roku. Utrzymywały się dobre warunki do koszenia i zbioru I pokosu z łąk.

Czerwiec 2018 r. był kolejnym miesiącem z minimalną ilością opadów, przy bardzo wysokiej temperaturze powietrza. Wszystkie rośliny uprawne zareagowały zahamowaniem wegetacji. Na łąkach obserwowano prawie całkowity brak odrostu po pierwszym pokosie, jedynie w dolinach rzek sytuacja była zadowalająca. W nienawadnianych sadach notowano większy niż zazwyczaj opad owoców.

W lipcu 2018 r. przystąpiono do żniw, które przebiegały w dobrych warunkach pogodowych. Uzyskane ziarno było suche, ale w większości drobne. Przelotne opady na przełomie lipca i sierpnia sprzyjały wykonywaniu podorywek bezpośrednio po zbiorze słomy po zbożach i rzepaku oraz siewom poplonów. W miejscach, gdzie było to możliwe, zasiano rzepak ozimy. Po nielicznych opadach bardzo szybko nastąpiło osuszenie gleb.

W sierpniu 2018 r. było nieco więcej opadów niż w lipcu. Lokalnie występujące opady, w połączeniu z wysoką temperaturą, były niewystarczające do właściwego rozwoju roślin. Przeważały dni z temperaturą powyżej 30°C. Warunki te były niekorzystne dla wegetacji zarówno warzyw korzeniowych, jak i liściastych. Lepiej poradziły sobie drzewa i krzewy owocowe, wykorzystując wilgoć z głębszych warstw gleby.

Wrzesień 2018 r. był kolejnym miesiącem z małą ilością opadów (szczególnie w południowo-zachodniej części województwa). Na pozostałych terenach opady występowały lokalnie i niezbyt obficie. Utrudniło to wykonywanie uprawek przedsiewnych i siew ozimin.

W pierwszych dwóch dekadach października 2018 r. przeważały dni słoneczne, bez opadów lub z ich małą ilością. Temperatura w ciągu dnia przekraczała 15-20°C, a nocą nie spadała poniżej 0°C. Dopiero w ostatniej dekadzie miesiąca ilość opadów zwiększyła się, natomiast temperatura obniżyła się, ale w dalszym ciągu była dodatnia. Warunki pogodowe sprzyjały zbiorom roślin okopowych. Na glebach związłych wystąpiły trudności z wyorywaniem korzeni buraków cukrowych. Wcześniej niż w latach poprzednich dokonano zbioru kukurydzy, tak na ziarno, jak i na kiszonkę. Na dużej części pól nie obsianych oziminami i poplonami wykonano orki zimowe.

W listopadzie 2018 r. temperatura obniżyła się, chociaż nie spadała poniżej 0°C. Dopiero w trzeciej dekadzie miesiąca temperatura gwałtownie spadła – nocą do ok. -10°C. Opady były na poziomie średnim dla tego okresu. Panowały sprzyjające warunki do dokończenia zbioru buraków oraz wykonywania orok zimowych.

Tablica 17. Wybrane dane dotyczące rolnictwa
Table 17. Selected data on agriculture

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
POLSKA POLAND				
Plony z 1 ha w dt: Yields per 1 ha in dt:				
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of basic cereals with cereal mixed	35,1	36,7	40,0	32,3
rzepak i rzepik of rape and turnip rape	23,6	28,5	29,4	25,8
ziemniaki ^a of potatoes ^a	219	210	279	251
buraki cukrowe of sugar beets	484	520	626	584
Pogłowie zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych (stan w czerwcu) ^b : Livestock per 100 ha of agricultural land (as of June) ^b				
bydło cattle	38,6	41,0	42,0	42,3
trzoda chlewna pigs	102,6	80,0	77,6	80,6
owce sheep	1,8	1,6	1,8	1,9
drób kurzy ^c hens ^c	1031,5	1004,6	1215,1	1242,1
Przeciętne ceny skupu w zł: Averages procurement prices in zł				
ziarno pszenicy za 1 dt grain of wheat per dt	59,84	66,83	66,44	72,62
ziarno żyta za 1 dt grain of rye per dt	42,12	51,42	54,67	59,67
ziemniaki jadalne (bez wczesnych) za 1 dt edible potatoes (without the early ones) per dt	50,86	51,15	52,46	58,01
żywiec rzeźny wołowy (bez cieląt) za 1 kg animals for slaughter of cattle (excluding calves) per kg	4,56	6,02	6,35	6,58
żywiec rzeźny wieprzowy za 1 kg animals for slaughter of pigs per kg	3,89	4,30	5,05	4,48
mleko krowie za 1 l cows' milk in l	1,07	1,13	1,39	1,35
Ceny na targowiskach w zł: Prices on marketplaces in zł				
ziarno pszenicy za 1 dt wheat grain per dt	64,91	75,59	78,86	83,63
ziarno żyta za 1 dt rye grain per dt	48,58	58,67	63,23	67,10
ziemniaki jadalne (bez wczesnych) za 1 dt edible potatoes (without the early ones) per dt	98,51	82,04	87,43	96,95
prosię na chów za 1 szt. piglets for breeding per heads	130,20	154,03	183,96	182,01

^a Łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych, w 2010 r. bez ogrodów przydomowych. ^b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^c Do 2015 r. w wieku powyżej 2 tygodni.
a Including kitchen gardens; in 2010 excluding kitchen garden; b In 2010 data of the Agricultural Census. c Until 2015 over two weeks old.

Tablica 17. Wybrane dane dotyczące rolnictwa (dok.)
Table 17. Selected data on agriculture (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
KUJAWSKO-POMORSKIE KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP				
Plony z 1 ha w dt: <i>Yields per 1 ha in dt:</i>				
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi <i>of basic cereals with cereal mixed</i>	36,7	38,4	43,2	33,0
rzepak i rzepik <i>of rape and turnip rape</i>	28,6	28,6	31,0	22,2
ziemniaki ^a <i>of potatoes^a</i>	232	250	290	214
buraki cukrowe <i>of sugar beets</i>	479	472	608	488
Pogłowie zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych (stan w czerwcu)^b: <i>Livestock per 100 ha of agricultural land (as of June)^b</i>				
bydło <i>cattle</i>	43,2	46,6	47,9	46,5
trzoda chlewna <i>pigs</i>	165,9	124,5	115,0	113,2
owce <i>sheep</i>	1,3	0,7	0,9	0,7
drób kurzy ^c <i>hens^c</i>	726,4	857,5	1038,2	1118,7
Przeciętne ceny skupu w zł: <i>Averages procurement prices in zł</i>				
ziarno pszenicy za 1 dt <i>wheat grain per dt</i>	60,36	69,16	70,09	72,58
ziarno żyta za 1 dt <i>rye grain per dt</i>	41,45	52,81	54,90	62,14
ziemniaki jadalne (bez wczesnych) za 1 dt <i>edible potatoes (without the early ones) per dt</i>	63,78	55,48	49,32	55,19
żywiec rzeźny wołowy (bez cieląt) za 1 kg <i>animals for slaughter of cattle (excluding calves) per kg</i>	4,64	6,19	6,44	7,03
żywiec rzeźny wieprzowy za 1 kg <i>animals for slaughter of pigs per kg</i>	3,98	4,38	5,09	4,46
mleko krowie za 1 l <i>cows' milk in l</i>	1,05	1,07	1,33	1,29
Ceny na targowiskach w zł: <i>Prices on marketplaces in zł</i>				
ziarno pszenicy za 1 dt <i>grain of wheat per dt</i>	58,25	73,35	78,17	80,09
ziarno żyta za 1 dt <i>grain of rye per dt</i>	54,02	52,36	60,66	60,87
ziemniaki jadalne (bez wczesnych) za 1 dt <i>edible potatoes (without the early ones) per dt</i>	98,56	88,21	88,44	96,82
prosię na chów za 1 szt. <i>piglets for breeding per heads</i>	132,85	136,73	176,79	158,33

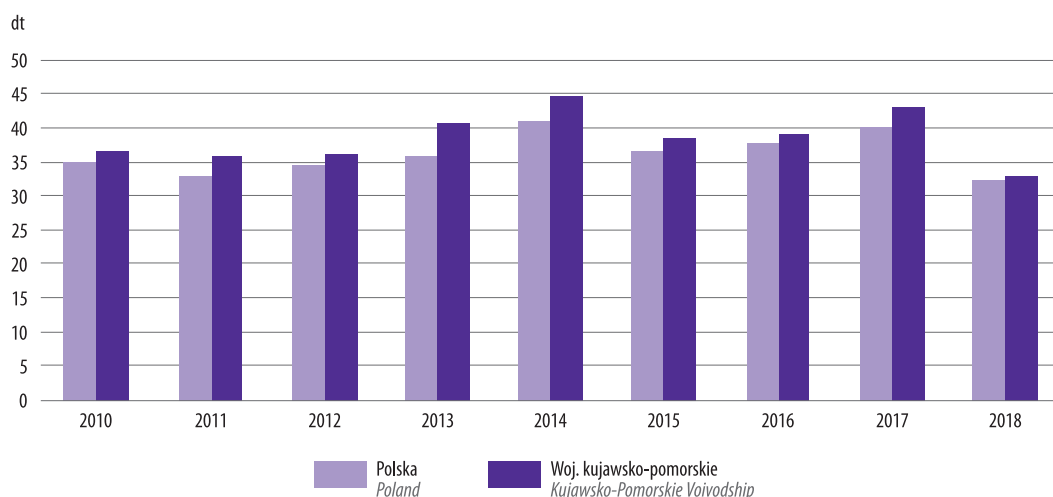
^a Łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych, w 2010 r. bez ogrodów przydomowych. ^b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^c Do 2015 r. w wieku powyżej 2 tygodni.
a Including kitchen gardens; in 2010 excluding kitchen garden; b In 2010 data of the Agricultural Census. c Until 2015 over two weeks old.

Produkcja roślinna

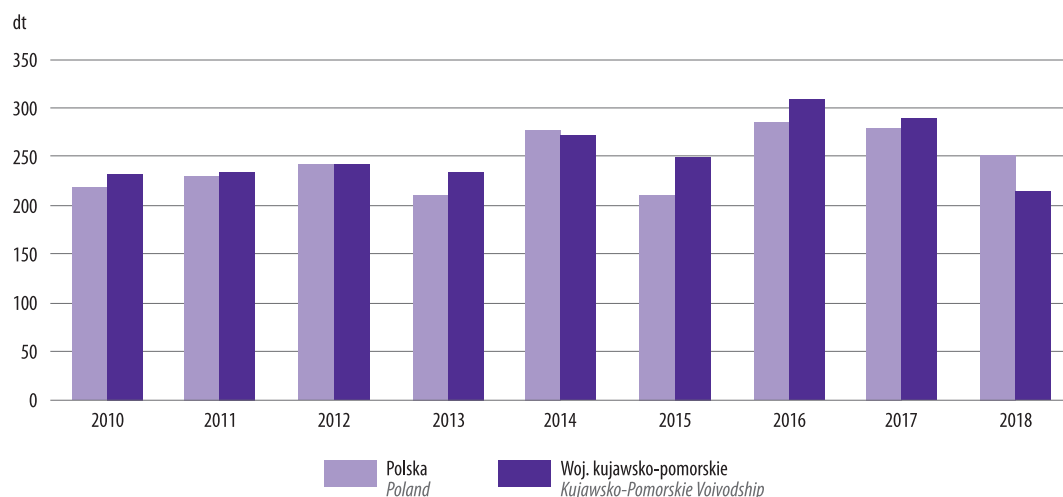
Agricultural output

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się produkcja zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, ziemniaków i buraków cukrowych. Spadek ten wynikał ze zmniejszonej wydajności z jednostki powierzchni pomimo zwiększonego areалу tych upraw. Zbiory rzepaku i rzepiku również były niższe niż przed rokiem, co spowodowane było zmniejszeniem zarówno plonowania, jak i powierzchni uprawy.

Wykres 31. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi z 1 ha
Chart 31. Yields of basic cereals with cereal mixed per 1 ha

Wykres 32. Plony ziemniaków z 1 ha
Chart 32. Yields of potatoes per 1 ha

Powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2018 r. wyniosła 585,9 tys. ha i była o 7,5% większa niż w roku poprzednim, ale o 3,9% większa w porównaniu z notowaną w 2010 r. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2018 r. osiągnęły poziom 33,0 dt z ha i zmniejszyły się w stosunku do uzyskanych w roku poprzednim o 23,6%, a w porównaniu z 2010 r. spadły o 9,8%.

W odniesieniu do średnich plonów w kraju uzyskanych w 2018 r. były o 2,2% wyższe. W omawianym roku zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w regionie oszacowano na 1932,3 tys. ton, czyli mniej niż przed rokiem i mniej niż w 2010 r. odpowiednio o 18,0% i o 6,4%.

Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku w 2018 r. wynosiła 63,7 tys. ha i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 35,7%, a w stosunku do 2010 r. zmniejszyła się o 49,4%. W omawianym roku plony wyniosły 22,2 dt z ha i osiągnęły poziom o 14,0% niższy niż średnie plony tej uprawy w kraju. W porównaniu z plonami uzyskanymi rok wcześniej zmniejszyły się o 28,4%, a w porównaniu z 2010 r. obniżyły się o 22,1%. Zbiory rzepaku i rzepiku w województwie w omawianym roku oszacowano na 141,4 tys. ton i były o 53,9% niższe od uzyskanych w 2017 r. i o 60,6% od notowanych w 2010 r.

Uprawa ziemniaków w 2018 r. była prowadzona na obszarze 27,9 tys. ha, czyli o 15,8% większym niż rok wcześniej. W omawianym roku z 1 ha zebrano 214 dt ziemniaków, czyli mniej o 26,3% niż w poprzednim roku. Uzyskane w województwie kujawsko-pomorskim plony były o 15,0% niższe niż średnie plony tej uprawy w Polsce. Produkcja ziemniaków w regionie w 2018 r. wyniosła 595,7 tys. ton i była o 14,6% niższa niż w 2017 r.

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych w 2018 r. wyniosła 48,2 tys. ha. Była większa o 10,9% niż w roku poprzednim i równocześnie większa o 25,6% niż osiem lat temu. Plony tej uprawy osiągnęły poziom 488 dt z ha i zmniejszyły się w stosunku do uzyskanych w 2017 r. o 19,8%, a w porównaniu z 2010 r. zwiększyły o 1,9%. Uzyskane plony w porównaniu ze średnimi w kraju były o 16,4% niższe. Zbiory buraków cukrowych w województwie w 2018 r. oszacowano na 2351,9 tys. ton. Były one niższe o 11,0% od uzyskanych w 2017 r. i o 28,0% wyższe od uzyskanych osiem lat temu.

Pogłowie zwierząt gospodarskich

Livestock

Według danych z czerwca 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim w odniesieniu do analogicznego okresu roku poprzedniego zmniejszyło się pogłowie bydła i owiec, zwiększyło się natomiast pogłowie trzody chlewnej i drobiu.

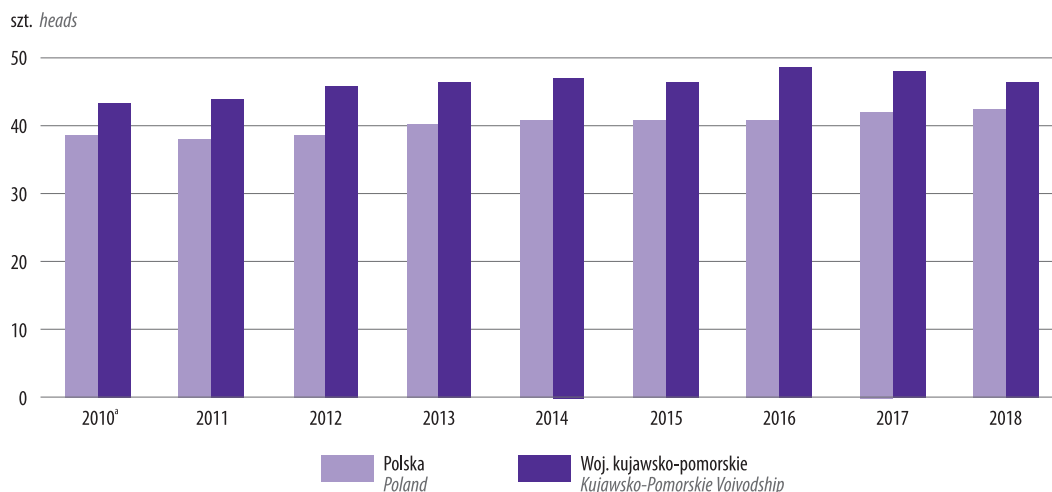
Pogłowie bydła w województwie kujawsko-pomorskim według stanu w czerwcu 2018 r. liczyło 509,9 tys. szt., co stanowiło 8,2% ogólnego pogłowia bydła w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim liczebność stada bydła spadła o 0,2% (w Polsce wzrosła o 0,9%), a w odniesieniu do 2010 r. zwiększyła się o 6,4% (w kraju o 8,3%). W 2018 r. w ogólnym pogłowie bydła krowy stanowiły 31,9%, w tym 93,1% to krowy mleczne (dla Polski udziały te wyniosły odpowiednio 39,2% i 91,9%). Udział krów mlecznych w stadzie bydła w 2018 r. osiągnął poziom wyższy niż w poprzednim roku — 29,7%. W produkcji bydła nadal dominuje kierunek mleczny.

Badania **pogłowia trzody chlewnej i produkcji żywca wieprzowego** prowadzone są 3-krotnie w roku — w marcu według stanu na 1 marca, w czerwcu według stanu na 1 czerwca i w grudniu według stanu na 1 grudnia, a badania **pogłowia bydła i pozostałych gatunków zwierząt gospodarskich oraz produkcji zwierzęcej** — 2-krotnie w roku — według stanu w czerwcu i grudniu. Od 2016 r. pogłowie drobiu spisywane jest niezależnie od wieku; wcześniej w wieku powyżej 2 tygodni.

Według danych z czerwca 2018 r., pogłowie trzody chlewnej w województwie ukształtowało się na poziomie 1242,0 tys. szt. (w tym 128,3 tys. szt., tj. 10,3% stanowiły lochy). Udział regionu w ogólnokrajowym pogłowie świń wyniósł 10,5%. W odniesieniu do stanu w 2017 r. wielkość stada trzody chlewnej wzrosła o 1,4% (w Polsce nastąpił wzrost o 4,2%).

**Wykres 33. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych
Stan w czerwcu**

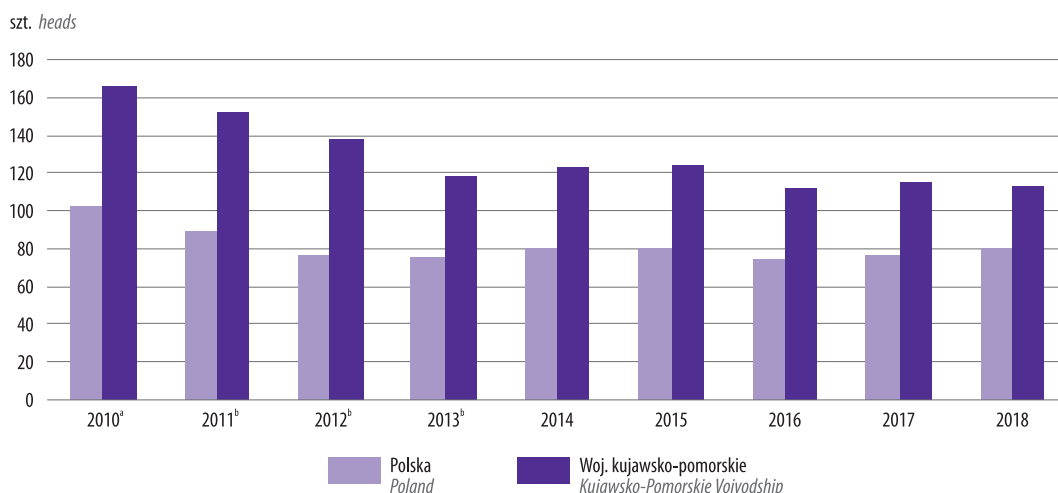
*Chart 33. Cattle density per 100 ha agricultural land
As of June*

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
^a Data of the Agricultural Census.

**Wykres 34. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych
Stan w czerwcu**

*Chart 34. Pigs density per 100 ha agricultural land
As of June*

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^b Stan w końcu lipca.
^a Data of the Agricultural Census. ^b As of the end of July.

W porównaniu z 2010 r. zanotowano spadek pogłowia o 30,6% dla województwa i o 22,4% dla kraju.

Pogłowie owiec w analizowanym roku liczyło 7,7 tys. szt., co stanowiło 2,8% pogłowia krajowego. W porównaniu z poprzednim rokiem jego stan zmniejszył się o 21,4% (w Polsce odnotowano wzrost o 5,9%). W odniesieniu do 2010 r. pogłowie owiec w regionie zmniejszyło się aż o 43,3% (w kraju zwiększyło się o 7,2%).

W 2018 r. stado drobiu w regionie ukształtowało się na poziomie 13,2 mln sztuk i wynosiło 6,4% ogólnego pogłowia w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim jego liczebność zwiększyła się o 11,4% (w kraju — wzrost o 4,4%). Znaczącą większość zarówno w województwie, jak i w kraju, stanowił drób kurzy. W regionie było to 92,8% drobiu ogółem (12,3 mln sztuk), w kraju natomiast 88,3%.

Skup produktów rolnych

Procurement of agricultural products

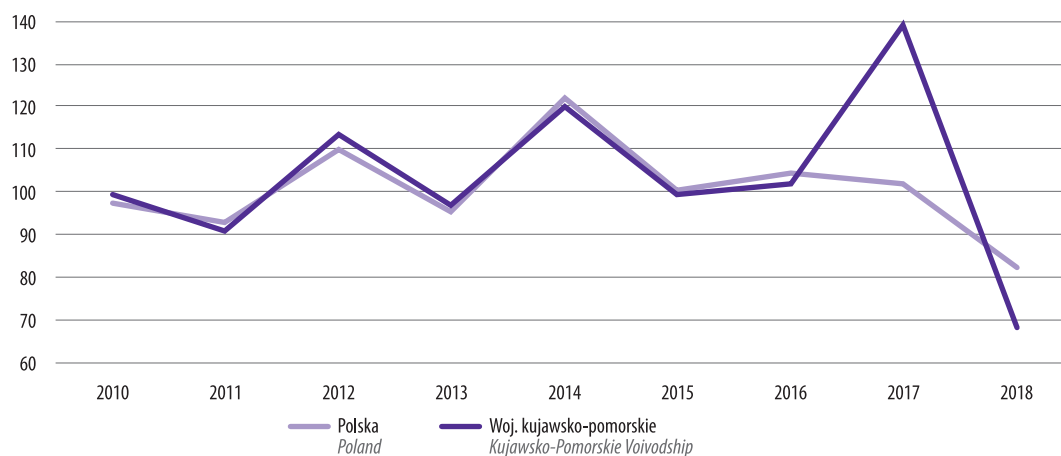
W województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. w porównaniu z rokiem poprzednim zaobserwowano wzrost skupu ziemniaków jadalnych, żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami), a także żywca wieprzowego i drobiowego w wadze żywej. Spadek skupu notowany był w przypadku ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi) oraz buraków cukrowych, a także żywca wołowego (w wadze żywej) i mleka krowiego.

W 2018 r. skupiono 909,6 tys. ton ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowiło 10,6% skupu ogólnokrajowego. W odniesieniu do roku poprzedniego skup był niższy o 31,6%, a w porównaniu z 2010 r. wyższy o 15,2% (w kraju zanotowano odpowiednio spadek o 17,7% i wzrost o 4,2%). W omawianym roku w regionie skupiono 726,9 tys. ton pszenicy (12,1% skupu krajowego), tj. o 32,2% mniej niż w poprzednim roku (w kraju o 22,2% mniej) i o 20,3% więcej niż w 2010 r. (w Polsce o 7,9% więcej). Skup żyta wyniósł 74,8 tys. ton, co stanowiło 9,3% skupu krajowego. W województwie skupiono o 39,6% mniej żyta niż w 2017 r. i o 39,6% więcej niż w 2010 r. (w kraju mniej niż w 2017 r. o 12,1% i mniej niż w 2010 r. o 14,0%).

Wykres 35. Dynamika skupu zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) Rok poprzedni = 100

Chart 35. Indices of procurement of basic consumer and fodder cereals (including mixed cereals, excluding sowing seed)

Previous year = 100

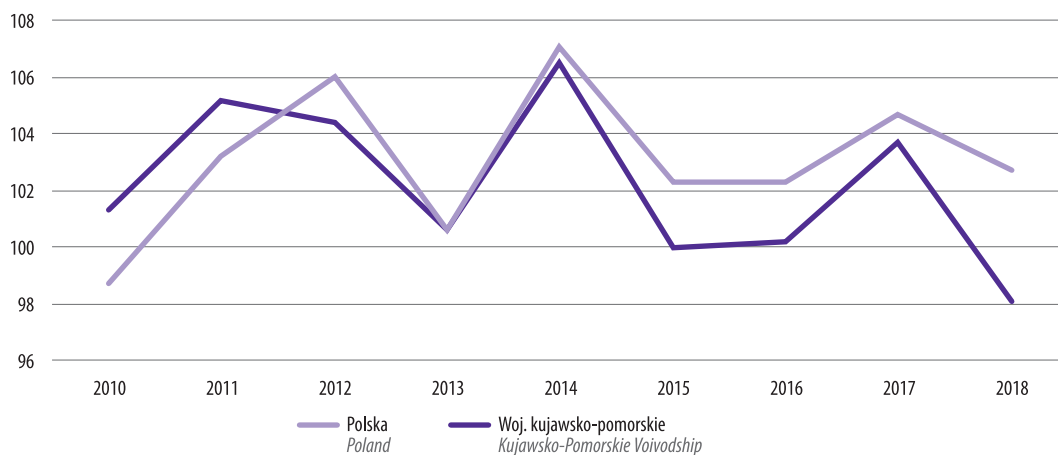
Skup ziemniaków w 2018 r. wyniósł 243,5 tys. ton, co stanowiło 14,1% ogólnego skupu w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim w województwie skupiono o 4,8% więcej ziemniaków, natomiast w stosunku do 2010 r. odnotowano wzrost wielkości skupu o 100,9%. W kraju skupiono odpowiednio o 5,0% ziemniaków mniej niż w 2017 r. i o 51,1% więcej w stosunku do 2010 r.

W 2018 r. skupiono 2807,1 tys. ton buraków cukrowych (18,9% skupu krajowego), tj. o 7,4% mniej niż w poprzednim roku i o 62,6% więcej niż osiem lat temu. Dla Polski było to odpowiednio o 0,7% więcej niż w 2017 r. i o 53,9% więcej niż 2010 r.

W omawianym roku skupiono 383,7 tys. ton żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami, co stanowiło 8,2% skupu ogólnokrajowego. Było to o 21,6% więcej niż w 2017 r. (w kraju zanotowano wzrost o 1,8%).

Wykres 36. Dynamika skupu mleka krowiego Rok poprzedni = 100

Chart 36. Indices of procurement of cows' milk
Previous year = 100

Skup żywca wieprzowego (w wadze żywej) wyniósł w minionym roku 285,8 tys. ton (12,0% skupu krajowego), tj. o 47,0% więcej niż w roku poprzednim i o 30,5% więcej niż osiem lat wcześniej. W kraju skupiono więcej o 5,3% niż w roku poprzednim i o 19,4% więcej w odniesieniu do 2010 r. Skup żywca wołowego ukształtował się na poziomie 74,2 tys. ton (8,2% skupu krajowego) i był o 10,1% mniejszy niż przed rokiem i aż o 109,1% większy niż w 2010 r. W Polsce spadł o 3,7% w stosunku do 2017 r., ale wzrósł o 47,3% do 2010 r. Żywca drobiowego skupiono 162,2 tys. ton, czyli o 1,0% więcej niż w roku poprzednim i o 48,7% więcej w porównaniu z 2010 r. Stanowiło to 5,1% skupu krajowego, który w odniesieniu do 2017 r. wzrósł o 0,3%, a do 2010 r. wzrósł o 73,8%.

W 2018 r. skup mleka krowiego wyniósł 797,6 mln litrów (co stanowiło 6,9% ogółu mleka skupionego w kraju), był na niższym (o 1,9%) poziomie w porównaniu z 2017 r. i wyższym o 19,9% niż osiem lat wcześniej (w skali kraju zanotowano wzrost odpowiednio o 2,7% i o 32,6%).

Ceny produktów rolnych w skupie i na targowiskach Procurement and marketplace prices of agricultural products

W 2018 r. w odniesieniu do roku poprzedniego odnotowano w skupie wzrost cen pszenicy, żyta, ziemniaków jadalnych, żywca wołowego i drobiowego oraz spadek cen skupu żywca wieprzowego i mleka. Na targowiskach wzrosły ceny pszenicy i żyta oraz ziemniaków jadalnych.

Średnia cena skupu pszenicy w województwie w 2018 r. wyniosła 72,58 zł za 1 dt (w kraju — 72,62 zł) i była o 3,5% wyższa niż przed rokiem i o 20,2% wyższa niż w 2010 r. Na targowiskach za 1 dt pszenicy płacono 80,09 zł (w kraju — 83,63 zł), tj. o 2,5% więcej niż w roku poprzednim i o 37,5% więcej niż osiem lat wcześniej.

Wykres 37. Ceny produktów rolnych w skupie i na targowiskach
 Chart 37. Procurement and marketplace prices of agricultural products

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

W analizowanym roku cena żyta w skupie wyniosła 62,14 zł za dt (w kraju — 59,67 zł), tj. o 13,2% więcej w porównaniu z zanotowaną w 2017 r. i o 49,9% wyższą niż w 2010 r. W obrocie targowiskowym cena

żyta wzrosła w stosunku do poprzedniego roku o 0,3%, a w odniesieniu do uzyskanej przed ośmioma laty wzrosła o 12,7% osiągając poziom 60,87 zł (w Polsce — 67,10 zł).

W 2018 r. cena ziemniaków jadalnych w skupie wyniosła 55,19 zł za dt (w kraju — 58,01 zł), tj. o 11,9% więcej niż przed rokiem i o 13,5% mniej niż w 2010 r. W obrocie targowiskowym za ziemniaki płacono 96,82 zł za dt (w Polsce — 96,95 zł), tj. o 9,5% więcej niż w 2017 r. i o 1,8% mniej niż w 2010 r.

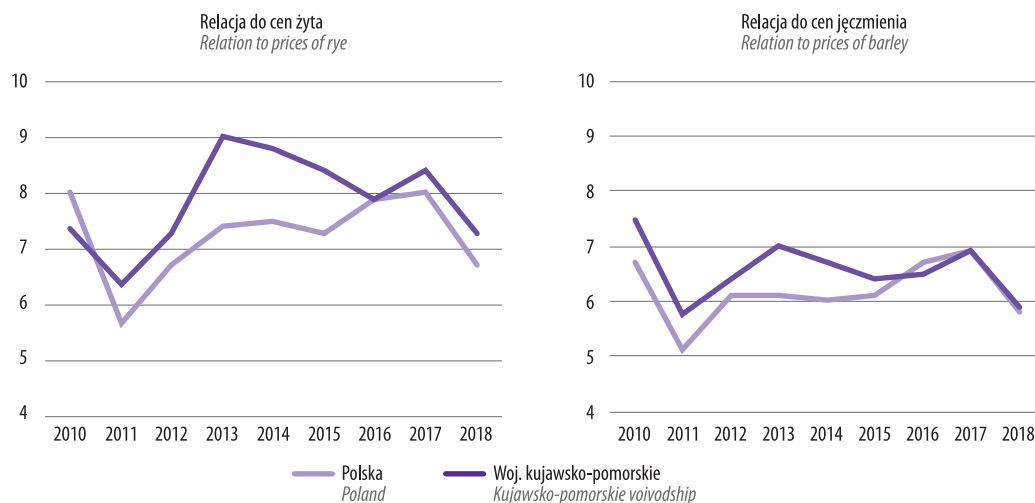
Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

W województwie kujawsko-pomorskim w omawianym roku cena skupu 1 kg żywca wołowego wyniosła 7,03 zł (w kraju — 6,58 zł), tj. zwiększyła się o 9,2% w stosunku do uzyskanej w poprzednim roku, a w odniesieniu do 2010 r. — była wyższa o 51,6%.

Cena żywca wieprzowego w skupie osiągnęła wartość 4,46 zł za kg (w kraju — 4,48 zł), tj. o 12,4% niższą niż w 2017 r. i o 12,1% wyższą niż osiem lat wcześniej.

W 2018 r. w odniesieniu do roku poprzedniego pogorszyła się relacja cen skupu żywca wieprzowego do targowiskowych cen żyta, podobnie jak w odniesieniu do 2010 r. Ukształtowała się ona na poziomie 7,3 (wobec 8,4 w 2017 r. oraz 7,4 w 2010 r.). W kraju relacja wyniosła 6,7 (wobec odpowiednio 8,0 w obu porównywanych okresach). Relacja cen skupu żywca wieprzowego do targowiskowych cen jęczmienia zmniejszyła się z 6,9 w 2017 r. do 5,9 w 2018 r., jednocześnie była niższa niż w 2010 r. (7,5). W Polsce ukształtowała się ona na poziomie 5,8 (wobec 6,9 w 2017 r. i 6,7 w 2010 r.).

Wykres 38. Relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta i jęczmienia
Chart 38. Relation to procurement price of pigs for slaughter to marketplace price of rye and barley

W 2018 r. cena skupu drobiu rzeźnego osiągnęła poziom 3,63 zł za kg (w kraju — 3,77 zł) i była o 2,6% wyższa w porównaniu z zanotowaną w poprzednim roku i o 8,1% wyższa niż w 2010 r.

Za 1 litr mleka w omawianym roku płacono 1,29 zł (w kraju — średnio 1,35 zł/l), tj. o 3,0% mniej niż przed rokiem i o 22,2% więcej niż osiem lat wcześniej.

Globalna, końcowa i towarowa produkcja rolnicza

Gross, final and market agricultural output

W województwie kujawsko-pomorskim w 2017 r., w odniesieniu do poprzedniego roku, nastąpił spadek globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), o czym zadecydowała niższa wartość produkcji zwierzęcej. Produkcja roślinna była wyższa niż rok wcześniej. W przypadku produkcji końcowej i towarowej nastąpiło zwiększenie produkcji ogółem, przy wzroście produkcji roślinnej i spadku produkcji zwierzęcej.

Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego — stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Kończowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego — stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

W porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano spadek produkcji globalnej o 0,4%, o czym zadecydowała o 9,6% niższa produkcja zwierzęca. Produkcja roślinna była o 9,1% wyższa niż rok wcześniej. W analizowanym roku udział województwa kujawsko-pomorskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 7,4% i w przypadku produkcji roślinnej ukształtował się na poziomie 8,1%, a zwierzęcej – 6,8%. W 2017 r. w strukturze produkcji globalnej przeważała produkcja roślinna, której udział w produkcji globalnej województwa ukształtował się na poziomie 54,1%.

W 2017 r. w wartości końcowej produkcji rolniczej w województwie kujawsko-pomorskim 46,1% stanowiła produkcja roślinna, a na produkcję zwierzęcą przypadało 53,9%. Wartość produkcji końcowej w 2017 r., w porównaniu z 2016 r., była o 1,5% wyższa wskutek wzrostu produkcji roślinnej o 18,4%. Produkcja zwierzęca była niższa o 9,5%. W analizowanym roku w towarowej produkcji rolniczej nastąpił wzrost produkcji ogółem o 1,1%, przy czym wartość produkcji roślinnej wzrosła o 21,8%, a zwierzęcej obniżyła się o 12,0%.

W 2017 r. udział województwa kujawsko-pomorskiego w ogólnokrajowej produkcji końcowej wyniósł 7,5%, a towarowej 7,7%. W obu przypadkach odnotowano spadek udziałów w skali roku na poziomie 0,1 p. proc.

Dane prezentujące rolnictwo w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” — informacja sygnałna dostępna co miesiąc,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” — publikacja dostępna co kwartał,
- „Użytkowanie gruntów i powierzchnia zasiewów w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r.” — informacja sygnałna dostępna co roku;

jak również w Banku Danych Lokalnych i w Dziedzinowej Bazie Wiedzy.

Przemysł Industry

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim odnotowano wzrost produkcji sprzedanej przemysłu w porównaniu z rokiem poprzednim. W odniesieniu do ub. roku zanotowano wzrost (w cenach stałych) wydajności pracy¹, przy jednoczesnym zwiększeniu przeciętnego zatrudnienia w przemyśle.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2018 r. w województwie osiągnęła wartość 62842,7 mln zł (w cenach bieżących) i była o 7,0% (w cenach stałych) wyższa w odniesieniu do zanotowanej w roku poprzednim i o 16,2% wyższa niż w 2015 r. W skali kraju w tym czasie sprzedaż produkcji zwiększyła się odpowiednio o 5,8% i o 16,3%. W województwie kujawsko-pomorskim w kolejnych kwartalnych okresach narastających wzrost w skali roku wyniósł odpowiednio: w I kwartale — 7,9%, w I półroczu — 9,5%, a w III kwartale — 8,8%.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją” i obejmują:

- wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
- wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;
- zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Tablica 18. Przemysł
Table 18. Industry

Wyszczególnienie Specification	2015	2017	2018
POLSKA POLAND			
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w mln zł Sold production of industry (current prices) in mln zł	1197028,5	1352954,7	1459501,9
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in the sold production of industry (current prices) in %	85,9	87,2	87,3
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in the industry in thousands	2510,7	2649,9	2719,0
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP			
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w mln zł Sold production of industry (current prices) in mln zł	52450,0	57909,6	62842,7
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in the sold production of industry (current prices) in %	95,8	95,7	95,7
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in the industry in thousands	126,4	134,2	136,9

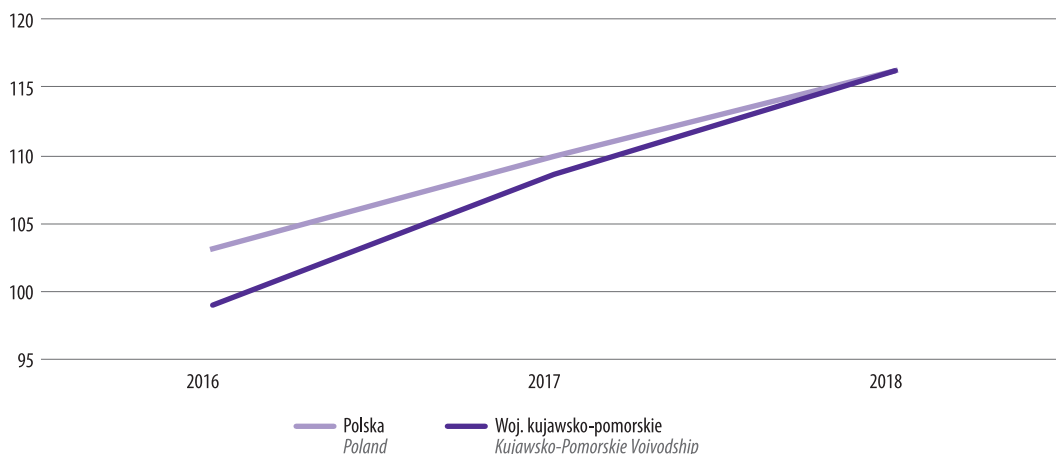
¹ Mierzonej wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego.

Tablica 18. Przemysł (dok.)
Table 18. Industry (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2015	2017	2018
BYDGOSZCZ			
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w mln zł Sold production of industry (current prices) in mln zł	11421,8	10292,7	11509,9
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in the sold production of industry (current prices) in %	96,1	95,0	95,4
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in the industry in thousands	28,7	28,9	29,6
TORUŃ			
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w mln zł Sold production of industry (current prices) in mln zł	5095,0	6099,8	5909,5
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in the sold production of industry (current prices) in %	93,2	92,9	91,6
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in the industry in thousands	14,0	14,2	14,1

Wykres 39. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe) 2015=100

Chart 39. Indices of sold production of industry (constant prices) 2015=100

Na ogólną wartość produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) w 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim złożyła się m.in. produkcja w sekcjach:

- przetwórstwo przemysłowe — na poziomie 60128,1 mln zł,
- dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja — 1576,0 mln zł.

Wzrost produkcji w ciągu ostatniego roku był wynikiem zwiększenia produkcji sprzedanej (w cenach stałych) przede wszystkim w przetwórstwie przemysłowym (o 7,0%), a także w sekcji dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja (o 6,3%).

Wśród działów przetwórstwa przemysłowego wyższa niż przed rokiem była (w cenach stałych) m.in. produkcja: komputerów, wyrobów elektronicznych, optycznych (o 24,2%), papieru i wyrobów z papieru (o 21,7%) oraz wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 20,5%). W analizowa-

nym okresie spadek odnotowano m.in. w działach zajmującym się produkcją: chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 5,4%), mebli (o 3,0%) oraz gumy i tworzyw sztucznych (o 2,1%).

Dane o wartości **produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług — w tzw. cenach bazowych.

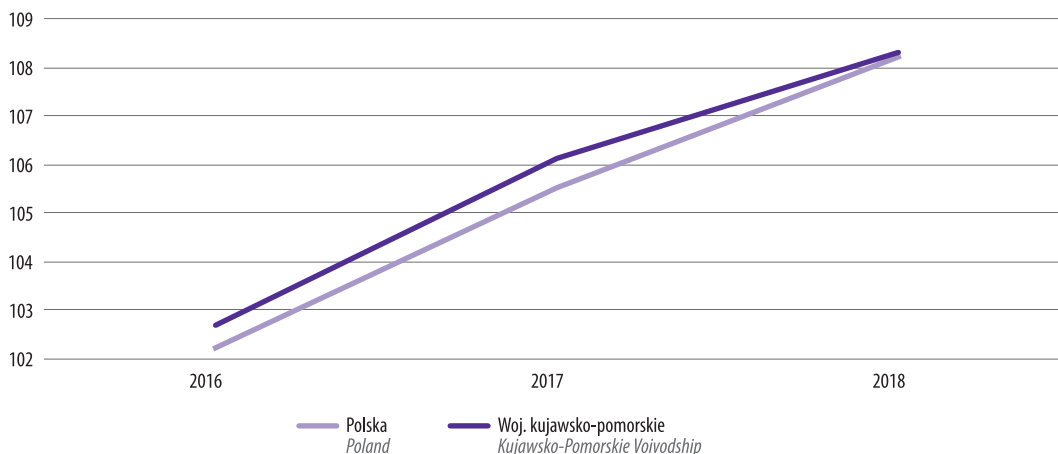
Tablica 19. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu w województwie kujawsko-pomorskim (ceny stałe)
Table 19. Indices of sold production of industry in Kujawsko-Pomorskie Voivodship (constant prices)

Sekcje i działy Sections and divisions	2017				2018			
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII
	analogiczny okres roku poprzedniego=100 corresponding period of previous year=100							
Ogółem <i>Total</i>	109,0	107,8	108,5	109,7	107,9	109,5	108,8	107,0
w tym: <i>of which:</i>								
Przetwórstwo przemysłowe <i>Manufacturing</i>	109,2	107,9	108,6	109,8	107,7	109,6	108,8	107,0
w tym: <i>of which:</i>								
Produkcja artykułów spożywczych <i>Manufacture of food products</i>	120,2	114,5	112,7	112,6	106,5	110,6	108,6	105,6
Produkcja wyrobów tekstylnych <i>Manufacture of textiles</i>	104,4	104,1	104,4	107,1	111,1	113,1	114,0	110,3
Produkcja odzieży <i>Manufacture of wearing apparel</i>	122,8	110,4	110,2	117,9	84,7	94,0	109,1	120,0
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ⁴ <i>Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker⁴</i>	105,2	102,4	100,1	101,5	112,1	112,7	117,7	117,4
Produkcja papieru i wyrobów z papieru <i>Manufacture of paper and paper products</i>	98,7	97,0	102,4	105,8	125,9	126,2	123,3	121,7
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji <i>Printing and reproduction of recorded media</i>	99,7	91,0	94,5	96,7	100,6	103,2	103,3	107,6
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych <i>Manufacture of chemicals and chemical products</i>	93,8	100,5	104,1	101,8	97,3	99,5	96,3	94,6
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych <i>Manufacture of rubber and plastic products</i>	113,1	111,8	109,5	109,7	96,4	98,0	97,5	97,9
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych <i>Manufacture of other non-metallic mineral products</i>	118,0	112,2	109,1	110,9	99,5	116,7	121,2	120,5
Produkcja wyrobów z metali ⁴ <i>Manufacture of metal products⁴</i>	115,7	115,4	115,1	114,8	106,0	107,2	109,6	108,7
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych <i>Manufacture of computer, electronic and optical products</i>	104,3	91,4	102,8	133,3	166,7	158,1	145,0	124,2
Produkcja urządzeń elektrycznych <i>Manufacture of electrical equipment</i>	115,6	119,7	119,5	112,5	118,0	114,9	111,9	109,2
Produkcja maszyn i urządzeń ⁴ <i>Manufacture of machinery and equipment n.e.c.</i>	136,4	129,2	122,8	115,4	98,8	103,4	105,3	104,2
Produkcja mebli <i>Manufacture of furniture</i>	117,0	112,4	113,0	112,9	103,6	101,9	98,6	97,0
Pozostała produkcja wyrobów <i>Other manufacturing</i>	117,7	106,7	104,6	109,4	101,2	100,7	101,5	99,4
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja⁴ <i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>	105,5	105,7	105,8	106,1	106,6	107,2	106,6	106,3
w tym: <i>of which:</i>								
Gospodarka odpadami, odzysk surowców ⁴ <i>Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery</i>	111,3	112,2	112,1	109,3	106,1	103,6	101,8	104,9

Wzrostowi produkcji sprzedanej przemysłu w województwie kujawsko-pomorskim w skali roku towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia (o 2,1%). W kraju przy wzroście produkcji sprzedanej w odniesieniu do roku poprzedniego zwiększyło się o 2,6% przeciętne zatrudnienie w przemyśle. W porównaniu z 2015 r. zarówno w województwie, jak i w kraju wzrosła produkcja sprzedana przemysłu, przy wzroście przeciętnego zatrudnienia odpowiednio o 8,3% i o 8,2%.

Wykres 40. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle 2015 = 100

Chart 40. Indices of average paid employment in industry 2015 = 100

W 2018 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie wyniosło 136,9 tys. osób i w stosunku do roku poprzedniego zwiększyło się w sekcji przetwórstwo przemysłowe (o 2,1%) oraz w sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja (o 1,9%).

Wykres 41. Struktura przeciętnego zatrudnienia w przemyśle według wybranych sekcji i działów PKD 2007 w 2018 r.

Chart 41. Structure of average paid employment in industry by selected sections and divisions of PKD 2007 in 2018

Wydajność pracy w przemyśle w 2018 r. mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego w województwie kujawsko-pomorskim wyniosła 458,9 tys. zł i była o 4,8% wyższa (w cenach stałych) niż przed rokiem. W kraju wydajność pracy w przemyśle w omawianym okresie wzrosła o 3,1%.

Dane prezentujące produkcję sprzedaną przemysłu w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” — informacja sygnałna dostępna co miesiąc,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” — publikacja dostępna co kwartał; jak również w Banku Danych Lokalnych.

Budownictwo

Construction

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim notowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa w odniesieniu do roku poprzedniego. Wyższa niż przed rokiem była wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. W omawianym okresie odnotowano zwiększenie wydajności pracy¹ w budownictwie, przy jednoczesnym wzroście przeciętnego zatrudnienia.

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 7906,3 mln zł i zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 27,0% (w skali kraju wzrosła o 25,2%).

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane te obejmują:

- wartość sprzedanych wyrobów, półfabrykatów i części własnej produkcji (niezależnie od tego czy otrzymano za nie należne opłaty);
- wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. przemysłowych, budowlanych, jak i innych niż przemysłowe i budowlane;
- zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Tablica 20. Budownictwo
Table 20 Construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
POLSKA POLAND				
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) w mln zł <i>Sold production of construction (current prices) in mln zł</i>	160403,8	181990,4	191257,1	239462,3
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % <i>Share of sold production of manufacturing in the sold production of industry (current prices) in %</i>	51,5	47,8	44,0	42,6
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. <i>Average paid employment in construction in thousands</i>	442,8	386,0	387,0	407,5
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP				
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) w mln zł <i>Sold production of construction (current prices) in mln zł</i>	5524,9	6549,7	6223,2	7906,3
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % <i>Share of sold production of manufacturing in the sold production of industry (current prices) in %</i>	56,4	60,2	59,4	61,1
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. <i>Average paid employment in construction in thousands</i>	22,2	18,8	18,9	19,4

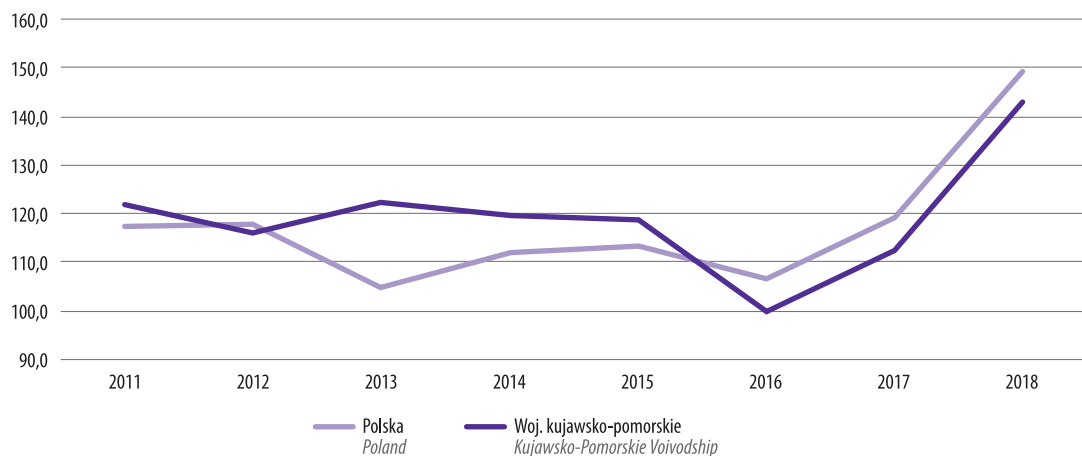
¹ Mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego.

Tablica 20. Budownictwo (dok.)
Table 20 Construction (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
BYDGOSZCZ				
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) w mln zł Sold production of construction (current prices) in mln zł	.	1033,0	1045,5	1271,7
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in the sold production of industry (current prices) in %	.	58,2	58,7	60,2
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	.	3,1	3,1	3,1
TORUŃ				
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) w mln zł Sold production of construction (current prices) in mln zł	.	1140,8	1129,3	1365,9
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in the sold production of industry (current prices) in %	.	64,7	61,6	59,4
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	.	3,0	2,9	3,0

Wykres 42. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)
2010 = 100

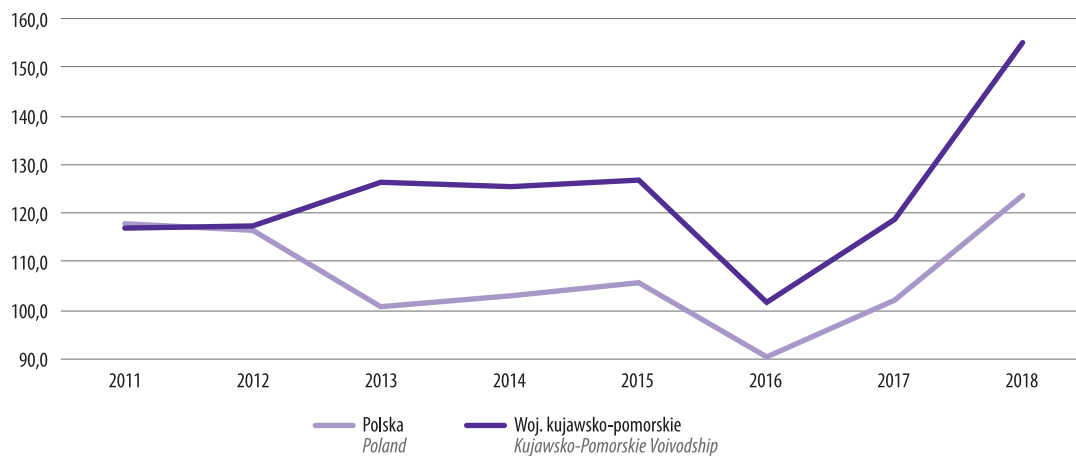
Wykres 42. Indices of sold production of construction (current prices)
2010 = 100

W województwie produkcja budowlano-montażowa w 2018 r. wyniosła 4828,1 mln zł (61,1% ogólnej wartości produkcji sprzedanej budownictwa) i zwiększyła się w stosunku do zanotowanej w roku poprzednim o 30,7%. W kraju produkcja budowlano-montażowa wzrosła o 21,3%.

**Wykres 43. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)
2010 = 100**

Wykres 43. *Indices of construction and assembly production (current prices)
2010 = 100*

W analizowanym okresie wśród przedsiębiorstw budowlanych znaczący udział posiadały podmioty specjalizujące się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (41,9% sprzedaży produkcji budowlano-montażowej), których produkcja wzrosła o 34,8% w porównaniu z rokiem poprzednim. W przedsiębiorstwach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne (udział 29,9%) produkcja wzrosła o 15,6%, a w podmiotach, których podstawowym rodzajem działalności jest budowa budynków (udział 28,2%) — wzrosła o 44,2%.

Tablica 21. Dynamika produkcji budowlano-montażowej w województwie kujawsko-pomorskim (ceny bieżące)

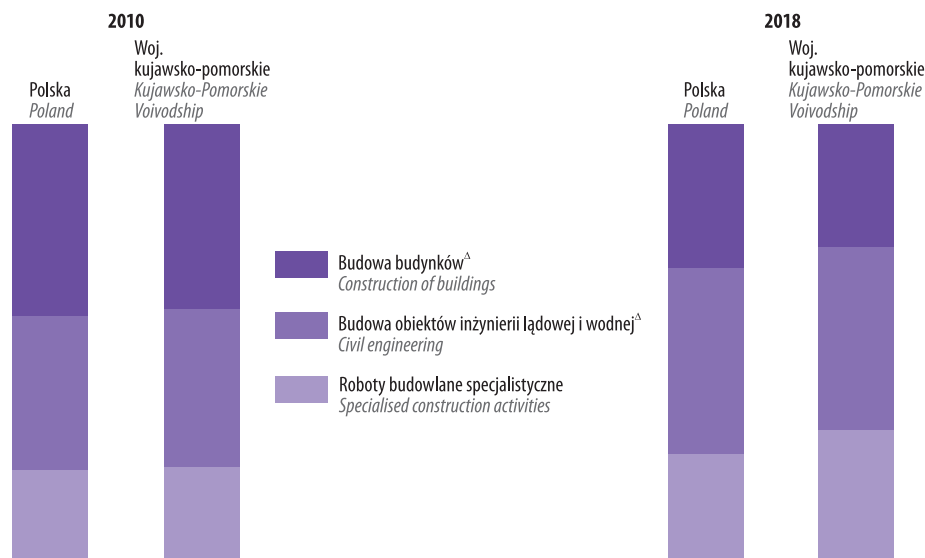
Table 21. *Indices of construction and assembly production in Kujawsko-Pomorskie Voivodship (current prices)*

Działy Divisions	2017				2018			
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII
	analogiczny okres roku poprzedniego=100 corresponding period of previous year=100							
Ogółem <i>Total</i>	93,9	102,8	104,5	116,8	133,0	129,3	142,3	130,7
Budowa budynków ^d <i>Construction of buildings^d</i>	77,8	86,7	88,7	91,9	148,2	141,4	153,2	144,2
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^d <i>Civil engineering</i>	105,4	102,6	108,9	127,2	122,8	132,6	145,4	134,8
Roboty budowlane specjalistyczne <i>Specialised construction activities</i>	103,2	121,2	117,0	130,6	128,3	116,4	129,7	115,6

W 2018 r. rosnącej produkcji sprzedanej budownictwa towarzyszyło zwiększenie przeciętnego zatrudnienia w tej sekcji (o 2,2%, wobec wzrostu o 5,3% w skali kraju).

Wykres 44. Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD (ceny bieżące)

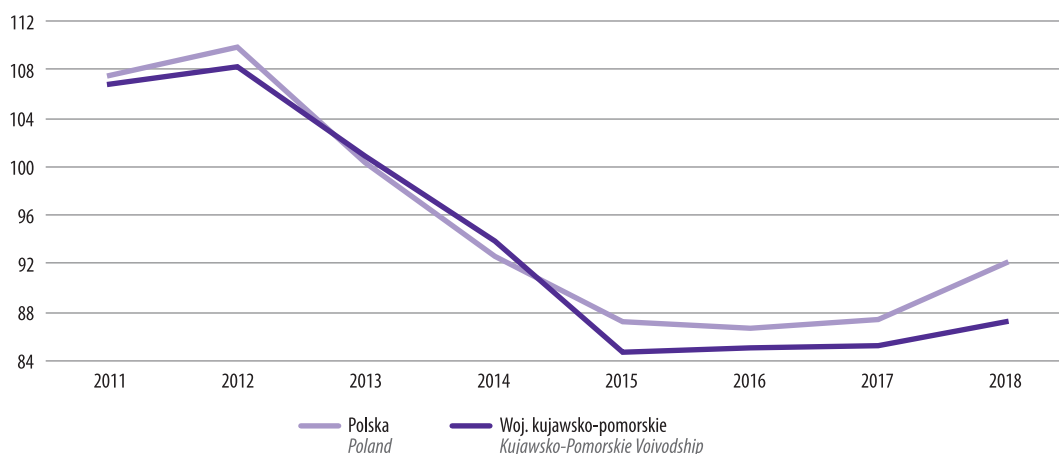
Wykres 44. Structure of construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)

Wydajność pracy w budownictwie mierzona produkcją sprzedaną na 1 zatrudnionego w 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim ukształtowała się na poziomie 408,3 tys. zł (w cenach bieżących), co oznacza wzrost o 24,3% w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres 45. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie 2010 = 100

Wykres 45. Indices of average paid employment in construction 2010 = 100

Dane prezentujące produkcję sprzedaną budownictwa w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” — informacja sygnałna dostępna co miesiąc,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” — publikacja dostępna co kwartał;

jak również w Banku Danych Lokalnych.

Budownictwo mieszkaniowe

Residential construction

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto. Spadła natomiast liczba mieszkań oddanych do użytkowania, jak również mieszkań na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego.

Informacje o mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych lub mieszkań większych na mniejsze. Dane w zakresie prezentowanych form budownictwa dotyczą:

- budownictwa indywidualnego, tj. mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora,
- budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem, tj. mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku,
- budownictwa spółdzielczego, tj. mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni.

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim oddano do użytkowania 7092 lokali, tj. o 8,4% mniej niż przed rokiem i o 22,1% więcej niż w 2010 r. Pod tym względem województwo kujawsko-pomorskie w 2018 r. spadło wśród województw na 11 pozycję z 8 w roku poprzednim. W 2018 r. w kraju odnotowano wzrost liczby oddanych mieszkań o 3,8% w porównaniu z poprzednim rokiem, a także największy w porównaniu z 2010 r. wzrost liczby mieszkań, który wyniósł 36,2%.

Tablica 22. Budownictwo mieszkaniowe
Table 22 Residential construction

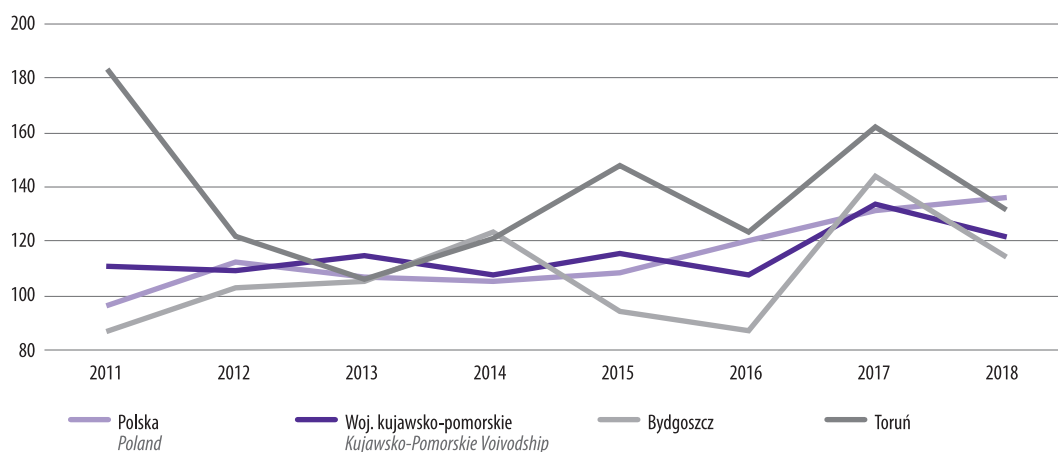
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
POLSKA POLAND				
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	3,5	3,8	4,6	4,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average usable floor space per dwelling completed in m ²	106,1	99,8	92,7	90,3
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for which permits have been issued or which have been registered with a construction project per 1000 population	4,5	4,9	6,5	6,7
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1000 population	4,1	4,4	5,4	5,8
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP				
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	2,8	3,2	3,7	3,4
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average usable floor space per dwelling completed in m ²	103,0	98,2	92,7	97,6
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for which permits have been issued or which have been registered with a construction project per 1000 population	3,3	4,1	5,4	5,2
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1000 population	3,1	3,2	4,2	4,4

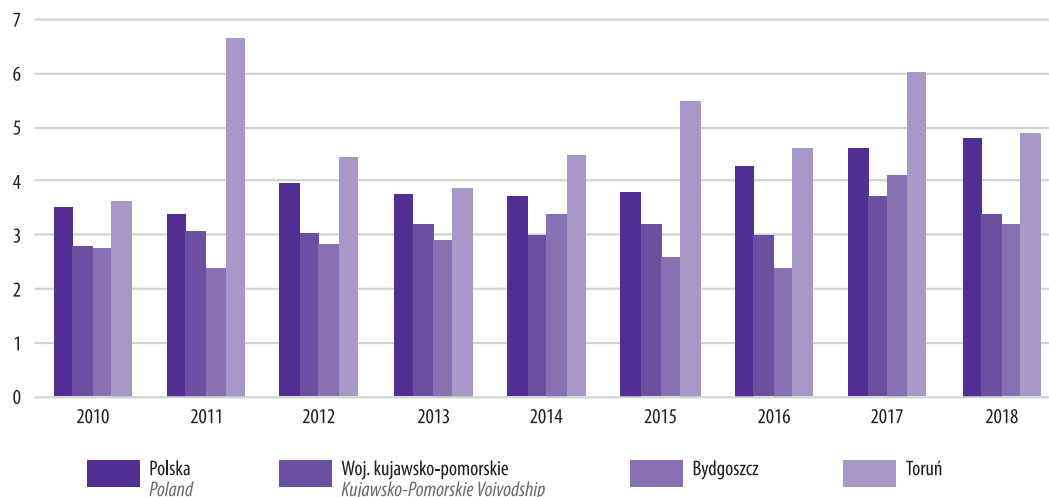
Tablica 22. Budownictwo mieszkaniowe (dok.)
 Table 22. Residential construction (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
BYDGOSZCZ				
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	2,7	2,6	4,1	3,2
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average usable floor space per dwelling completed in m ²	70,3	63,6	63,3	59,1
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for which permits have been issued or which have been registered with a construction project per 1000 population	2,2	4,9	8,8	5,9
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1000 population	2,1	3,2	5,9	5,5
TORUŃ				
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	3,6	5,5	6,0	4,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average usable floor space per dwelling completed in m ²	66,5	60,2	59,0	61,6
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for which permits have been issued or which have been registered with a construction project per 1000 population	3,5	7,2	9,1	9,2
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1000 population	4,4	6,2	6,8	8,0

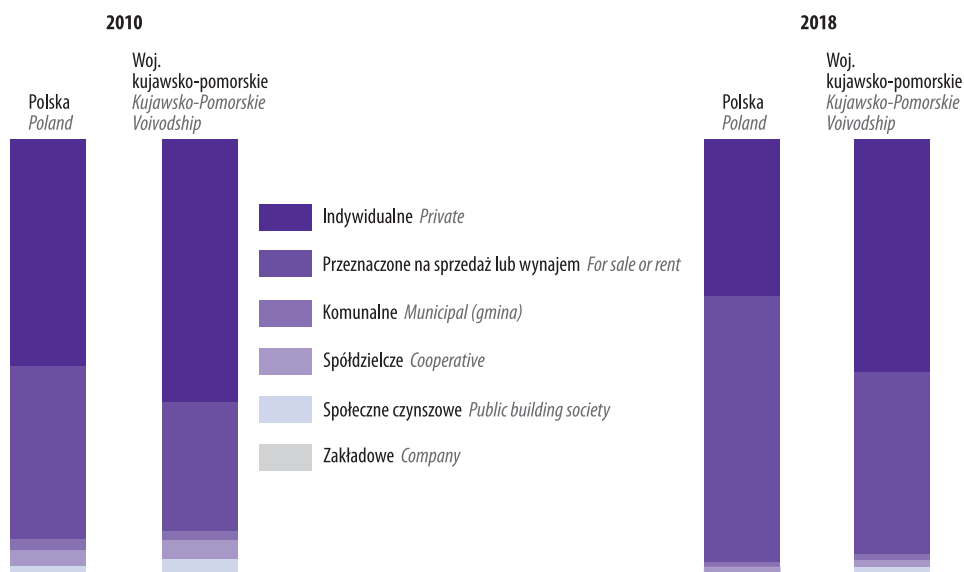
Wykres 46. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania
 2010 = 100

Chart 46. Indices of dwellings completed
 2010 = 100

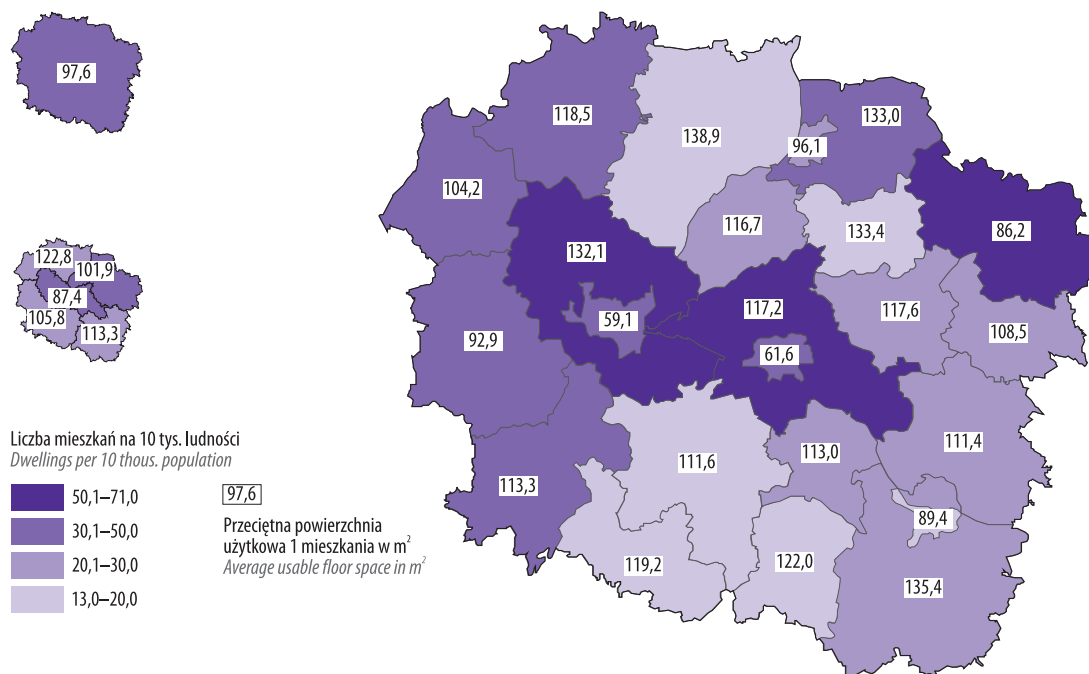

Wykres 47. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludnościChart 47. *Dwellings completed per 1000 population*

W 2018 r. budownictwo indywidualne w województwie kujawsko-pomorskim miało największy udział w strukturze mieszkań oddanych do użytkowania (w Polsce mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem). Wzrost liczby oddanych do użytkowania mieszkań nastąpił w budownictwie indywidualnym (o 6,5% w stosunku do 2017 r. i o 15,1% w porównaniu z 2010 r.). Spadek liczby oddanych mieszkań notowano w pozostałych formach budownictwa: zakładowym (oddano o 75,0% mniej mieszkań niż w 2017 r. i o 50,0% mniej niż w 2010 r.), komunalnym (o 59,0% i 23,5% mniej), spółdzielczym (o 49,3% i o 54,9% mniej), przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (o 17,2% mniej niż w 2017 r. i o 52,9% więcej niż w 2010 r.) oraz w budownictwie społecznym czynszowym (odpowiednio o 6,2% i o 27,4% mniej).

Wykres 48. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwaChart 48. *Structure of dwellings completed by form of construction*

Mapa 9. Mieszkania oddane do użytkowania w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r.
 Map 9. Dwellings completed in Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2018

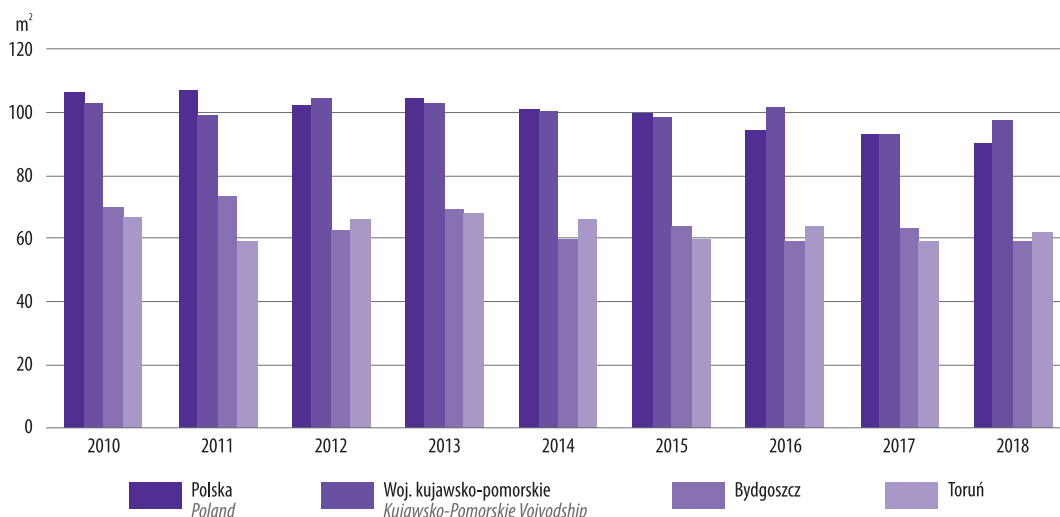
Tablica 23. Mieszkania oddane do użytkowania w województwie kujawsko-pomorskim
 Table 23 Dwellings completed in Kujawsko-Pomorskie Voivodship

Formy budownictwa Type of construction	2017				2018			
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	2016= = 100	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² average usable floor space per dwelling in m ²	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	2017= = 100	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² average usable floor space per dwelling in m ²
Ogółem <i>Total</i>	7743	100,0	123,7	92,7	7092	100,0	91,6	97,6
Indywidualne <i>Private</i>	3523	45,5	98,0	133,9	3751	52,9	106,5	132,5
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem <i>For sale or rent</i>	3583	46,3	143,3	59,9	2965	41,8	82,8	59,2
Komunalne (gminne) <i>Municipal (gmina)</i>	222	2,9	312,7	45,9	91	1,3	41,0	54,5
Zakładowe <i>Company</i>	8	0,1	133,3	60,0	2	0,0	25,0	225,5
Spoleczne czynszowe <i>Public building society</i>	178	2,3	200,0	44,7	167	2,4	93,8	44,9
Spółdzielcze <i>Cooperative</i>	229	3,0	x	54,9	116	1,6	50,7	59,9

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. wyniosła 97,6 m² — 7 pozycja wśród województw (w kraju — 90,3 m²) i zwiększyła się o 4,9 m² w stosunku do roku poprzedniego (w kraju spadek o 2,4 m²), a w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 5,4 m² (w kraju spadła o 15,8 m²). Spośród 9 ostatnich lat największą powierzchnię użytkową 1 mieszkania odnotowano w województwie w 2012 r. — 104,1 m².

Wykres 49. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania
Chart 49. Average usable floor space per dwelling completed

Mieszkania o największej przeciętnej powierzchni (225,5 m²) oddano w budownictwie zakładowym, natomiast najmniejszymi były lokale społeczne czynszowe — 44,9 m².

W województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. największe mieszkania oddano w powiecie świeckim (przeciętna powierzchnia użytkowa — 138,9 m²), a w dalszej kolejności w powiatach: włocławskim (135,4 m²), wąbrzeskim (133,4 m²), grudziądzkim (133,0 m²), bydgoskim (132,1 m²), a najmniejsze w Bydgoszczy — 59,1 m² i w Toruniu — 61,6 m².

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim pozwolenia na budowę lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym 10792 mieszkań, tj. o 3,4% mniej niż rok wcześniej oraz o 56,1% więcej niż w 2010 r. (w kraju nastąpił wzrost odpowiednio o 2,7% i o 47,0%).

W województwie kujawsko-pomorskim pozwolenia na budowę największej liczby mieszkań wydano inwestorom budującym z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem, tj. 5791 pozwoleń (53,7% ogółu) oraz indywidualnym — 4736 pozwoleń (43,9%). Ponadto w 2018 r. uzyskano pozwolenia na realizację 183 lokali komunalnych, 80 społecznych czynszowych oraz 2 zakładowych.

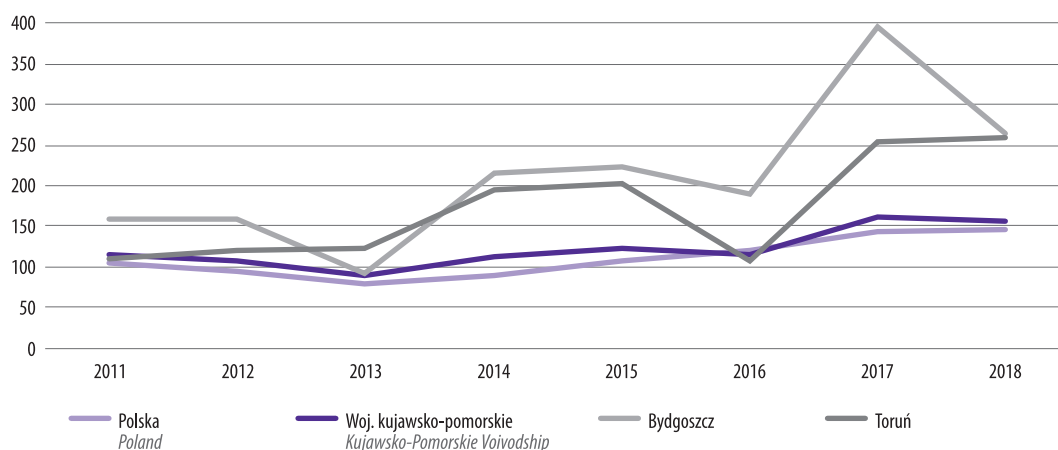
Tablica 24. Mieszkania, na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w województwie kujawsko-pomorskim

Table 24. Dwellings for which permits have been granted or which have been registered with a construction project in Kujawsko-Pomorskie Voivodship

Formy budownictwa Type of construction	2017			2018		
	w liczbach biewzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	2016=100	w liczbach biewzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	2017=100
Ogółem <i>Total</i>	11176	100,0	139,5	10792	100,0	96,6
Indywidualne <i>Private</i>	.	x	x	4736	43,9	x
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem <i>For sale or rent</i>	.	x	x	5791	53,7	x
Komunalne (gminne) <i>Municipal (gmina)</i>	42	0,4	37,5	183	1,7	435,7
Zakładowe <i>Company</i>	50	0,4	x	2	0,0	4,0
Spółeczne czynszowe <i>Public building society</i>	456	4,1	x	80	0,7	17,5
Spółdzielcze <i>Cooperative</i>	18	0,2	x	–	x	x

Wykres 50. Dynamika liczby mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym 2010 = 100

Chart 50. Indices of number of dwellings for which permits have been issued or which have been registered with a construction 2010 = 100

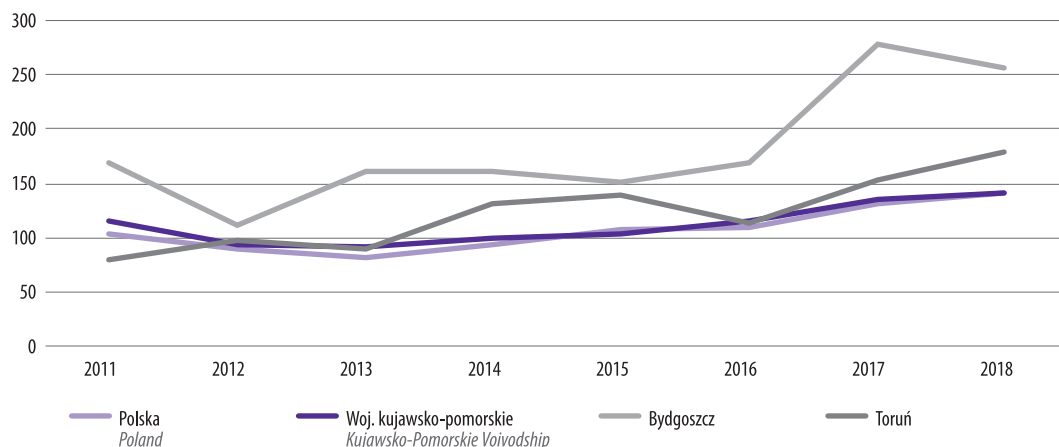

W 11 powiatach i 1 mieście na prawach powiatu zanotowano większą niż przed rokiem liczbę mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym. Największy wzrost nastąpił w powiecie rypińskim (o 171,9%) oraz wąbrzeskim (o 168,3%). Wyraźny spadek natomiast zaobserwowano w Bydgoszczy (o 33,2%) oraz powiecie aleksandrowskim (o 20,8%).

W 2018 r. rozpoczęto budowę 9147 mieszkań, tj. o 4,6% więcej niż w 2017 r. (w skali roku w kraju wzrost wyniósł 7,7%) i było to najwięcej w ciągu ostatnich 9 lat. W porównaniu z 2010 r. liczba rozpoczętych budów mieszkań zwiększyła się w województwie o 41,2% (w kraju — o 40,4%).

**Wykes 51. Dynamika liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto
2010 = 100**

Chart 51. Indices of number in which construction has begun
2010 = 100

W województwie w 2018 r. największą liczbę mieszkań, których budowę rozpoczęto zanotowano w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem — 4470 oraz w budownictwie indywidualnym — 4363.

W województwie kujawsko-pomorskim w odniesieniu do 2017 r. wzrost liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto odnotowano w 8 powiatach i w 3 miastach na prawach powiatu. Najwyższy wzrost wystąpił w Grudziądzu (o 131,5%), we Włocławku (o 106,3%) oraz w powiatach rypińskim (o 97,2%) i radziejowskim (o 95,5%). Wyraźny spadek odnotowano w powiatach: brodnickim (o 34,3%), nakielskim (o 27,7%), aleksandrowskim i golubsko-dobrzyńskim (po 22,8%).

Dane prezentujące budownictwo mieszkaniowe w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” — informacja sygnałna dostępna co miesiąc,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” — publikacja dostępna co kwartał,
- „Budownictwo mieszkaniowe w województwie kujawsko-pomorskim” — roczna informacja sygnałna;

jak również w Banku Danych Lokalnych.

Rynek wewnętrzny

Internal market

W województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. wzrosła wartość sprzedaży detalicznej w odniesieniu do roku poprzedniego (w 2017 r. również zanotowano wzrost); wzrosła także wartość sprzedaży hurtowej towarów.

Wartość sprzedaży detalicznej (w cenach bieżących) zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe w 2018 r. zwiększyła się w odniesieniu do poprzedniego roku o 7,1% (w kraju sprzedaż detaliczna ukształtowała się na poziomie o 7,5% wyższym niż w roku poprzednim).

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** obejmują sprzedaż towarów konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny), w ilościach wskazujących na zakupy dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Tablica 25. Dynamika sprzedaży detalicznej^a (ceny bieżące)
Table 25. Indices of retail sale^a (current prices)

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010	2015	2017	2018
	rok poprzedni=100 <i>previous year=100</i>			
POLSKA				
Ogółem <i>Total</i>	105,5	100,9	108,4	107,5
w tym: <i>of which</i>				
Pojazdy samochodowe, motocykle, części <i>Motor vehicles, motorcycles, parts</i>	107,9	108,4	105,1	102,3
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe <i>Solid, liquid and gaseous fuels</i>	113,1	89,7	112,2	115,8
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe <i>Food, beverages and tobacco products</i>	101,2	102,3	107,0	103,3
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach <i>Other retail sale in non-specialized stores</i>	113,6	109,3	105,4	105,4
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny <i>Pharmaceuticals, cosmetics, orthopaedic equipment</i>	117,2	106,3	112,7	112,5
Tekstylia, odzież, obuwie <i>Textiles, clothing, footwear</i>	113,1	108,2	112,8	108,3
Meble, RTV, AGD <i>Furniture, radio, TV and household appliances</i>	123,0	104,3	109,9	107,9
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach <i>Papers, books, other sale in specialized stores</i>	83,6	115,9	109,4	101,5
Pozostałe <i>Others</i>	95,9	87,7	105,0	111,5

^a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym w omawianym okresie stanem organizacyjnym. Odnotowane zmiany (wzrost/spadek) wartości sprzedaży detalicznej w poszczególnych grupach rodzajów działalności przedsiębiorstw mogą zatem również wynikać ze zmiany przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa oraz zmian organizacyjnych (np. połączenia przedsiębiorstw). Nie ma to wpływu na dynamikę sprzedaży detalicznej ogółem.

^a The grouping of enterprises is presented on the basis of Polish Classification of Activities (PKD 2007) by including the enterprise in a specific category according to the predominant type of activity, in accordance with the organizational status in the period under consideration. The recorded changes (increase / decrease) in the value of retail sales in particular groups of business types of enterprises may also result from changes in the prevailing type of business activity and organizational changes (e.g. business combinations). This does not affect the dynamics of retail sales in general.

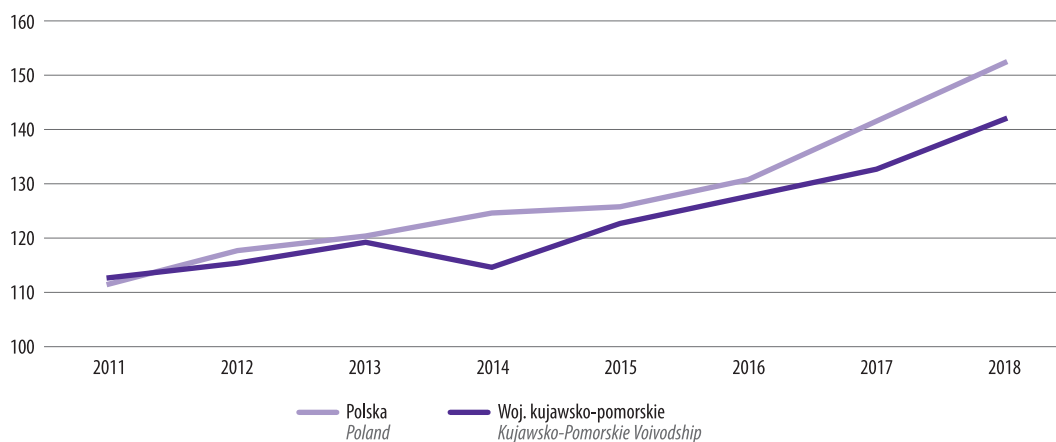
Tablica 25. Dynamika sprzedaży detalicznej^a (dok.)
Table 25. Indices of retail sale^a (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	rok poprzedni=100 previous year=100			
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP				
Ogółem <i>Total</i>	112,6	107,1	104,0	107,1
w tym: <i>of which</i>				
Pojazdy samochodowe, motocykle, części <i>Motor vehicles, motorcycles, parts</i>	108,8	116,8	90,0	104,8
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe <i>Solid, liquid and gaseous fuels</i>	125,5	#	#	#
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe <i>Food, beverages and tobacco products</i>	106,6	109,8	105,9	99,6
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach <i>Other retail sale in non-specialized stores</i>	107,4	139,3	107,8	105,4
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny <i>Pharmaceuticals, cosmetics, orthopaedic equipment</i>	110,7	#	#	#
Tekstylia, odzież, obuwie <i>Textiles, clothing, footwear</i>	93,4	118,1	104,3	98,5
Meble, RTV, AGD <i>Furniture, radio, TV and household appliances</i>	85,5	129,4	99,7	93,2
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach <i>Papers, books, other sale in specialized stores</i>	131,4	57,3	108,9	96,9
Pozostałe <i>Others</i>	118,9	89,2	111,4	127,3

^a Patrz notka a na str. 86.
^a See note food a on page 86.

Wykres 52. Dynamika sprzedaży detalicznej (ceny bieżące)
2010 = 100

Chart 52. Indices of retail sale (current prices)
2010 = 100

W województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. największy wzrost sprzedaży detalicznej w odniesieniu do 2017 r. zanotowano w kategorii pozostałe (o 27,3%). Ponadto wzrost wystąpił w grupie pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach (o 5,4%) oraz w grupie pojazdy samochodowe, motocykle, części (o 4,8%).

Poziomu sprzedaży z 2017 r. nie uzyskano m.in. w grupach: meble, RTV, AGD (sprzedaż o 6,8% niższa), prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach (o 3,1%), tekstylia, odzież, obuwie (o 1,5%) oraz żywność, napoje i wyroby tytoniowe (o 0,4% niższa sprzedaż).

W strukturze sprzedaży detalicznej w 2018 r. największy udział miały przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż: żywności, napojów i wyrobów tytoniowych (37,4%), pozostałą (16,2%) oraz pojazdów samochodowych, motocykli, części (13,6%).

Tablica 26. Dynamika sprzedaży detalicznej^a w województwie kujawsko-pomorskim (ceny bieżące)

Table 26. *Indices of retail sale^a in Kujawsko-Pomorskie Voivodship (current prices)*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2016				2017			
	I–III	I–VI	I–IX	I–XII	I–III	I–VI	I–IX	I–XII
	analogiczny okres roku poprzedniego=100 <i>corresponding period of previous year=100</i>							
Ogółem <i>Total</i>	108,5	107,1	105,3	104,0	103,9	104,1	106,1	107,1
w tym: <i>of which</i>								
Pojazdy samochodowe, motocykle, części <i>Motor vehicles, motorcycles, parts</i>	96,3	91,8	89,7	90,0	112,6	111,9	112,1	104,8
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe <i>Food, beverages and tobacco products</i>	103,1	105,2	105,3	105,9	109,3	101,7	100,6	99,6
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach <i>Other retail sale in non-specialized stores</i>	#	102,8	104,9	107,8	#	98,6	100,5	105,4
Tekstylia, odzież, obuwie <i>Textiles, clothing, footwear</i>	112,0	108,8	108,7	104,3	80,8	89,4	93,9	98,5
Meble, RTV, AGD <i>Furniture, radio, TV and household appliances</i>	97,7	99,9	101,0	99,7	107,0	99,4	94,3	93,2
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach <i>Papers, books, other sale in specialized stores</i>	100,0	105,7	106,4	108,9	104,9	100,5	104,0	96,9
Pozostałe <i>Others</i>	114,2	113,6	111,8	111,4	115,1	118,0	126,9	127,3

^a Patrz notka a do tabl. 25 na str. 86.

^a See note food a to the table 25 on page 86.

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim sprzedaż hurtowa (w cenach bieżących) w jednostkach handlowych przekroczyła o 4,8% poziom zanotowany przed rokiem (w kraju była wyższa o 10,9%). Sprzedaż hurtowa w jednostkach hurtowych zwiększyła się w skali roku o 5,1% (w kraju była wyższa o 8,4%).

Dane prezentujące rynek wewnętrzny w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” — informacja sygnałna dostępna co miesiąc,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” — publikacja dostępna co kwartał.

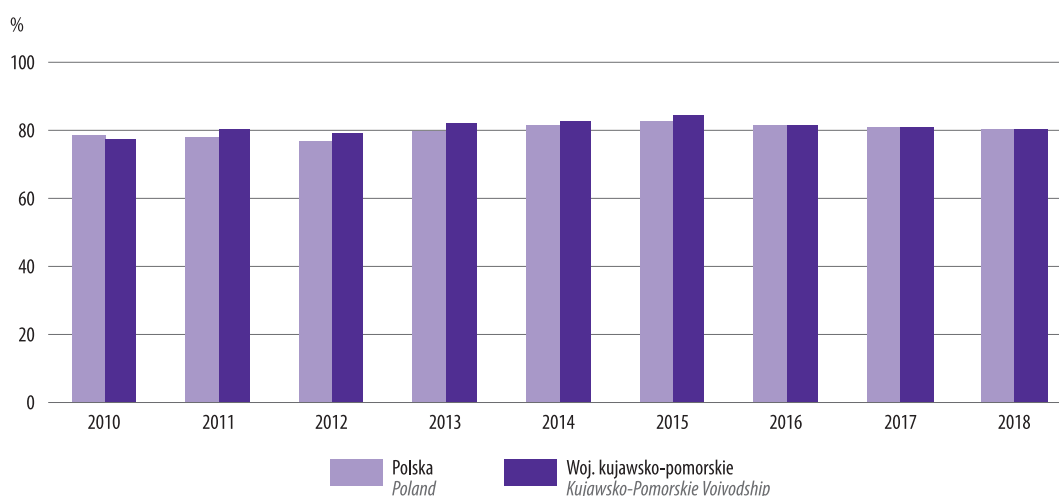
Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

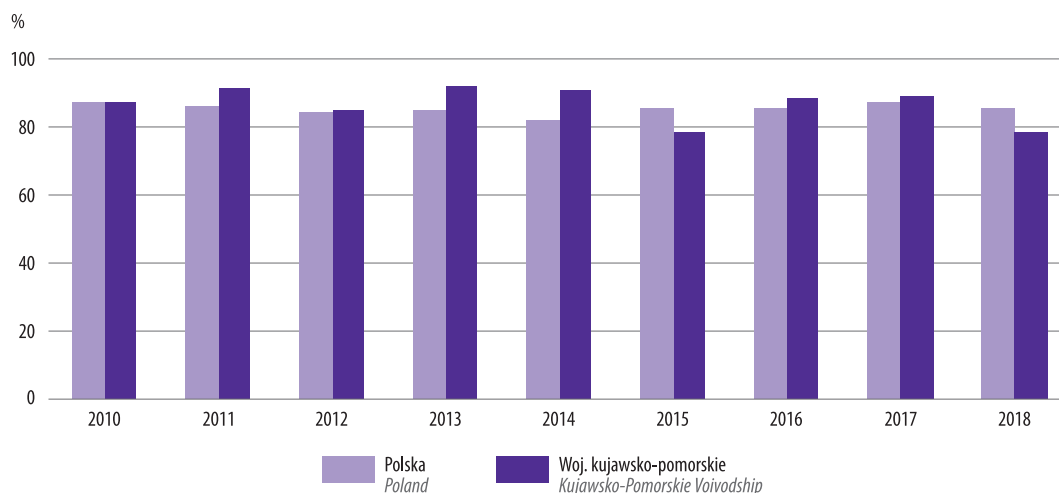
W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim podstawowe wyniki finansowe uzyskane przez badane przedsiębiorstwa niefinansowe były lepsze niż przed rokiem (w kraju pogorszyły się). Polepszyły się w większości podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe.

Dane dotyczące wyników finansowych przedsiębiorstw prezentuje się zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 29 IX 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 351).

Wykres 53. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie badanych podmiotów
Chart 53. Share of number of enterprises showing net profit in total number of surveyed entities

Wykres 54. Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w przychodach z całokształtu działalności
Chart 54. Share of revenues of enterprises showing net profit in the revenues from total activity

Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności obejmują:

- koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług), tj. koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
- wartości sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);
- pozostałe koszty operacyjne;
- koszty finansowe.

W województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. zysk netto wykazało 80,1% przedsiębiorstw, wobec 80,8% przed rokiem. Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w przychodach z całokształtu działalności ogólnej liczby podmiotów zmalał z 89,1% w 2017 r. do 78,6% w analizowanym okresie.

Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej — do końca 2015 r. skorygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych;
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia, które obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych, a od 2013 r. również inne płatności wynikające z odrębnych przepisów.

Przychody z całokształtu działalności w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. wyniosły 105299,5 mln zł i w odniesieniu do poprzedniego roku były wyższe o 4,9%, natomiast koszty ich uzyskania wyniosły 99423,9 mln zł i były wyższe o 3,6% w porównaniu z 2017 r. W efekcie większego wzrostu całkowitych przychodów niż odpowiadających im kosztów polepszył się wskaźnik poziomu kosztów, który w 2018 r. wyniósł 94,4% (w 2017 r. — 95,6%). Wskaźnik poziomu kosztów liczony dla badanych przedsiębiorstw z terenu całego kraju wyniósł 95,5%, wobec 94,8% rok wcześniej.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim osiągnęły wartość 103420,2 mln zł (wzrost o 5,1% w stosunku do 2017 r.), a koszt własny ich uzyskania wyniósł 97583,2 mln zł (wzrost o 4,1% w skali roku). Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (na poziomie 5837,0 mln zł) był o 26,0% wyższy niż w 2017 r. Polepszył się wynik na pozostałej działalności operacyjnej, który w 2018 r. wyniósł 388,0 mln zł wobec minus 45,3 mln w 2017 r. W tym samym czasie zwiększyła się strata na operacjach finansowych (z minus 172,0 mln zł do minus 349,5 mln zł w 2018 r.). Wynik finansowy brutto osiągnął wartość 5875,5 mln zł, tj. o 33,0% wyższą niż w 2017 r. Po odliczeniu obciążeń (tj. podatku dochodowego) wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 4925,0 mln zł i był wyższy o 30,6% w stosunku do uzyskanego w 2017 r.

Wykres 55. Wskaźnik poziomu kosztów

Chart 55. Cost level indicator

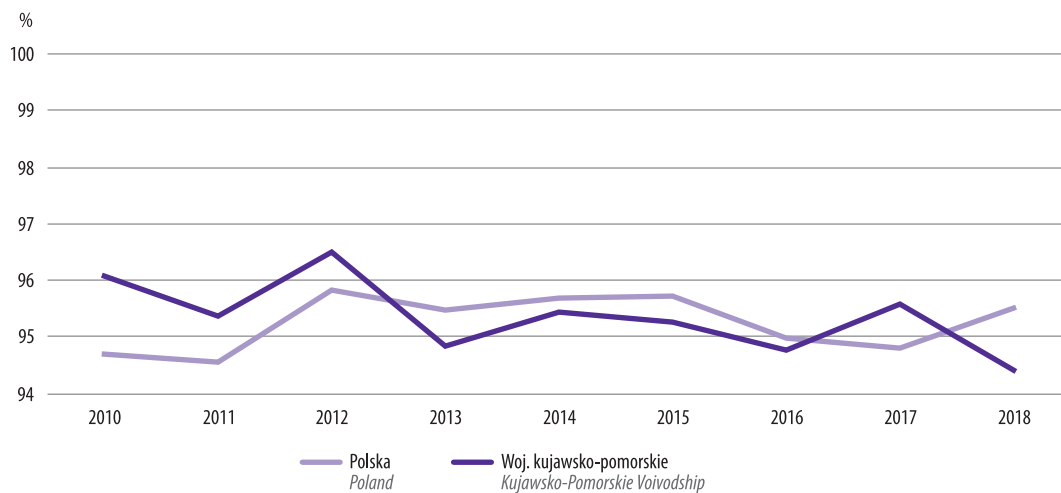
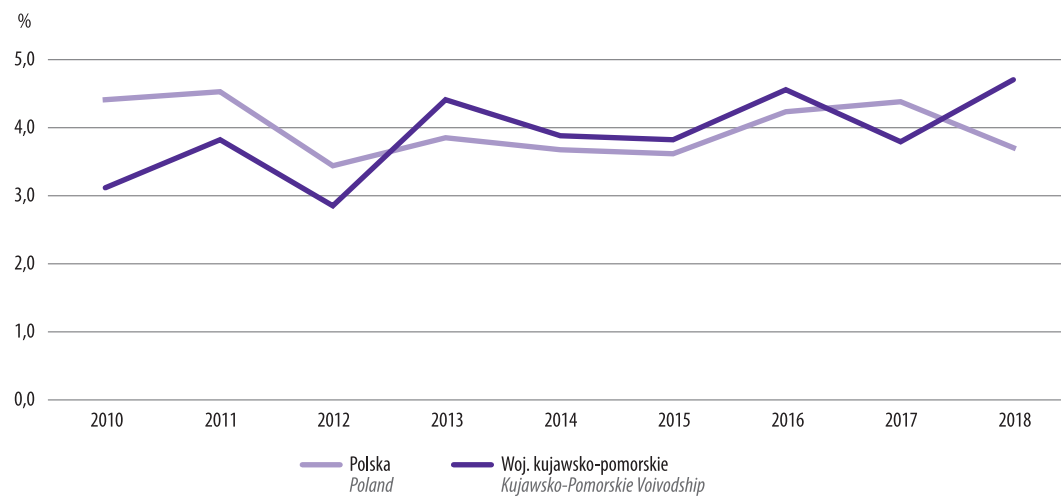
Wykres 56. Wskaźnik rentowności obrotu netto

Chart 56. Net turnover profitability rate

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
- wskaźnik rentowności ze sprzedaży jest to relacja wyniku ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto jest to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności;
- wskaźnik rentowności obrotu netto jest to relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
- wskaźnik płynności I stopnia jest to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych;
- wskaźnik płynności II stopnia jest to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych.

W województwie kujawsko-pomorskim polepszył się wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (wzrost o 0,9 p. proc. do 5,6% w 2018 r.); wskaźnik dla Polski pogorszył się o 0,3 p. proc. do 4,6%. Wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto w województwie były lepsze niż w 2017 r. (tj. odpowiednio wyższe o 1,2 p. proc i o 0,9 p. proc.), natomiast w kraju gorsze, tj. oba niższe o 0,7 p. proc. W skali roku zmalał w województwie wskaźnik płynności finansowej I stopnia z 30,2% do 25,3%, a wskaźnik płynności finansowej II stopnia zmalał z 88,7% do 80,7% w 2018 r.

Tablica 27. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Table 27. Selected economic and financial indicators in researched non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	w %			
	POLSKA POLAND			
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	94,7	95,7	94,8	95,5
Wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów Profitability rate from the sale of products, goods and materials	5,2	4,5	4,9	4,6
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability rate	5,3	4,3	5,2	4,5
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability rate	4,4	3,6	4,4	3,7
Wskaźnik płynności I stopnia Financial liquidity indicator of the first degree	39,7	38,3	38,4	36,2
Wskaźnik płynności II stopnia Financial liquidity indicator of the second degree	105,5	101,0	102,2	98,4
	WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP			
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	96,1	95,3	95,6	94,4
Wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów Profitability rate from the sale of products, goods and materials	3,9	5,1	4,7	5,6
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability rate	3,9	4,7	4,4	5,6
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability rate	3,1	3,8	3,8	4,7
Wskaźnik płynności I stopnia Financial liquidity indicator of the first degree	28,0	33,4	30,2	25,3
Wskaźnik płynności II stopnia Financial liquidity indicator of the second degree	112,5	91,3	88,7	80,7

W 2018 r. sytuacja ekonomiczno-finansowa w województwie kujawsko-pomorskim była lepsza niż przed rokiem, w kraju gorsza. Podstawowe wskaźniki rentowności w województwie zmieniły się w większym stopniu niż w Polsce.

Dane prezentujące wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” — informacja sygnałna dostępna co miesiąc,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” — publikacja dostępna co kwartał; jak również w Banku Danych Lokalnych i w Dziedzicznej Bazie Wiedzy.

Nakłady inwestycyjne

Investment outlays

W województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. odnotowano spadek nakładów inwestycyjnych badanych przedsiębiorstw mających siedzibę na terenie województwa w odniesieniu do roku poprzedniego. W porównaniu z 2017 r. zwiększyła się liczba inwestycji nowo rozpoczętych oraz ich wartość kosztorysowa.

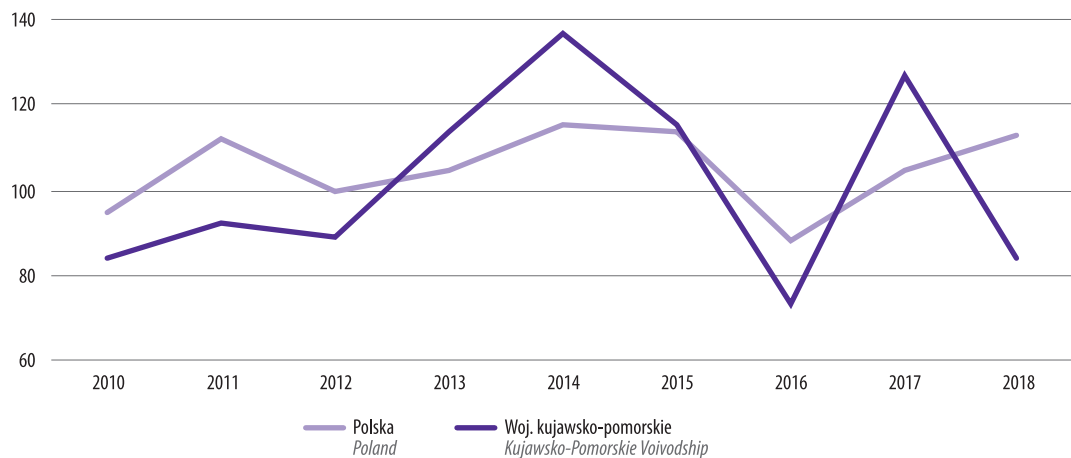
Nakłady inwestycyjne badanych przedsiębiorstw w 2018 r. wyniosły 3203,1 mln zł i były (w cenach bieżących) niższe od notowanych rok wcześniej o 15,7%. W kraju wartość nakładów inwestycyjnych w odniesieniu do 2017 r. — zwiększyła się (o 12,5%).

Nakłady inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Wykres 57. Dynamika nakładów inwestycyjnych (ceny bieżące)

Rok poprzedni = 100

Chart 57. Indices of investment outlays (current prices)
Previous year = 100

Tablica 28. Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)
 Table 28. Investment outlays (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
POLSKA POLAND				
Ogółem w mln zł <i>Total in mln zł</i>	89236,8	136474,6	126186,5	141988,0
w tym – w % – nakłady na: of which – in % – investment on:				
Budynki i budowle <i>Buildings and structures</i>	42,1	39,3	34,7	36,5
Zakupy <i>Purchases</i>	56,8	59,4	64,3	62,6
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi <i>machinery, technical equipment and tools</i>	45,5	46,4	50,3	49,8
środków transportu <i>transport equipment</i>	11,3	13,0	14,1	12,8
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP				
Ogółem w mln zł <i>Total in mln zł</i>	2767,1	4089,4	3801,2	3203,1
w tym – w % – nakłady na: of which – in % – investment on:				
Budynki i budowle <i>Buildings and structures</i>	37,5	30,2	29,0	26,9
Zakupy <i>Purchases</i>	61,1	68,6	70,9	73,0
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi <i>machinery, technical equipment and tools</i>	52,7	59,1	62,4	58,9
środków transportu <i>transport equipment</i>	8,4	9,5	8,4	14,1

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe;
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem);
- środki transportu;
- inne, tj. melioracje szczegółowe, koszty ponoszone przy nabyciu gruntów i używanych środków trwałych oraz inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji (uwzględnione wyłącznie w danych wyrażonych w cenach bieżących), z wyjątkiem odsetek nieuwzględnionych w wartości nakładów na środki trwałe przez podmioty stosujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r.

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim z ogólnej kwoty nakładów inwestycyjnych na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia wydatkowano 1886,7 mln zł (mniej o 20,5% niż rok wcześniej), na budynki i budowle — 862,5 mln zł (o 21,7% mniej), a na środki transportu — 450,3 mln zł (o 40,5% więcej). Zakupy inwestycyjne osiągnęły wartość 2337,0 mln zł i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyły się o 13,2%, a ich udział (73,0%) w nakładach ogółem zwiększył się w skali roku o 2,1 p. proc.

Na spadek nakładów inwestycyjnych w stosunku do analogicznego okresu 2017 r. miały wpływ głównie spadki nakładów w sekcjach handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 13,5%) oraz przetwórstwo przemysłowe (o 10,2%). Największy wzrost nakładów inwestycyjnych w skali roku, bo 2-krotny, odnotowano w sekcji transport i gospodarka magazynowa. Wzrosły także nakłady m.in. w sekcjach: obsługa rynku nieruchomości (o 33,1%), dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 20,8%) oraz budownictwo (o 15,2%).

W 2018 r. inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie: przetwórstwa przemysłowego (których udział wyniósł 65,4% ogółu nakładów inwestycyjnych), handlu; naprawy pojazdów samochodowych (12,4%), transportu i gospodarki magazynowej (5,2%) dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami; rekultywacji (5,1%). W strukturze nakładów według sekcji w porównaniu z poprzednim rokiem najbardziej zwiększył się udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego (o 4,0 p. proc.) oraz transportu i gospodarki magazynowej (o 3,0 p. proc.).

W 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim inwestorzy rozpoczęli realizację 1886 nowych inwestycji o łącznej wartości kosztorysowej 1431,4 mln zł (w roku poprzednim rozpoczęto 1685 nowych inwestycji o wartości 1102,7 mln zł). W kraju w omawianym okresie liczba rozpoczętych inwestycji zwiększyła się o 8,8%, a ich wartość kosztorysowa była niższa o 8,1%.

Dane prezentujące nakłady inwestycyjne w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” — informacja sygnałna dostępna co miesiąc,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” — publikacja dostępna co kwartał;

jak również w Banku Danych Lokalnych.

Uwagi ogólne

1. Dane zamieszczone w publikacji — jeśli nie zaznaczono inaczej — podano w **każdorazowym podziale administracyjnym kraju**. W opisie województwa informacje o liczbie podregionów, powiatów, miast na prawach powiatu, miastach ogółem oraz gminach podano według stanu w dniu 31 XII 2018 r.
2. Dane prezentuje się w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności — PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej — Statistical Classification of Economic Activities in the European Community — NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885) z późniejszymi zmianami.
3. W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania ujmując pod pojęciem „**Przemysł**” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.
4. Dane w podziale według sekcji i działów PKD 2007 oraz w podziale terytorialnym opracowano **metodą przedsiębiorstw**.
5. Dane opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.
6. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj. osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.
7. Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową), na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.
8. Dane prezentowane w publikacji obejmują podmioty gospodarki narodowej bez względu na charakter własności.
9. W publikacji dane w zakresie:
 - a) **przeciętnego zatrudnienia i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń** dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób;
 - b) **produkcji sprzedanej przemysłu i budownictwa** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób;
 - c) **wyników finansowych przedsiębiorstw niefinansowych oraz nakładów inwestycyjnych i inwestycji rozpoczętych** dotyczą podmiotów gospodarczych prowadzących księgi rachunkowe (z wyjątkiem podmiotów, których podstawowym rodzajem działalności jest działalność zaklasyfikowana według PKD 2007 do sekcji „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” oraz „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa”), w których liczba pracujących przekracza 49 osób.
10. Informacje odnoszące się do **sektora przedsiębiorstw** prezentuje się w oparciu o definicję przedsiębiorstwa wprowadzoną w rozporządzeniu Rady (EWG) Nr 696/93 z dnia 15 III 1993 r. w sprawie jednostek statystycznych do celów obserwacji i analizy systemu produkcyjnego we Wspólnocie. Zgodnie z ww. rozporządzeniem, przedsiębiorstwo jest traktowane jako jednostka organizacyjna produkująca wyroby lub świadcząca usługi, która osiąga korzyści z pewnego stopnia samodzielności w podejmowaniu decyzji, w szczególności w zakresie alokacji swoich bieżących zasobów. Przedsiębiorstwo prowadzi jedną lub kilka rodzajów działalności w jednym lub kilku miejscach i jest tworzone przez jednostkę prawną lub grupę jednostek prawnych. Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości.

mości; działalności prawniczej, rachunkowo-księgowej i doradztwa podatkowego, działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

11. Od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).
12. Jako **ceny stałe** przyjęto w przypadku:
 - a) produkcji rolniczej — średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej — ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji — średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego;
 - b) produkcji sprzedanej przemysłu:
 - ceny stałe 2005 r. (średnie ceny bieżące 2005 r.) w latach 2006-2010,
 - ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) w latach 2011-2015,
 - ceny stałe 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.) od 2016 r.
13. **Liczby względne (wskaźniki, odsetki)** obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
14. Do **przeliczeń na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.)** danych według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku — według stanu w dniu 30 VI.
15. Niektóre dane mają charakter tymczasowy i mogą ulec zmianie w następnych wydaniach publikacji.
16. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.
17. W publikacji zastosowano skróty niektórych nazw poziomów klasyfikacyjnych PKD 2007; skrócone nazwy zostały oznaczone w tablicach i wykresach znakiem „Δ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

skrót	pełna nazwa
	sekcje
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

skrót	działy	pełna nazwa
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny		Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
Produkcja wyrobów z metali		Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
Produkcja maszyn i urządzeń		Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Gospodarka odpadami; odzysk surowców		Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
Budowa budynków		Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej		Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

18. Szersze informacje oraz szczegółowe wyjaśnienia metodyczne publikowane są w zeszytach metodycznych oraz opracowaniach branżowych Głównego Urzędu Statystycznego.

General notes

1. Data in the publication, unless otherwise indicated, are presented according to **administrative division of the country in a given period**. In descriptions of voivodships information regarding number of subregions, powiats, cities with powiat status, towns and gminas is given as the date of 31 XII 2018.
2. Data have been presented in accordance with the **Polish Classification of Activities — PKD 2007**, compiled on the basis of Statistical Classification of Economic Activities in the European Community — NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 I 2008 by the decree of the Council of Ministers dated 24 XII 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885) with later amendments.
3. The item **“Industry”** was introduced, as an additional grouping including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” as well as “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”.
4. Data according to NACE Rev. 2 sections and divisions as well as to administrative division are compiled using the **enterprise method**.
5. Data are compiled according to the **respective organizational status of units of the national economy**.
6. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e. legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.
7. The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service), on their own-account in order to earn a profit.
8. Data presented in publication cover entities of the national economy regardless of ownership.
9. In the publication data in regard to:
 - a) **average paid employment and average monthly gross wages and salaries** cover the economic entities of the enterprise sector in which the number of employed persons exceeds 9 persons;
 - b) **sold production of industry and construction** concern economic entities, in which the number of employed persons exceeds 9 persons;
 - c) **financial results of non-financial enterprises** as well as **investment outlays** and **newly started investments** refer to economic entities keeping accounting ledgers (with the exception of entities in which the principal activity is classified as “Agriculture, forestry and fishing” and “Financial and insurance activities” according to the NACE Rev. 2), in which the number of employed persons exceeds 49 persons.
10. Information relating to the **enterprise sector** is presented based on the definition of “enterprise” — introduced by the regulation of the Council (EEC) No. 696/93 of 15 III 1993 on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community. In accordance with the above-mentioned Regulation the enterprise is the smallest combination of legal units that is an organizational unit producing goods or services, which benefits from a certain degree of autonomy in decision-making, especially for the allocation of its current resources. An enterprise carries out one or more activities at one or more locations and it may be a sole legal unit or a group of legal units. Enterprise sector includes those entities which carry out economic activities in the following areas: forestry and logging; marine fishing; mining and quarrying; manufacturing; electricity, gas, steam and air conditioning supply; water supply; sewerage, waste management and remediation activities; construction; wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles; transportation and storage; accommodation and food service activities; information and communication; real estate activities; legal and accounting activities; activities of head offices; management consultancy activities; architectural and engineering activities; technical testing and analysis; advertising and market research; other professional, scientific and technical activities; administrative and support service activities; arts, entertainment and recreation; repair of computers and personal and household goods; other personal service activities.

11. Since 2010 in agricultural research not include owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below specific thresholds).
12. **Constant prices** were adopted as follows:
- agricultural output — average national current prices for the year preceding the surveyed year (for market sales — prices received by farmers at market places, for other elements of production — average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruit, for which the average prices from two consecutive years, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year;
 - sold production of industry:
 - 2005 constant prices (2005 average current prices) in 2006-2010,
 - 2010 constant prices (2010 average current prices) in 2011-2015,
 - 2015 constant prices (2015 average current prices) since 2016.
13. **Relative numbers (indices, percentages)** are calculated, as a rule, on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.
14. When computing **per capita** data (**1000 population, etc.**) as of the end of the year, population as of 31 XII was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year — as of 30 VI.
15. Some data are provisional and may change in subsequent editions of the publication.
16. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item “total”.
17. The names of some classification levels of NACE Rev. 2 used in publication have been abbreviated, abbreviations are marked in the tables and graphs with the sign „Δ”. The list of abbreviations used and their full names are given below:

abbreviation	full name
	sections
Trade; repair of motor vehicles	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Accommodation and catering	Accommodation and food service activities
	divisions
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker	Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials
Manufacture of metal products	Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment

18. Broader information and detailed methodological description are published in methodological volumes and branch statistical publications of Statistics Poland.

ANEKS
APPENDIX

Tabela I. Wybrane dane o województwie kujawsko-pomorskim
Table I. Selected data on Kujawsko-Pomorskie Voivodship

Wyszczególnienie	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Specification
Ludność ^{ab} (w tys.)	2068,3	2098,7	2098,4	2096,4	2092,6	2090,0	2086,2	2083,9	2082,9	2077,8	Population ^{ab} (in thousands)
Na 1000 ludności:											Per 1000 population:
małżeństwa zawarte	5,63	5,93	5,39	5,34	4,69	4,92	4,96	4,99	4,89	4,98	marriages contracted
urodzenia żywe	9,88	10,77	10,00	9,90	9,48	9,58	9,19	9,52	10,03	9,55	live births
zgony	9,38	9,75	9,37	9,74	9,78	9,58	9,83	9,85	10,20	10,88	deaths
przyrost naturalny	0,51	1,02	0,62	0,16	-0,30	0,00	-0,64	-0,33	-0,17	-1,33	natural increase
saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	1,01	-0,80	-0,79	-0,96	-1,26	-1,36	-1,36 ^c	-0,78	-0,63	-1,18	internal and international net migration for permanent residence
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ^d (w tys.)	208,8	237,3	247,2	244,7	240,8	239,3	243,0	248,4	256,0	260,9	Average paid employment in the enterprise sector ^d (in thousands)
rok poprzedni = 100	.	102,9	104,2	99,0	98,4	99,3	101,6	102,2	103,0	101,9	previous year = 100
Bezrobotni zarejestrowani ^e (w tys.)	188,0	139,4	139,6	148,8	150,1	127,1	107,3	98,5	81,5	72,7	Registered unemployed persons ^e (in thousands)
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^e (w %)	22,3	17,0	17,0	18,1	18,2	15,5	13,2	12,0	9,9*	8,8	Registered unemployment rate ^e (in %)
Udział bezrobotnych bez prawa do zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych ^e (w %)	83,9	81,1	81,7	81,2	84,6	84,9	84,0	84,5	84,2	83,3	Unemployed persons without benefit rights in total number of unemployed persons ^e (in %)
Bezrobotni na 1 ofertę pracy ^e	180	129	138	113	88	43	36	30	26	24	Unemployed persons per job offer ^e
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^e (w %)	55,7	54,3	54,2	56,3	55,8	55,3	55,1	55,1	54,8	55,0	Activity rate by LFS ^e (in %)
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^e (w %)	44,7	48,5	48,3	49,6	48,8	49,4	50,7	51,0	51,8	52,7	Employment rate by LFS ^e (in %)
Stopa bezrobocia według BAEL ^e (w %)	19,8	10,6	11,0	11,8	12,4	10,6	8,0	7,4	5,5	4,3	Unemployment rate by LFS ^e (in %)

a Stan w końcu roku. b Od 2010 r. bilans ludności opracowany w oparciu o wyniki NSP 2011. c W przypadku migracji zagranicznych – dane dotyczą 2014 r. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. e Przeciętne w roku.
a As of the end of the year. b Since 2010 the balance of the population has been calculated on NCPH 2011 results. c In case of the international migration – data for 2014. d Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. e Annual average.

Tabela I. Wybrane dane o województwie kujawsko-pomorskim (cd.)*Table I. Selected data on Kujawsko-Pomorskie Voivodship (cont.)*

Wyszczególnienie	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Specification
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a (w zł)	2107,76	2848,61	2992,93	3096,34	3212,95	3336,60	3459,49	3583,99	3867,60	4135,08	Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector ^a (in zł)
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)	464,5	467,7	464,9	462,4	459,0	455,8	457,8	460,9	464,1	478,3	Average monthly number of retirees and pensioners (in thousands)
rok poprzedni = 100	99,7	98,6	99,4	99,5	99,3	99,3	100,4	100,7	100,7	103,1	previous year = 100
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS (w zł)	1036,09	1461,65	1534,96	1622,92	1709,33	1767,97	1826,08	1860,33	1911,46	2000,37	Average monthly gross retirement pay and pension paid by Social Insurance Institution (in zł)
rok poprzedni = 100	102,6	106,7	105,0	105,7	105,3	103,4	103,3	101,9	102,7	104,7	previous year = 100
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych (w zł)	749,31	948,95	981,70	1050,29	1125,86	1150,77	1191,79	1192,24	1208,53	1234,80	Average monthly gross retirement pay and pension for individual farmers (in zł)
rok poprzedni = 100	101,5	105,0	103,5	107,0	107,2	102,2	103,6	100,0	101,4	102,2	previous year = 100
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (rok poprzedni = 100):											Price indices of consumer goods and services (previous year = 100)
ogółem	102,0	102,6	104,6	103,7	101,1	99,8	99,1	99,5	102,0	101,6	total
żywność i napoje bezalkoholowe	102,4	103,1	106,1	104,9	102,0	98,9	98,3	101,0	104,4	103,2	food and non-alcoholic beverages
odzież i obuwie	91,1	92,4	96,6	96,1	95,7	95,5	96,0	96,5	95,1	96,1	clothing and footwear
mieszkanie	103,1	103,4	106,0	104,4	102,0	100,7	100,4	99,9	101,6	101,8	dwelling
Plony zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi) z 1 ha w dt	31,7	36,7	35,7	36,2	40,7	44,7	38,4	39,0	43,2	33,0	Basic cereals (including mixed cereals) yields per 1 ha in dt
Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych ^b :											Livestock density per 100 ha agricultural land ^b :
bydło ^c	39,1	43,2 ^d	43,8	45,9	46,5	47,2	46,6	48,7	47,9	46,5	cattle ^c
trzoda chlewna ^e	205,7	165,9 ^d	152,7	138,4	118,7	123,8	124,5	112,1	115,0	113,2	pigs ^e

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Patrz uwagi ogólne, ust. 11 na str. 98. ^c Stan w czerwcu. ^d Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 VI. ^e Stan w czerwcu (do 2013 r. – stan w końcu lipca).
^a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. ^b See general notes, item 11 on page 101. ^c As of June. ^d Data of Agricultural Census as of 30 June. ^e As of the end of June (until 2013 – as of the end of July).

Tabela I. Wybrane dane o województwie kujawsko-pomorskim (cd.)

Table I. Selected data on Kujawsko-Pomorskie Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Specification
Wskaźnik cen skupu (rok poprzedni = 100):											Price indices of procurement (previous year = 100):
ziarna zbóż (bez siewnego)	78,5	119,8	144,2	105,2	86,7	92,3	96,7	94,6	107,5	101,1	cereal grain (excluding sowing seed)
żywca rzeźnego wołowego (bez cieląt)	125,3	98,9	128,2	110,4	95,3	95,7	103,3	98,7	105,4	109,2	cattle for slaughter (excluding calves)
żywca rzeźnego wieprzowego	90,5	88,1	116,8	123,2	98,6	89,0	87,1	105,9	109,6	87,6	pigs for slaughter
Relacje cen skupu ^a 1 kg żywca wieprzowego do cen targowiskowych:											Procurement price ^a per kg of pigs for slaughter to marketplace prices:
1 kg żyta	12,1	7,4	6,4	7,3	9,0	8,8	8,4	7,9	8,4	7,3	per kg of rye
1 kg jęczmienia	9,6	7,5	5,8	6,4	7,0	6,7	6,4	6,5	6,9	5,9	per kg of barley
Produkcja sprzedana przemysłu ^b (rok poprzedni = 100; ceny stałe)	.	120,9	102,8	100,5	103,6	104,0	107,7	99,0	109,7	107,0	Sold production of industry ^b (previous year = 100; constant prices)
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle ^b											Average paid employment in industry ^b
(w tys.)	123,6	126,1	128,5	125,6	123,4	123,4	126,4	129,8	134,2	136,9	(in thousands)
rok poprzedni = 100	.	101,8	101,9	97,7	98,2	100,1	102,4	102,7	103,3	102,1	previous year = 100
Produkcja sprzedana budownictwa ^b (rok poprzedni = 100; ceny bieżące)	.	112,7	121,8	95,3	105,4	97,9	99,0	84,0	113,1	127,0	Sold production of construction ^b (previous year = 100; current prices)
Produkcja budowlano-montażowa ^b (rok poprzedni = 100; ceny bieżące)	.	106,2	117,0	100,4	107,7	99,2	100,9	80,2	116,8	130,7	Construction and assembly production ^b (previous year = 100; current prices)
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie ^b (w tys.)	16,1	22,2	23,7	24,0	22,4	20,8	18,8	18,9	18,9	19,4	Average paid employment in construction ^b (in thousands)
rok poprzedni = 100	.	105,9	106,8	101,4	93,1	93,1	90,3	100,4	100,4	102,2	previous year = 100

a Ceny bieżące bez VAT. *b* Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Current prices excluding VAT. *b* Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Tabela I. Wybrane dane o województwie kujawsko-pomorskim (dok.)*Table I. Selected data on Kujawsko-Pomorskie Voivodship (cont.)*

Wyszczególnienie	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Specification
Mieszkania oddane do użytkowania	4488	5807	6427	6358	6670	6246	6714	6262	7743	7092	Dwellings completed
rok poprzedni = 100	97,4	86,5	110,7	98,9	104,9	93,6	107,5	93,3	123,7	91,6	previous year = 100
na 1000 ludności	2,2	2,8	3,1	3,0	3,2	3,0	3,2	3,0	3,7	3,4	per 1000 population
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	105,7	103,0	99,2	104,1	103,1	100,2	98,2	101,8	92,7	97,6	average usable floor space per dwelling (in m ²)
Sprzedaż detaliczna towarów ^a (rok poprzedni = 100; ceny bieżące)	.	112,6	112,7	102,4	103,3	96,0	107,1	104,2	104,0	107,1	Retail sale of goods ^a (previous year = 100; current prices)
Podmioty gospodarki narodowej ^b	187231	186007	184365	187996	191252	192078	193470	194099	195717	197657	Entities of the national economy ^b
rok poprzedni = 100	101,1	102,2	99,1	102,0	101,7	100,4	100,7	100,3	100,8	101,0	previous year = 100
w tym spółki handlowe	9310	11383	11935	12654	13504	14311	15485	16644	17706	15300	of which commercial companies
rok poprzedni = 100	104,1	105,3	104,8	106,0	106,7	106,0	108,2	107,5	106,4	86,4	previous year = 100
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	1443	1695	1724	1762	1791	1815	1832	1908	1961	1373	of which with foreign capital participation
rok poprzedni = 100	106,0	103,0	101,7	102,2	101,6	101,3	100,9	104,1	102,8	70,0	previous year = 100
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^c (w %)	.	96,1	95,4	96,5	94,9	95,4	95,3	94,8	95,6	94,4	Cost level indicator in non-financial enterprises ^c (in %)
Wskaźnik rentowności obrotu w przedsiębiorstwach niefinansowych ^c (w %):											Turnover profitability rate in non-financial enterprises ^c (in %):
brutto	.	3,9	4,6	3,5	5,2	4,6	4,7	5,2	4,4	5,6	gross
netto	.	3,1	3,8	2,9	4,4	3,9	3,8	4,6	3,8	4,7	net
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach ^c (w mln zł; ceny bieżące)	2166,1	2767,0	2551,2	2270,7	2591,4	3538,9	4089,4	2998,3	3801,2	3203,1	Investment outlays in enterprises ^c (in mln zł; current prices)
rok poprzedni = 100 (ceny bieżące)	.	83,6	92,2	89,0	114,1	136,6	115,6	73,3	126,8	84,3	previous year = 100 (current prices)

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b W rejestrze REGON; bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie; stan w końcu roku. ^c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

^a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. ^b In the REGON register; excluding persons tending private farms in agriculture; as of at the end of the year. ^c Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons.

* Dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej publikowanych.

* Data has been changed compared to the previously published.

Tabela II. Wybrane dane o województwie kujawsko-pomorskim według miesięcy

Table II. Selected data on Kujawsko-Pomorskie Voivodship in months

WYSZCZEGÓLNIENIE A – 2017 B – 2018		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	SPECIFICATION A – 2017 B – 2018	
Ludność ^a (w tys.)	A	2082,9	2082,9	A	Population ^a (in thousands)
	B	2079,9	2077,8	B	
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ^b (w tys.)	A	254,5	255,6	256,3	256,8	256,6	256,9	257,3	256,9	256,7	255,4	256,2	256,4	A	Average paid employment in the enterprise sector ^b (in thousands)
	B	260,5	260,6	260,6	261,0	260,5	260,3	260,0	259,7	259,4	258,7	258,4	258,6	B	
poprzedni miesiąc = 100	A	102,2	100,5	100,3	100,2	99,9	100,1	100,1	99,8	99,9	99,5	100,3	100,1	A	previous month = 100
	B	101,6	100,0	100,0	100,1	99,8	99,9	99,9	99,9	99,9	99,7	99,9	100,1	B	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100	A	102,5	102,8	103,2	103,5	103,4	103,3	103,4	103,6	103,1	102,7	103,1	103,0	A	corresponding month of previous year = 100
	B	102,4	101,9	101,7	101,6	101,5	101,3	101,1	101,1	101,0	101,3	100,8	100,8	B	
Bezrobotni zarejestrowani (w tys.)	A	103,3	102,5	98,7	93,0	89,5	85,8	84,8	83,8	82,3	79,8	80,1	81,5	A	Registered unemployed persons ^a (in thousands)
	B	85,1	84,3	81,5	77,7	75,1	72,5	71,5	70,6	70,1	69,5	71,0	72,7	B	
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a (w %)	A	12,4	12,3	11,9	11,3	10,9	10,5	10,4	10,2	10,1	9,8	9,8	9,9*	A	Registered unemployment rate ^a (in %)
	B	10,3	10,2	9,8	9,4	9,1	8,8	8,7	8,6	8,6	8,5	8,6	8,8	B	
Oferty pracy zgłoszone w ciągu miesiąca	A	7506	8044	10771	7919	8966	9039	8861	7658	8865	7648	5994	4118	A	Job offers declared during a month
	B	7727	7167	9101	7607	8103	8776	8422	8674	7272	7016	5695	4337	B	
Bezrobotni na 1 ofertę pracy ^a	A	18	18	15	17	13	12	13	13	12	15	16	26	A	Registered unemployed persons per job offer ^a
	B	16	16	13	12	12	11	11	12	13	13	15	24	B	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^b (w zł)	A	3631,58	3619,75	3851,35	3757,51	3726,11	3868,28	3903,58	3836,42	3932,31	3910,88	3976,50	4095,95	A	Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector ^b (in zł)
	B	3905,79	3881,57	4117,23	4037,50	4027,05	4111,87	4173,80	4115,82	4178,04	4220,65	4256,44	4370,49	B	
poprzedni miesiąc = 100	A	94,9	99,7	106,4	97,6	99,2	103,8	100,9	98,3	102,5	99,5	101,7	103,0	A	previous month = 100
	B	95,4	99,4	106,1	98,1	99,7	102,1	101,5	98,6	101,5	101,0	100,8	102,7	B	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100	A	106,4	106,5	107,0	106,3	107,9	106,7	108,1	107,9	108,6	108,5	109,2	107,0	A	corresponding month of previous year = 100
	B	107,6	107,2	106,9	107,5	108,1	106,3	106,9	107,3	106,2	107,9	107,0	106,7	B	

^a Stan w końcu okresu. ^b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a As of the end of the period. ^b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Tabela II. Wybrane dane o województwie kujawsko-pomorskim według miesięcy (cd.)

Table II Selected data on Kujawsko-Pomorskie Voivodship in months (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE A – 2017 B – 2018	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	SPECIFICATION A – 2017 B – 2018		
Wskaźnik cen:													Price indices of:		
towarów i usług konsumpcyjnych													consumer goods and services		
analogiczny okres poprzedniego roku = 100	A	.	.	101,9 ^a	.	.	101,8 ^b	.	.	101,9 ^c	.	.	102,6 ^d	A	corresponding period of previous year = 100
	B	.	.	101,6 ^a	.	.	101,7 ^b	.	.	102,0 ^c	.	.	101,1 ^d	B	
skupu ziarna zbóż:													procurement of cereal grain:		
poprzedni miesiąc = 100	A	101,4	100,8	102,9	98,5	102,0	100,2	94,4	93,6	101,2	103,2	99,4	102,7	A	previous month = 100
	B	99,1	98,3	101,2	100,2	100,5	102,2	101,9	107,7	105,3	101,8	101,5	101,4	B	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100	A	101,0	106,2	111,1	110,5	110,5	111,1	107,8	103,9	102,4	108,4	104,7	99,8	A	corresponding month of previous year = 100
	B	97,6	95,1	93,6	95,2	93,8	95,6	103,2	118,7	123,5	121,9	124,5	122,8	B	
skupu żywca rzeźnego wołowego (bez cieląt):													procurement of cattle for slaughter (excluding calves):		
poprzedni miesiąc = 100	A	101,9	99,0	97,3	99,1	102,8	99,4	97,1	105,0	98,9	104,1	100,2	100,5	A	previous month = 100
	B	99,1	102,1	97,6	101,5	101,3	99,5	96,4	102,0	99,4	99,7	100,3	103,1	B	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100	A	105,8	106,1	109,1	103,0	104,2	103,3	104,3	107,3	106,0	112,0	114,8	105,2	A	corresponding month of previous year = 100
	B	102,2	105,4	105,7	108,3	106,7	106,9	106,1	103,0	103,5	99,1	99,2	101,7	B	
skupu żywca rzeźnego wieprzowego:													procurement of pigs for slaughter:		
poprzedni miesiąc = 100	A	97,0	98,0	103,2	108,8	101,1	102,4	97,9	99,5	97,4	90,5	95,8	98,1	A	previous month = 100
	B	92,5	106,2	103,6	95,1	98,6	105,7	100,7	104,5	95,8	94,0	95,8	99,0	B	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100	A	124,6	116,3	118,3	131,1	121,3	114,3	103,7	103,5	100,0	96,1	92,9	89,3	A	corresponding month of previous year = 100
	B	85,1	92,2	92,5	80,9	78,9	81,4	83,7	87,9	86,4	89,7	89,7	90,6	B	

a–d Dane dotyczą okresów (miesiący): a I-III, b IV-VI, c VII-IX, d X-XII.

a–d Data concern period (months): a I-III, b IV-VI, c VII-IX, d X-XII.

Tabela II. Wybrane dane o województwie kujawsko-pomorskim według miesięcy (cd.)

Table II Selected data on Kujawsko-Pomorskie Voivodship in months (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE A – 2017 B – 2018		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	SPECIFICATION A – 2017 B – 2018		
Relacja ceny skupu ^a 1 kg żywca wieprzowego do ceny targowiskowej 1 kg żyta	A	8,2	8,1	8,3	8,9	9,2	9,3	9,0	8,7	8,9	8,1	7,7	7,4	A	Procurement price ^a per kg of pigs for slaughter to marketplace price per kg of rye	
	B	6,8	7,2	7,6	7,3	7,2	8,1	7,7	8,0	7,0	.	.	.	B		
Produkcja sprzedana przemysłu ^b (ceny stałe):															Sold production of industry ^b (constant prices):	
poprzedni miesiąc = 100	A	98,4	99,6	117,3	84,7	104,9	102,5	96,5	106,0	101,2	109,0	100,1	93,9	A	previous month = 100	
	B	101,5	95,3	110,8	91,4	101,6	105,2	94,9	107,1	95,8	110,0	96,7	92,5	B		
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100	A	116,3	106,0	112,6	103,3	111,7	105,3	112,6	110,6	106,9	114,9	113,9	110,9	A	corresponding month of previous year = 100	
	B	114,4	109,5	103,5	111,6	108,2	111,0	109,2	110,2	104,4	105,3	101,8	100,3	B		
Produkcja budowlano-montażowa ^b (ceny bieżące):															Construction and assembly production ^b (current prices):	
poprzedni miesiąc = 100	A	26,6	116,4	163,7	88,5	113,2	127,3	86,9	118,9	102,8	121,2	105,3	122,9	A	previous month = 100	
	B	50,9	79,8	131,9	92,8	112,0	141,2	98,7	122,4	101,9	93,9	94,3	128,9	B		
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100	A	90,5	77,6	114,6	106,3	110,0	109,4	114,0	119,1	94,8	147,6	145,8	107,8	A	corresponding month of previous year = 100	
	B	205,9	141,2	113,9	119,4	118,1	131,0	148,8	153,1	151,8	117,7	105,4	110,6	B		
Mieszkania oddane do użytkowania (od początku roku)	A	732	1171	2004	2323	2659	3481	4199	4869	5514	6119	6950	7743	A	Dwellings completed (since the beginning of the year)	
	B	709	1280	1719	2147	2707	3245	3846	4331	4916	5740	6235	7092	B		
analogiczny okres poprzedniego roku = 100	A	146,1	118,5	116,2	106,2	107,4	113,9	118,8	124,9	124,9	125,5	126,2	123,7	A	corresponding period of previous year = 100	
	B	96,9	109,3	85,8	92,4	101,8	93,2	91,6	89,0	89,2	93,8	89,7	91,6	B		

a Ceny bieżące bez VAT. *b* Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Current prices excluding VAT. *b* Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Tabela II. Wybrane dane o województwie kujawsko-pomorskim według miesięcy (dok.)

Table II Selected data on Kujawsko-Pomorskie Voivodship in months (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE A – 2017 B – 2018	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	SPECIFICATION A – 2017 B – 2018
Sprzedaż detaliczna towarów ^a (ceny bieżące):													Retail sale of goods ^a (current prices):
poprzedni miesiąc = 100	A 85,2	96,2	124,3	97,9	94,9	97,1	99,3	100,2	100,6	104,2	102,7	103,9	A previous month = 100
	B 85,8	97,5	122,7	96,3	96,5	100,3	104,3	98,4	96,7	115,8	95,5	100,9	B
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100	A 109,2	103,1	111,7	106,9	107,7	103,7	100,6	98,0	102,1	100,3	103,9	102,4	A corresponding month of previous year = 100
	B 103,1	104,4	103,1	101,4	103,2	106,6	111,9	109,9	105,6	117,4	109,2	106,1	B
Podmioty gospodarki narodowej ^b	A 193574	193500	193887	194149	194465	194807	194957	195381	195370	195458	195578	195717	A Entities of the national economy ^b
	B 195368	195571	196009	196351	197399	198548	194342 ^c	195478	196196	196741	197235	197657	B
w tym spółki handlowe	A 16729	16818	16937	17032	17084	17163	17253	17344	17435	17520	17612	17706	A of which commercial companies
	B 17796	17882	17942	18035	18112	18208	14904 ^c	14989	15071	15140	15228	15300	B
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	A 1908	1909	1922	1921	1924	1927	1933	1936	1940	1954	1959	1961	A of which with foreign capital participation
	B 1965	1963	1969	1965	1970	1975	1367 ^c	1371	1370	1373	1370	1373	B
Wskaźnik rentowności obrotu w przedsiębiorstwach niefinansowych ^d w %:													Profitability rate of turnover in non-financial enterprises ^d in%:
brutto	A .	.	5,6	.	.	5,2	.	.	5,0	.	.	4,4	A gross
	B .	.	5,4	.	.	5,6	.	.	5,3	.	.	5,6	B
netto	A .	.	4,8	.	.	4,5	.	.	4,3	.	.	3,8	A net
	B .	.	4,5	.	.	4,7	.	.	4,4	.	.	4,7	B
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach ^d (w mln zł; ceny bieżące)	A .	.	988,5	.	.	1744,9	.	.	2583,2	.	.	3801,2	A Investment outlays in enterprises ^d (in mln zł; current prices)
	B .	.	484,1	.	.	1097,5	.	.	2013,7	.	.	3203,1	B
analogiczny okres poprzedniego roku = 100 (ceny bieżące)	A .	.	210,7	.	.	148,6	.	.	130,3	.	.	126,8	A corresponding period of previous year = 100 (current prices)
	B .	.	49,0	.	.	62,9	.	.	78,0	.	.	84,3	B

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b W rejestrze REGON; bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie; stan w końcu okresu. ^c W lipcu 2018 r. wykreślono z rejestru REGON podmioty, które utraciły zdolność prawną na mocy art. 3 ustawy z dnia 28.11.2014 r. o zmianie ustawy o KRS i niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1924). ^d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; dane prezentowane są narastająco.

^a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. ^b In the REGON register; excluding persons tending private farms in agriculture; as of at the end of the period. ^c In July 2018, entities have lost legal capacity under art. 3 of Law of 28 November 2014 amending the Law on the National Court register and Certain other laws (Journal of Laws, item 1924) were removed from the REGON register. ^d Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons; data are presented cumulatively.

* Dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej publikowanych.
* Data has been changed compared to the previously published.